

LEGEA ȘI VIAȚA

Publicație științifico-practică
ISSN 1810-309X

Întreprindere de stat
Fondator – Agenția Proprietății Publice
Certificat de înregistrare
nr. 10202264 din 11.02.1993

Publicație acreditată de Consiliul
Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică
al Academiei de Științe a Moldovei prin
Hotărârea nr. 169 din 21.12.2017
Revista este inclusă în baza științifică
internațională Index Copernicus International
(Republica Polonă)

Tipul C

Asociați: Curtea Constituțională, Curtea Supremă de Justiție, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Universitatea de Stat „B. P. Hasdeu” (Cahul), Universitatea Slavonă, Universitatea „Spiru Haret” (Constanța), Universitatea „Petre Andrei” (Iași), Universitatea de Stat din Herson (Ucraina).

Se editează din ianuarie 1991

Nr. 1 (337) 2020

Redactor-șef L. Arsene,
dr. h. c. mult.

Colegiul de redacție:

Gh. Alecu, doctor în drept, profesor universitar (Constanța, România); T. Barzo, doctor hab. în drept, profesor, (Miskolc, Ungaria); V. Bujor, doctor în drept, prof. univ.; Gh. Costachi, doctor hab. în drept, profesor univ.; V. Cușnir, doctor hab. în drept, profesor univ.; D. Garadjjev, doctor în drept, profesor, Judecător la Curtea Constituțională (Bacu, Azerbaidjan); E. Haritonov, doctor hab., profesor, membru cor. al AND (Odesa, Ucraina); E. Ișenco, doctor hab. în drept, profesor (Moscova, FR); T. Kolomoș, doctor hab. în drept, profesor (Zaporojie, Ucraina); J. Kovac, doctor hab. în drept, profesor, Universitatea Paneuropeană (Bratislava, Slovenia); A. Lonciacov, doctor hab. în drept, profesor (Habarovsk, FR); V. Stratonov, doctor hab. în drept, profesor (Herson, Ucraina); V. Șepitico, doctor hab. în drept, profesor, membru cor. al AND (Harcov, Ucraina).

Adresa redacției:
Casa presei, et. 5
str. Pușkin 22, mun. Chișinău, MD - 2012,
Republica Moldova
Tel.: 022-233 790;
022-234 132 (contabilitatea)
E-mail: legea_zakon@mail.ru

Index: RM 77030

© Legea și viața
Pagina web: www.legeazakon.md
www.legeasiviata.in.ua

SUMAR

Victor GUȚULEAC, doctor în drept, profesor universitar la 80 de ani	4
Victor GUȚULEAC – promotor al netrecătoarelor valori umane	5
Omagiu profesorului și mentorului – Victor GUȚULEAC	7
Victor GUȚULEAC, Elena COMARNIȚ-CAIA. Rolul administrării publice în asigurarea ordinii de drept	8
Gheorghe COSTACHI. Tranziția societăților contemporane: particularități și perspective	17
Irina IACUB. Reflecții asupra abordării doctrinare a securității juridice	25
Alexandr CRUDU. Sistemul progresiv de executare a pedepsei - mecanism de realizare a scopului pedepsei penale	31
Vera LUPAȘCO. Dirijarea activității societăților comerciale prin prisma legislației Uniunii Europene	35
Marcel BOȘCANEANU. Armonizarea legislației de mediu (ecologice) a Republicii Moldova în conformitate cu standardele Uniunii Europene	41
Elena CICALA. Conceptul măsurii speciale – investigația sub acoperire	45
Criterii pentru publicarea articolelor în revista „Legea și viața”	49

Victor GUȚULEAC, doctor în drept, profesor universitar la 80 de ani

Născut la 24 ianuarie, anul 1940, în satul Moara-Domească, raionul Glodeni, la vârsta de 17 ani se încadrează în câmpul muncii în calitate de tractorist, iar mai târziu continuă să lucreze în calitate de operator de cinema. După serviciul în Forțele Armatei a fost înmatriculat la Tehnicumul politehnic din or. Bălți. Atracția față de științele umanistice i-a predeterminat alegerea domeniului de activitate.

Îmbinând activitatea comsomolistică și, mai apoi, pedagogică cu studiile, în anul 1973 absolveste Facultatea de drept a Universității de Stat din Moldova. La recomandarea organelor de partid este angajat în organele de interne. În anul 1975 și-a urmat studiile la Academia Ministerului Afacerilor Interne al URSS din or. Moscova, secția zi. La Academie participă în activitatea științifică, obținând titlul de laureat al Concursului Unional al lucrărilor științifice studențești. Este ales membru al comitetului de partid al Academiei.

După absolvire, în 1978 este invitat să lucreze la Catedra Academiei „Dirijarea cu organele orășenești și raionale ale MAP”. Continuă activitatea științifică, participă la conferințe, simpozioane, articolele fiind publicate în diferite ediții științifice. În anii 1982-1983 urmează studiile la doctoratul Academiei. Reușește în cadrul unui an calendaristic să însușească programul de studii preconizat pentru 3 ani și susține cu succes teza de doctorat la specialitatea „Dirijarea în sistemele sociale și economice”.

În anul 1984 se întoarce în Republica Moldova și activează în domeniul practic deținând funcțiile de adjunct, prim-adjunct al Secției orășenești de miliție din or. Bălți, șef al secției de miliție a raionului Octombrie (Rîșcani) din or. Chișinău. Aplică în practică multe propuneri din propria teză de doctor și alte elaborări științifice, continuând să publice și să realizeze alte genuri de activitate științifică.

Începând cu anul 1988 și până în 2001 desfășoară activitatea pedagogică și științifică în sistemul M.A.I. al R.M. deținând funcțiile de lector superior, șef de catedră la școala medie de miliție din Chișinău, șeful Catedrei, comandant-rector al Academiei de poliție „Ștefan cel Mare”. În această instituție se realizează în calitate de savant, pedagog și conducător. În Academie ia amploare activitatea Centrului științific, organizat de fostul rector (dl T.Roșca). Într-un scurt timp Centrul devine o subdiviziune structurală de bază a Academiei. Se înființează Centrul editorial. Academia asigură atât procesul de instruire, cât și întregul sistem al M.A.I. cu literatură științifică și metodică de specialitate. Este deschisă Școala

Doctorală, iar mai târziu Consiliul științific specializat pentru susținerea tezelor de doctor în drept.

Acordă atenție deosebită pregătirii tinerilor pedagogi și savanți.

În anul 1997 i s-a conferit titlul didactic de conferențiar universitar, iar în 2000 – profesor universitar.

Victor Guțuleac, doctor în drept, profesor universitar, a consacrat științei și pedagogiei peste 40 de ani de activitate. Ca rezultat al activității științifice desfășurate, au văzut lumina tiparului peste 150 de lucrări științifice și didactice, care dovedesc calitățile sale de bun cercetător și savant.

Participă fructuos în activitatea legislativă. Este coautor al Legii privind controlul asupra armelor individuale, membru al colectivului de autori care au elaborat proiectul noului Cod contravențional și comentariul Codului penal al RM (în limba rusă), elaborând personal 7 capitole.

Pentru meritele sale în domeniul activității pedagogice și științifice a fost decorat cu medalia Meritul Civic și Ordinul Republicii.

Calm, exigent și intransigent, dar mereu politicos și amabil, prin comportamentul său ireproșabil de intelectual veritabil, Dl V.Guțuleac demonstrează că personalitatea umană, ca purtător al valorilor morale și intelectuale, este valoare supremă a organizării și funcționării societății democratice.

Ca valoros cadru universitar de prestigiu, dotat cu un profund simț pedagogic, stimat și iubit de colegi și de studenți, domnul Profesor Victor Gutuleac a împărtășit necondiționat, cu dăruire de sine, taina unei ilustre gândiri juridice luminoase și reformatoare, punându-și amprenta asupra altoirii și cultivării profesionale a numeroase promoții de juriști.

Ajuns la onorabila vârstă a împlinirii și reușitelor, ne exprimăm, și cu această ocazie, toată considerațiunea și prețuirea față de personalitatea și opera profesorului Victor Guțuleac.

Dorindu-Vă bucuria unor împliniri și realizări profesionale deosebite, Vă asigurăm de disponibilitatea noastră de a conlucra și pe viitor în spirit constructiv și colegial pentru promovarea intereselor societății.

La multiplele felicitări parvenite în adresa Dumneavoastră, adăugăm urările noastre de sănătate și succese, însoțite de un călduros „La mulți ani!”. Tinerețea care Vă însoțește să se reînnoiască mereu!

Lumină, pace și armonie în sufletul și în casa Dumneavoastră!

Vă dorim sănătate, prosperare și realizări cât mai rodnice în inspirata dumneavoastră activitate.

Din numele Colegiului de redacție,
Leontie ARSENE,
dr.h.c.multi, redactor-sef

Victor GUȚULEAC – promotor al netrecătoarelor valori umane

„Omul este măsura tuturor lucrurilor”, „Omul este valoarea supremă pe acest pământ” și alte expresii de genul acesta le-au rostit înțelepții tuturor timpurilor. Deci, Omul, în primul rând, și nu „inginerul”, nu „fermierul”, nu „polițistul”... Aceștia devin ca atare dacă sunt cu adevărat oameni în esența lor. Și pe bună dreptate, căci Dumnezeu L-a creat pe Adam ca Om, nu ca specialist într-un anumit domeniu. Dar viața pământeană – în numele dobândirii „pâinii de toate zilele” – l-a făcut pe om să-și dezvolte și alte calități, „pământeste”, alături de cele „cerești”, pur umane. Însă el trebuie să rămână Om în toate circumstanțele vieții sale terestre, oricât de mult ar fi aceasta însoțită de diferite provocări.

Lucrul acesta, fie conștient, fie inconștient, a dominat și domină conștiința Omului pe care lumea îl cunoaște sub numele de Victor Guțuleac. Nu mă refer doar la calitățile sale omenești, care se manifestă printr-o rară cumsecădenie, bunătate, spirit prietenos și deschidere spre lume sau prin ceea ce în tradiția noastră se numește „om de omenie” – lucruri despre care, sunt sigur, vor vorbi mult și pe bună dreptate alți prieteni și colegi ai domniei sale. Nu mă refer nici la competențele sale profesionale de excepție în domeniul pe care îl profesează, cel de „om al legii”, despre care la fel se va vorbi. E suficient, poate, să aducem o frază care se spune despre protagonistul nostru în calitatea sa de „inimă a colectivului” și de „organizator de excepție”: „Acolo unde e domnul Guțuleac, nimeni nu se odihnește”. E ceva similar cu fraza din opera mea „Ștefan cel Mare”: „De când e Ștefan domn, țara n-are pace și hodină”.

Eu am vrut să scot în relief acea calitate rară în timpurile noastre – timpuri marcate de grabă, de alergare pe suprafață, de a face cât mai mult și mai repede, fără a coborî în profunzimi, fără a atinge esențele și, pe de altă parte, fără a palpa înălțimile – calitate, ziceam, care îi este caracteristică domnului Victor Guțuleac: de a nu pierde din vedere adevăratele orizonturi ale ființei umane, cele raportate la suflet, la spirit, la frumos, la noblețe, la inteligență, la cultură. Or anume „cultura” ne deosebește de „natură”. În „natură”, toți se mănâncă unul pe altul. În „cultură”, toți se împreunează, toți devin un organism întreg cu numele de „societate umană”.

Omul, după cum se știe, este o ființă duală – el este corp, dar este și suflet, el este materie, dar este și spirit. Corpul-materie tind, după legile fizicii, în jos. Și aceasta se numește „gravitație”. Sufletul-spiritul tinde în sus. Și aceasta se numește „grație”. Pe om îl face „om” grația, nu gravitația. Dar materia e mai „grea” decât spiritul, pentru că ea e „lut”. Spiritul e mai ușor, pentru că el e „eter”, e „duh”. De aceea omul „lunecă” deseori spre partea „de jos” a eului

său. Prin aceasta „păcătuiește”, adică încalcă legile conviețuirii umane. Și atunci este nevoie de „ceva” sau de „cineva”, care să-l țină în limitele „normei” ca să nu cadă în „hău”. Or aceasta este „legea”, de respectarea căreia au grijă anumite persoane specializate. Aceștia sunt oamenii legii. Omul legii există pentru a-l ajuta pe omul societății să-și ducă viața „corect”, „omenește”. De aceea ocrotitorii legii trebuie să vadă în cetățeanul pe care este chemat să-l ajute ca să nu „cadă în păcat”, în primul rând, „Omul”. Ocrotitorii legii lucrează cu oameni, nu cu obiecte neînsuflețite. Pentru aceasta, însăși omul legii trebuie să fie marcat de ceea ce alcătuiește esența umană – de cultură, de educație, de inteligență. Căci cum poți cere de la alții ceea ce tu însuși nu ești?

Toate acestea le-a conștientizat, sunt sigur, domnul Victor Guțuleac, atunci când a înființat în cadrul Academiei de Poliție „Ștefan cel Mare” din Chișinău Universitatea de Cultură pe o bază solidă, care a fost acordul dintre trei instituții: Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Culturii și Compania Teleradio Moldova. Universitatea în cauză cu cele trei facultăți ale sale au fost dirijate nu de manageri „formali”, ci de personalități artistice recunoscute în țară și peste hotarele ei: rectorul universității – Mihail Muntean, Artist al Poporului, decanul facultății de muzică – Gheorghe Mustea, Artist al Poporului, decanul facultății de Teatru – Veniamin Apostol, Artist al Poporului, ulterior – Ninela Caranfil, Artistă a Poporului, decanul facultății de Arte Plastice – Nicolae Usaciov, Maestru în Arte.

De fapt, ce-a realizat domnul Victor Guțuleac prin această operă a sa – înființarea Universității de Cultură? Nu sunt la curent dacă domnia sa a cunoscut informațiile istorice la care mă voi referi în continuare, dar intuiția i-a șoptit că trebuie să facă ceea ce este fundamental cu referire la ființa umană pentru a-i oferi acesteia integralitate: de a uni corpul cu sufletul și creierul cu inima. Or doar omul integral – adică fortificat în toate calitățile sale – este omul deplin, care poate învinge orice greutăți.

Lucrul acesta l-au înțeles bine încă vechii greci (aproso, cultura cărora stă la baza culturii noastre de azi). În Sparta – cel mai „războinic” stat grecesc – luptătorii studiau două discipline: gimnastica și muzica. Gimnastica – pentru fortificarea corpului, muzica – pentru fortificarea spiritului. Or este bine cunoscut factorul moral-sufletesc în pregătirea ostașilor pentru luptă. Spartanii se luau de mâini într-un dans specific, alcătuind un cerc, pentru a se simți toți împreună ca un tot întreg, pentru ca fiecare să-și întărească brațul cu brațul camaradului. (Nu avem același lucru oare în cazul dansului nostru „Călușarii”, de exemplu?). Lucrul acesta l-a înțeles Napoleon, care avea în dotația armatelor sale câteva orchestre, care cântau înainte de luptă,

imprimând în sufletele ostașilor curajul și neînfricarea, necesare pentru a învinge. La fel în trecut (prin secolul al XIX-lea) toți militarii (dar și medicii) studiau obligatoriu în școlile respective muzica. Or muzica nu doar îl face pe om mai cult. Prin puterea sunetului ei armonic, care are o influență de nestăpânit asupra spiritului uman, muzica îl poate face pe om „zeu sau zdreanță”, cum ar fi zis Emil Cioran. (Desigur, depinde ce muzică ascultăm sau cântăm). Or „cine e în stare să combată puterea tonului?”, cum ar fi zis un alt filosof (apro-po, care compunea muzică și cânta la pian) Friedrich Nietzsche. Mai putem adăuga aici rolul mobilizator – prin energetica sa – al cântecului „Вставай страна огромная” din timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Și încă un exemplu. Celebrul premier al Angliei Sir Winston Churchill, când i s-a adus bugetul țării și a observat că lipsesc bani pentru cultură, explicându-i-se că „e război și nu sunt bani pentru aceasta”, a exclamat: „Dacă nu sunt bani pentru cultură, atunci pentru ce mai luptăm?”.

Mult stimat domnule Victor Guțuleac, dumneavoastră, prin înființarea Universității de Cultură, ați fost continuatorul acestor tradiții, care, ziceam, sunt fundamentul existenței omului și al societății în care trăiește. Un om lipsit de cultură este un om neîntregit, or cu cât mai puțină cultură are un om, cu atât el mai mult se apropie de condiția sa pur biologică. Și invers. Prin ceea ce ați realizat – mă refer la activitatea de bază și la universitatea respectivă – dumneavoastră v-ați întregit monumentul vieții prin cele două aspecte ale sale: profesională, de specialitate și culturală, general-umană. Acesta sunteți dumneavoastră – omul integru și omul integral – Victor Guțuleac. Anume așa vă cunoaște o lume întreagă.

Să ne trăiți la mulți ani, dragă prieten Victor Guțuleac, cu noi realizări și cu multe bucurii!

Gheorghe MUSTEA,
compozitor, academician,
Artist al Poporului

OMAGIU PROFESORULUI ȘI MENTORULUI – VICTOR GUȚULEAC

*Florea BOGDAN,
doctor în drept, consilier juridic și mediator,
asistent universitar în cadrul Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia*

Viața academică este o continuă zbatere între pasiunea pentru cercetare și dorința de a împărtăși această pasiune studenților, masteranzilor și doctoranzilor, iar profesorului îi revine greaua misiune de a descoperi talentul și vocația discipolului spre a-i călăuzi și desăvârși munca. Profesoratul a devenit în zilele noastre un demers tot mai anevoios spre care se îndreaptă doar cei dispuși la sacrificiul bunăstării materiale în favoarea trudei neobosite pe altarul dezvoltării științei.

Profesor se poate numi acela care îmbină cu talent pasiunea pentru cunoaștere cu dragostea pentru oameni. Aceste calități îl atrag pe discipol pe tărâmul infinit al cunoașterii.

Rolul principal al profesorului nu este acela de a fi un simplu purtător de informații, ci este acela de a-l inspira pe ucenic, deschizându-i calea spre un orizont nou și facinant, orizontul cunoașterii. Domnul profesor Victor Guțuleac posedă acest har al profesoratului, lăsându-și amprenta asupra parcursului academic al fiecărui tânăr aflat la început de carieră, prin implicare activă în munca acestuia și prin încurajarea permanentă pentru descoperirea noului.

Setea de cunoaștere a omului de știință, rigoarea carierei militare și blândețea părintească fac din savantul și cercetătorul V. Guțuleac o personalitate complexă care îl inspiră pe discipol și-l face să-și dorească să atingă starea euforică a cunoașterii.

Cariera militară de excepție pe ale cărei cele mai înalte trepte a urcat domnul profesor V. Guțuleac nu i-au răpit acestuia modestia și dorința continuă pentru cunoaștere, făcându-l să slujească neobosit în continuare, atât în domeniul cercetării științifice, cât și la catedra universitară unde împărtășește cu generozitate studenților și doctoranzilor din experiența și cunoștințele acumulate de-a lungul unei vieți dedicate cercetării.

Munca continuă, disciplina cazonă, armonios îmbinate cu pasiunea în transmiterea poftelor de cunoaștere către ucenici îl înobilează pe profesorul V. Guțuleac și îl fac un exemplu și un model demn de urmat pentru generațiile actuale.

Mentoratul domnului profesor V. Guțuleac se caracterizează prin rigoarea sa pentru realizarea unei cercetări științifice de calitate, precum și prin gândirea vizionară și uimitor de profundă, care-i oferă tânărului aflat la început de drum, echilibrul și siguranța că munca și strădania sa nu vor fi în zadar.

Iminența eșecului poate fi covârșitoare pentru discipol, însă domnul profesor stăpânește arta de a-i risipi temerile și îndoielile, transformând orice eșec într-o oportunitate.

Eșecul, în viziunea domnului profesor V. Guțuleac, nu înseamnă abandonarea definitivă a luptei, ci îmbrățișarea noilor idei, indiferent de cât de îndrăznețe ar putea părea la un moment dat. Cei care au avut oportunitatea de a-i fi discipoli, l-au auzit deseori spunând că ideea ce azi ni se pare năstrușnică și de neîmplinit, mâine poate să devină o realitate care să ne pară a fi fost cunoscută dintotdeauna și fără de care ne-ar fi greu să concepem dezvoltarea în continuare a științei.

Pentru imensa bucurie pe care am simțit-o atunci când am ținut pentru prima oară în mâini teza de doctor, precum și pentru toate cele pe care le-am învățat de la dumneavoastră, vă mulțumesc, Stimate Domnule Profesor, și vă urez să aveți parte de acum înainte de mulți ani fericiți, cu sănătate și cât mai multe satisfacții atât pe plan profesional, cât și pe plan personal!

La mulți ani, domnule profesor!

Cu aleasă considerație,
Bogdan FLOREA,
doctor în drept, discipol al domniei voastre

CZU 351.75

ROLUL ADMINISTRĂRII PUBLICE ÎN ASIGURAREA ORDINII DE DREPT

Victor GUȚULEAC,

doctor în drept, profesor universitar, IȘPCA

Elena COMARNIȚCAIA,

doctor în drept, conferențiar universitar interimar, IȘPCA

Administrarea socială reprezintă în sine un atribut obligatoriu al oricărei comunități. Ordinea, inclusiv cea de drept, poate fi asigurată, mai apoi menținută numai în urma administrării sociale eficiente și, în primul rând, celei publice. Administrarea publică este parte componentă a administrării sociale. Ea se realizează numai din numele statului. Deci, în calitate de subiect al administrării publice (administrator) permanent este – reprezentantul statului, fapt care determină inegalitatea părților în procesul de administrare (administrator și cel administrat).

Cuvinte-cheie: administrare socială, administrare publică, analiză, prognoză, planificare, executare, control.

THE ROLE OF PUBLIC ADMINISTRATION IN ENSURING THE RIGHT ORDER

Social administration is itself a mandatory attribute of any community. The order, including the law, can be ensured, then maintained only after efficient social administration and, first, the public one. Public administration is a part of social administration. It is realized only on behalf of the state. So, as the subject of permanent administration (administrator), it is the representative of the state, which determines the inequality of the parties in the administration process (administrator and the administered one).

Keywords: social administration, public administration, analysis, forecast, planning, execution, control.

Introducere. Administrarea publică ca domeniu de activitate are o valoare deosebită pentru dezvoltarea și prosperarea oricărei societăți și a oricărui stat. Cadrul legal poate fi unul perfect, dar dacă nu există și nu funcționează un mecanism bine determinat de executare a normelor legale, nu putem tinde la o administrare legală, eficientă și oportună.

O administrare eficientă este imposibilă fără evidențierea celor mai moderne forme și metode de conducere, forme și metode de asigurare a legalității în procesul de administrare, de protecție a drepturilor și intereselor legale ale cetățenilor și abuzuri din partea „cinnovnicilor”.

Pentru a reflecta corect esența și particularitățile de bază ale administrării publice trebuie să pornim de la determinarea propriu-zise a sintagmei „administrarea publică”.

Scopul investigației constă în studierea amplă a doctrinelor în domeniul administrării, determinarea rolului administrării publice în domeniul asigurării și menținerii ordinii de drept,

evidențierea celor mai moderne forme și metode de conducere, de asigurare a legalității în procesul de administrare.

Rezultate obținute și discuții.

Este cunoscut faptul că ramurile de drept se divizează mai întâi de toate după obiectul reglementării și metoda acestei reglementări.

Întrucât obiectul reglementării dreptului administrativ, ca ramură distinctă a sistemului de drept, ține de sfera administrării publice și constituie totalitatea de relații sociale care se cristalizează în procesul organizării și funcționării organelor administrației publice (executive), punctul de pornire a investigațiilor acestei ramuri a dreptului și a științei juridice trebuie să fie conținutul definiției „administrarea socială”, în general, și a „administrării publice”, în special.

Administrarea (dirijarea) este concordanța activității a două și mai multe persoane fizice, colective de muncă, organizații etc. orientată spre atingerea rezultatului concret. Acest rezultat presupune atingerea, în același timp, atât a scopului administrării, cât și a scopului activității concrete [1].

Administrarea ca obiectiv (de facto) este prezentă în orice societate umană, fiind o funcție mereu actuală pentru orice organism social. *Administrarea concentrată realizată autoritar de către indivizi și față de indivizi și este administrare socială*, spre deosebire de procesele de administrare ce au loc în sistemele tehnice și biologice [2].

În mod schematic, am putea concluziona că esența administrării sociale se manifestă prin patru elemente componente ale acestei instituții: subiectul administrării; obiectul administrat; legătura directă (subiect → obiect) și legătura indirectă (subiect ← obiect) [3].

Esența de bază a administrării constă în: determinarea scopului administrării, obiectul administrat, subiectul administrării, care se bucură de o competență reală, conștientizarea sferei externe în care activează subiectul administrării (administratorul) și obiectul administrării (cel administrat), rezultatul activității de administrare.

Administrarea prezintă influența subiectului administrării (a administratorului) asupra obiectu-

lui administrării (cel administrat) în scopul: *orânduirii sistemului; menținerii structurii sistemului; asigurării funcționalității sistemului.*

Administrarea socială în societate este divizată în *două categorii*: administrarea statală (administrarea problemelor statului); administrarea nestatală (administrarea problemelor organelor nestatate, formațiunilor obștești etc.).

Caracteristicile de bază ale administrării sociale: administrarea socială persistă doar acolo unde este prezent caracterul sociativ al acțiunii oamenilor; conținutul de bază al administrării sociale – influență de reglementare asupra participanților activității comune (obștești); obiectul administrării sociale îl constituie comportamentul participanților activității în comun, relațiile dintre ei; baza administrării sociale o constituie subordonarea voinței participanților în relațiile administrării; mecanismul administrării sociale îl întruchiează subiecții administrării (organele administrării) [4].

În procesul administrării sociale sunt realizate următoarele *funcții de bază*:

- *selectarea și prelucrarea informației* necesare pentru elaborarea deciziei;

- *evidența și statistica informației*;

- *selectarea informației necesare*;

- *analiza informației* selectate;

- *prognoza* (este prevederea desfășurării în timp a unui fenomen, a unui proces etc. bazat pe studiul împrejurărilor care îi determină, apariția lui și evoluția, prevederea valorilor pe care le vor prelua în viitor unele mărimi din prezent);

- *planificarea* (determinarea problemei care trebuie soluționată, scopului administrării, formelor și metodelor de atingere a scopului);

- *organizarea* realizării activităților planificate (selectarea executorilor, instruirea lor, asigurarea

tehnică-materială și financiară, elaborarea mecanismului juridic de executare);

- *coordonarea și interacțiunea* activității tuturor participanților în procesul de administrare, realizată pentru atingerea scopurilor comune ale administrării;

- *controlul* procesului de realizare a activităților planificate și *evidența acestora* [5].

Structura procesului de administrare. Din punctul de vedere al structurii procesului, *administrarea socială* presupune realizarea consecutivă de către subiecții administrării unui complex de faze:

- a) *faza pregătitoare* (constatarea problemei, determinarea scopului deciziei concrete, selectarea și prelucrarea informației, analiza și sinteza informației, prognoza situației etc.);

- b) *adoptarea deciziei* (perfectarea proiectului deciziei, organizarea studierii și perfecționării lui, coordonarea cu părțile cointeresate, aprobarea (adoptarea) propriu-zisă);

- c) *organizarea executării deciziei* (elaborarea organigramei, selectarea executorilor și instruirea lor, asigurarea juridică a procesului de executare, asigurarea tehnică-materială și financiară etc.);

- d) *controlul procesului executării deciziei* (concretizarea, iar în caz de necesitate, modificarea scopului administrării, supravegherea legalității acțiunilor subiecților administrării, constatarea stării obiectului administrat, determinarea eficacității utilizării resurselor umane și celor materiale etc.) [6].

Esența administrării publice în domeniul asigurării ordinii sociale [7] și celei de drept [8] este de neconceput fără determinarea și conștientizarea definiției acestui termen.

De menționat că nici în legislație, nici în doctrina juridică națională, precum și în doctrinele juridice străine nu există o unanimitate de opinii în ceea ce privește

definirea noțiunii de „*administrare publică*” [9].

În doctrina dreptului administrativ a Federației Ruse se utilizează noțiunile: „*государственное управление*” (administrarea de stat); „*аппарат государственного управления*” (administrația de stat); „*исполнительная власть*” (puterea executivă). Sintagma „*публичное управление*” (administrare publică) se utilizează foarte rar [10].

În doctrina dreptului administrativ se utilizează termenul „*administrația publică*” care este privit și interpretat sub două aspecte: în *statică* – el presupune sistemul subiecților de administrare (a administratorilor) și în *dinamică* – însăși procesul de administrare [11].

În doctrina și legislația națională cel mai des se utilizează doi termeni separați: „*administrarea publică*” și „*administrația publică*” [12].

În viziunea noastră acești termeni nu pot și nu trebuie să fie confunđați. Ei urmează a fi interpretați și folosiți, absolut, separat.

Administrația publică reprezintă în sine și reflecția sistemului de administratori. De regulă, ei sunt preocupați cu administrarea internă în sânul colectivului de muncă pe care le conduc: determinarea problemei ce urmează a fi soluționată (dezvăluirea riscurilor); formularea scopului administrării; determinarea căilor de atingere a scopului prin formularea sarcinilor și funcțiilor concrete; selectarea executorilor (obiecților administrării interne); instruirea lor, asigurarea financiară și tehnică.

La momentul actual, putem constata că subiectul administrării publice este pregătit pentru realizarea administrării externe, administrării publice, însă procesul de administrare publică este la început de cale.

Este important să conștientizăm faptul că formele, metodele și prin-

cipiile administrării interne (pregătirea organului pentru realizarea administrării externe) diferă de cele ce se aplică în procesul administrării externe (administrării publice).

Totodată, nu avem altă alegere, decât să constatăm că pentru atingerea unei clarități mai bune la capitolul intersectării definițiilor „*administrarea publică*” și „*administrația publică*” în doctrina juridică mai este nevoie de ceva timp.

Concomitent menționăm că substituirea acestor doi termeni unul cu altul este, în viziunea noastră, inadmisibilă. „*Administrarea publică*” nu poate fi confundată cu „*administrația publică*”. Ultima este doar o componentă structurală a primei.

Astăzi, însă, realitatea este de alt gen. Într-o lucrare apărută relativ recent [13], unul dintre autori în domeniul dreptului administrativ național, făcând trimitere la savantul român Mircea Preda, consideră că „*administrația publică* ar putea fi definită ca – activitate de organizare și de executare în concret a legii, cu caracter dispozitiv și prestator, care se realizează, în principal, de autoritățile publice și funcționarii acestora și, în subsidiar și de celelalte autorități ale statului, precum și de structurile organizatorice particulare care desfășoară activități de interes public” [14].

Orice opinie are dreptul la existență, însă, noi nu putem împărtăși cele menționate din următoarele considerente:

1) definiția *administrației publice* citată, în viziunea noastră, poate fi raportată la procesul de montare a unui „mecanism” din piese străine uneia celeilalte, piese incompatibile. Elementele componente ale definiției citate sunt: activitatea de organizare și de executare...; autoritățile publice; celelalte autorități ale statului...; structurile organizatorice particulare care desfășoară activități de interes public etc. Elementele nominalizate nu sunt de aceeași origine, nu se

intersectează și luate în comun nu pot constitui un mecanism unic;

2) dacă acceptăm definiția propusă, logic, apare întrebarea: „Cum vor fi divizate verigile puterii statale: legislativă, executivă și cea judecătorească?”;

3) subiecții administrării nominalizați în punctul 1) nu realizează activități de același gen, nu utilizează aceleași metode și principii de administrare;

4) ulterior, noi vom examina trăsăturile *administrării publice*. Aici doar vom constata una dintre ele – **inegalitatea părților**. Administratorul (subiectul administrării) mereu reprezintă organul executiv al statului, activează în numele lui, este dotat cu împuterniciri suplimentare, inclusiv, în domeniul aplicării constrângerii statale.

Cel administrat (obiectul administrării) permanent se află în subordinea celui dintâi (subiectului administrării).

Deci, „*structurile organizatorice particulare*” la care se face trimitere în definiția analizată nu pot avea statut juridic de „*subiect al administrării publice*”. Mai mult decât atât, ele nu pot fi dotate cu competența de aplicare a măsurilor de constrângere în numele statului.

Uneori termenul „administrare publică” se identifică cu termenul de „administrare statală”. Considerăm că nu este chiar așa. *Administrarea statală*, în sensul larg al cuvântului, este administrarea problemelor statului, efectuată de către organele statale ale tuturor verigilor puterii (legislative, executive, judecătorești).

Administrarea publică (puterea executivă) [15] poate fi privită ca parte a *administrării statale*, adică activitatea executiv-dispozitivă privind organizarea diverselor procese sociale în societate.

Subiecții administrării publice sunt prezentați de către organele administrației publice și funcționarii acestora, care sunt dotați cu competență cu caracter autoritar.

Obiecții administrării publice sunt prezentați de către organizații, instituții, întreprinderi și cetățeni care nu dispun de competență cu caracter autoritar. Influența subiectului administrării (a administratorului) asupra celui administrat (obiectul administrării) are un *caracter de dispoziție (dispozitiv)* [16].

În baza celor examinate, concluzionăm că *administrarea publică* (puterea executivă) poate și trebuie să fie divizată de celelalte forme ale administrării sociale prin următoarele **trăsături**:

- ea este realizată în numele statului;

- subiectul administrării beneficiază de împuterniciri suplimentare, inclusiv aplicarea măsurilor de constrângere statală;

- deciziile emise de către subiectul administrării au caracter de prescripție unilaterală a voinței juridice. La emiterea deciziei, subiectul nu este obligat să solicite opinia celui administrat. Decizia subiectului este obligatorie pentru obiect și urmează a fi executată;

- relațiile dintre obiectul administrat și subiectul administrării au caracter de subordonare [17].

Bazându-ne pe trăsăturile nominalizate, în viziunea noastră, „*administrarea publică*” ar putea fi definită ca *modalitate de activitate executivă și de dispoziție a subiecților administrării publice ce constituie un instrumentar legal de protecție și asigurare a intereselor societății și a fiecărui membru în parte privind: securitatea cetățenilor, a societății și a statului, crearea condițiilor ce contribuie la bunăstarea cetățenilor, a societății și a statului; crearea de condiții pentru asigurarea realizării de către persoanele fizice și juridice a drepturilor și libertăților pentru prosperarea politică, economică, socială și spirituală* [18].

Termenul de „*administrație publică*” noi îl tratăm ca sistem de subiecți ai administrării publice

(de administratori). Este evident că acest termen constituie numai un element, o parte componentă a definiției de „*administrare publică*”.

Potrivit scării ierarhice din sistemul organelor executive ale țării, competența lor, întregul sistem al administrației publice poate fi divizat în următoarele grupe:

a) organele administrației publice superioare (Președintele Republicii Moldova, Guvernul Republicii Moldova);

b) organele administrației publice centrale de specialitate de resort (ministerele, inspectoratele, serviciile, etc.);

c) organele administrației publice cu statut special de guvernare (mun. Chișinău, UTA Gagauz-Yeri);

d) organele administrației publice locale de nivelul II (raioanele);

e) organele administrației publice locale de nivelul I (satele, comunele, orașele, orașele, municipiile) [19].

Scopul administrării publice poate fi realizat numai prin atingerea separării reale a verigilor puterii statale.

Principiile organizatorico-juridice de bază de interacțiune ale verigilor se caracterizează prin faptul că:

1) fiecare verigă a puterii are competența sa strict determinată prin lege, fără dreptul uneia dintre ele de a se implica în competența alteia;

2) garantul interacțiunilor verigii legislative cu cea executivă este puterea judecătorească care are sarcina de a soluționa litigiile apărute între ele în baza Constituției;

3) puterea legislativă este în drept să suspende și să abroge actele puterii executive numai în cazul în care ele vin în contradicție cu Constituția și alte legi în vigoare. Nu se admite abrogarea actelor puterii executive pe motivul inoportunității lor;

4) pentru puterea executivă

este caracteristic aspectul pozitiv de aplicare a legii, deci executarea prescrierilor legale pentru asigurarea funcționării normale și eficiente a tuturor obiectelor aflate sub tutela sa. La rândul său, veriga judecătorească realizează prescrierile legale, prioritar, în condiții negative, atunci când aceste prescrieri nu se respectă și apare necesitatea aplicării constrângerii judecătorești;

5) se efectuează controlul reciproc al verigilor puterii cu scopul ca una dintre verigi să nu-și depășească competența sa față de alta [20].

Scopul administrării publice poate fi atins prin realizarea *funcțiilor de bază ale puterii executive*, printre care regăsim:

1) funcția de orientare a sistemului;

2) funcția asigurării sistemului;

3) funcția conducerii operative a sistemului [21].

Prima funcție presupune executarea de către subiecții administrației a următoarelor activități:

- *analiza* (selectarea, prelucrarea, conștientizarea informației realizate în scopul cunoașterii obiectului administrat, ulterior, pentru influențarea asupra lui);

- *prognoza* (previziunea științifică de modificare a situației în care funcționează sistemul în baza informației administrate);

- *planificarea* (calcularea direcțiilor de bază ale activității, determinarea scopului, sarcinilor și rezultatelor pasibile ale administrației publice);

- *reglementarea juridică* (stabilirea mecanismului juridic de influență a administratorului asupra persoanelor, proceselor administrate);

- *asigurarea metodologică a activității* [22].

Cea de-a doua funcție presupune următorul conținut:

- asigurarea tehnico-materială;

- asigurarea financiară;

- asigurarea cu resurse umane;

- asigurarea informațională.

Esența funcției conducerii operative a sistemului constă în:

- organizarea administrării (formarea organelor de administrare, concretizarea funcțiilor lor, obligațiilor și drepturilor etc.);

- controlul și supravegherea (stabilirea stării reale a sistemului administrat, neadmiterea abaterilor de la executarea corectă și eficientă a prevederilor legale, diverselor planuri și programe, luarea măsurilor de convingere și de constrângere față de obiectele și subiectele administrării, care nu-și onorează atribuțiile);

- evidența (acumularea sistematică a informației privind starea reală a sistemului administrat);

- conducerea generală a sistemului administrat și intervenția operativă, după caz;

- coordonarea prealabilă și cea curentă a acțiunilor organelor administrării și a funcționarilor din cadrul lor;

- aprecierea rezultatelor (a activității, în general, și a fiecărui organ (executor), în parte, identificarea rezervelor neutilizate, aplicarea măsurilor de stimulare față de cei care au atins rezultate înalte (sporite)) [23].

Scopurile și sarcinile nu numai determină caracterul activității de administrare și sistemul ei de principii, dar ele înseși sunt comensurabile cu aceste principii. Scopurile constituie obiectivul spre care este direcționată activitatea executivă, iar principiile indică modul de realizare a acesteia. Principiile au o influență asupra formelor, metodelor, structurii cadrelor, procesului de administrare; în principii își găsesc expresie cerințele de bază înaintate față de organizarea aparatului de administrare a subdiviziunilor lui și modul de realizare a funcțiilor lui care se referă la administrare, la strategie, tactică și stilul de lucru, la caracterul relațiilor dintre subiectele și obiectele administrării [24].

În procesul administrării publice se evidențiază următoarele prin-

cipii: 1) *generale (social-juridice)* și 2) *organizatorice* [25].

Principiile generale sunt principiile care au un caracter social general și se realizează în activitatea de administrare, indiferent de nivelul și locul cutărui sau cutărui organ, de funcția și postul pe care îl ocupă funcționarul care efectuează activitatea de administrare. Importanța acestor principii este determinată de faptul că ele pun bazele sociale (morale, juridice) ale activității de administrare. Principiile generale sunt *obiectivitatea, concretitudinea, eficacitatea, îmbinarea centralizării cu descentralizarea, legalitatea și disciplina*.

Obiectivitatea. Procesele sociale decurg în corespundere cu legile obiective ale dezvoltării societății. De aceea de la subiectul administrării se cere cunoașterea și aplicarea legităților obiective, luarea în considerație a posibilităților, stării de fapt a societății. Anume aceste cerințe formează esența obiectivității. Administrarea poate fi rezultativă atunci când oamenii, cunoscând legile obiective, le aplică cu bună știință, le pun în serviciul celor mai stringente interese. Deci cunoașterea legilor este o premisă necesară administrării bazate pe concluziile științifice.

Principiul obiectivității cere analiza și evidența adevăratei stări de fapt, evidența dificultăților și a contradicțiilor existente în mediul social. În afară de aceasta, e necesar de a lua în considerație legitățile interacțiunii societății cu mediul natural, deoarece natura, fiind un izvor important de mijloace vitale, introduce, totodată, în procesele sociale elementul întâmplării, al probabilității care, deseori, se reflectă nefavorabil asupra mersului proceselor sociale.

Astfel, *principiul obiectivității constă în studierea legităților dezvoltării sociale, stabilirea științifică a căilor și mijloacelor de aplicare a legilor societății de către subiectul administrării (factorul*

subiectiv) în scopul asigurării administrării optime, eficiente a activității executive a statului [26].

Concretitudinea. Legalitățile obiective în viața cotidiană se manifestă în acțiunile oamenilor care, prin comportamentul lor, tind să atingă scopuri bine definite. Deci corectitudinea trebuie să fie unul dintre principiile administrării. Esența acestui principiu constă în efectuarea administrării, ținând cont de anumite circumstanțe concrete de viață: de multitudinea formelor de expresie a legilor obiective, de informația obiectivă atât despre starea internă a obiectului administrării, cât și despre condițiile în care se află. Aici nu se iau în considerație niște fapte concrete dispersate, ci despre informația obiectivă sistematizată și generalizată. Informația, volumul ei, cantitatea, orientarea, necesitatea și plenitudinea ei trebuie să corespundă funcțiilor pe care le are subiectul concret al administrării.

Informația veridică permite stabilirea unor forme concrete de exprimare în condiții concrete a anumitor legități sociale și determinarea în corespundere cu aceasta a scopurilor și acțiunilor oamenilor, adică concretizarea căilor și mijloacelor de atingere a scopurilor administrării.

Eficacitatea. Esența acestui principiu constă în atingerea scopurilor administrării cu cheltuieli minime de forță, mijloace și timp. Administrarea în orice sferă socială, fie în economie, fie în învățământ, cultură, securitate, apărare, afaceri interne etc. presupune valori materiale și spirituale, resurse umane și financiare. De aceea administrarea, ca și orice activitate social-utilă, trebuie să fie realizată rațional, eficient. Criteriile de determinare a eficacității aplicate, de obicei, sunt mărimea cheltuielilor, termenele de îndeplinire a sarcinilor, termenele de recuperare a cheltuielilor etc.

Cerințele acestui principiu de

realizare constau în optimizarea hotărârilor, adică în elaborarea diferitor variante de hotărâre, compararea lor și alegerea celei mai bune. Sarcina subiectului administrării constă în descoperirea și studierea variantelor de soluționare care, cu un grad mai înalt de probabilitate, vor conduce la atingerea scopurilor cu mijloacele și forțele pe care le are la dispoziție. În afară de aceasta, trebuie luate în considerație condițiile interne și externe, un cerc cât mai larg de influențe ale mediului de funcționare asupra sistemului de administrare, precum și interesele lucrătorilor din sistemul administrării [27].

Îmbinarea centralizării cu descentralizarea. Divizarea sferelor de activitate și împuternicirilor între subiectele republicane de administrare și cele locale se face în baza Constituției Republicii Moldova și a altor acte cu privire la delimitarea competențelor între organele sus-numite [28]. Legislația recunoaște și garantează administrația locală, care funcționează în limitele împuternicirilor sale, în baza principiilor declarate de Constituție: descentralizarea serviciilor publice, eligibilitatea autorităților administrației publice locale, consultarea cetățenilor în problemele locale de interes deosebit [29]. Astfel, se asigură îmbinarea intereselor statului și a colectivităților locale.

Nerespectarea principiului „îmbinarea centralizării și descentralizării” conduce, pe de o parte, la diminuarea rolului subiectelor republicane (centrale) de administrare și controlul stării de lucruri în sfera sau ramura corespunzătoare a administrării, pe de altă parte, la tutelarea minuțioasă, la limitarea independenței subiectelor inferioare de administrare în realizarea funcțiilor operative de activitate.

Subiectele centrale ale administrării trebuie să determine direcțiile prioritare de dezvoltare a sferelor sociale corespunzătoare, să elaboreze și să realizeze programele

complexe, să efectueze cercetări științifice, să participe la elaborarea regulilor, standardelor și a altor acte normative în anumite sfere de administrare, să conceapă și să realizeze programele republicane de asigurare cu cadre a sferelor și ramurilor administrării etc.

Principiul îmbinării centralizării și descentralizării este asigurat organizatoric prin sistemul subordonării duble a obiectelor administrării, adică prin subordonarea pe verticală și pe orizontală. Subordonarea pe verticală asigură unitatea necesară în problemele de bază care au importanță statală pentru sfera de administrare, iar subordonarea pe orizontală permite de a lua în considerație condițiile și particularitățile locale la realizarea administrării. De exemplu, organele de poliție, având prerogativa de a ocroti ordinea publică și de a asigura securitatea publică, se conduc în activitatea lor nu numai de legi și de acte normative ale organelor superioare și centrale ale puterii legislative și executive, dar și de actele administrației publice locale. Și, în general, ca organ al puterii de stat și de ocrotire a normelor de drept, potrivit Legii nr. 416-XII din 1990, poliția Republicii Moldova era divizată în *poliție de stat și poliție municipală*. Poliția de stat își exercita atribuțiile pe întreg teritoriul republicii, iar poliția municipală — pe teritoriul unității administrative respective. Poliția de stat se subordona în activitatea sa numai Ministrului Afacerilor Interne, iar poliția municipală — și organelor administrației publice locale. Controlul asupra activității poliției de stat revenea Ministerului Afacerilor Interne, iar asupra activității poliției municipale — și organelor locale respective [30].

Centralizarea și descentralizarea se realizează, de asemenea, de comun acord cu conducerea unică și colegialitatea în administrare. La elaborarea actelor de administrare, conducătorul trebuie să ia în con-

siderație opinia specialiștilor, să-i orienteze la elaborarea unor soluții, să efectueze expertize de evaluare a proiectelor de soluții, ceea ce nu numai că nu subminează, ci optimizează autoritatea lui. Conducătorul, susținut de colectiv, eficientizează nivelul cerințelor și exigențelor de îndeplinire a însărcinărilor, a oricărei dispoziții.

Legalitatea și disciplina. Legalitatea, ca principiu de administrare, activitatea executivă înseamnă o respectare și îndeplinire strictă de către subiecții și obiectele administrării a legilor și a altor acte normative ale organelor puterii de stat. Legalitatea se exprimă în obligativitatea fiecărui subiect și obiect al administrării de a acționa în cadrul stabilit, adică în limitele competenței lui. Strâns legată de principiul legalității este *disciplina*.

Esența *disciplinei*, ca principiu al administrării, constă în îndeplinirea obligațiilor puse în fața sistemului de administrare care se conțin în normele și regulamentele stabilite de subiecții împuterniciți ale administrării, precum și în îndeplinirea prescrierilor individuale (actelor) subiecților administrării de către cei cărora le sunt adresate. Disciplina de stat presupune îndeplinirea conștiințioasă a obligațiilor de funcție.

Respectarea legalității și disciplinei este condiția de bază a eficacității administrării, încălcarea legalității și disciplinei aduce prejudicii statului și societății. Atât abuzul de putere și de serviciu, cât și săvârșirea altor acțiuni ilegale atrag pentru subiecții administrării răspunderea juridică stabilită de lege. Neîndeplinirea prescripțiilor, indicațiilor, hotărârilor poate servi drept motiv pentru răspunderea obiectului administrării (executorului) la răspundere disciplinară sau de alt gen.

În procesul formării structurilor organizatorice ale subiecților administrării publice și buneii funcționări a acestora contează utilizarea co-

rectă a *principiilor organizatorice*, care se divizează în *două grupuri*.

La primul grup se referă următoarele *principii*: *de ramură, teritorial, de linie, funcțional, de subordonare dublă*. Vom examina succint fiecare dintre ele.

Principiul de ramură este cel de bază în organizarea aparatelor și serviciilor ce asigură activitatea executivă, în corespundere cu el, pentru realizarea unui sau altui fel de activitate de administrare, se organizează un aparat special, organ al puterii executive (minister, departament, serviciu). Principiul de ramură asigură unitatea politicii de stat, utilizarea rațională a forțelor și mijloacelor, o introducere mai eficace a realizărilor științei și tehnicii, soluționarea omogenă a problemelor proprii întregii ramuri.

Principiul teritorial. Esența acestui principiu constă în formarea aparatului puterii executive în baza construcției administrativ-teritoriale a statului. El permite asigurarea dezvoltării complexe a sferei și ramurii administrării într-un teritoriu concret (în republică, raion, oraș (municipiu), comună).

Principiul de linie. Aplicarea lui asigură un așa tip de organizare a aparatelor și serviciilor ce efectuează activitatea executivă în care fiecare conducător, în limitele competenței sale, are față de subalternii săi toate drepturile și funcțiile de administrare. Într-o asemenea structură fiecare subaltern are un singur superior direct, în a cărui competență se află toate problemele activității subalternului. Principiul de linie se aplică, de obicei, la organizarea grupelor și colectivelor puțin numeroase, unde lucrul nu este complex și cere o specializare îngustă. De cele mai multe ori, în baza acestui principiu se organizează aparatele inferioare de administrare a executorilor directi care nu au subalterni [31].

Principiul funcțional. În baza acestui principiu se formează organele și aparatele speciale ale puterii

executive care îndeplinesc *funcții extradepartamentale cu caracter general*. Aplicarea principiului funcțional asigură dezvoltarea relației dintre ramuri, soluționarea problemelor cu importanță comună pentru toate sau mai multe ramuri ale administrării, contribuie la realizarea coordonării și uniformității necesare în activitatea sistemelor ramurale de administrare. În corespundere cu acest principiu se formează aparatele administrării de stat care ocupă o poziție extradepartamentală și asigură o funcție interdepartamentală de administrare (statistica, standardizarea, metrologia, certificarea etc.). Aceste organe sunt investite cu împuternicirile necesare. Realizarea funcțiilor lor de administrare sunt obligatorii dincolo de subordonarea departamentală a organului de competență de ramură.

Principiul funcțional se aplică, de asemenea, în structurile complexe ale aparatelor puterii executive, deoarece un singur conducător nu este în stare să realizeze toate funcțiile organului. În asemenea cazuri se organizează subdiviziuni ce realizează funcții de coordonare și de asigurare – serviciul personal, financiar, material-tehnic, de planificare a activității organului etc. *Principiul funcțional asigură specializarea muncii, soluționarea calificată a problemelor, eficientizează controlul, simplifică lucrul conducătorilor*. Este important să menționăm că aparatele funcționale au o influență de administrare indirectă, prin organul de conducere, în a cărui componență intră.

Principiul subordonării duble. După cum am menționat deja, acest principiu asigură îmbinarea principiului conducerii unice cu particularitățile locale și cu cele ale subiectelor organelor puterii executive locale [32].

Al doilea grup de principii organizatorice ale administrării publice îl constituie: *repartizarea rațională a împuternicirilor între*

subiectele activității executive; responsabilitatea acestor subiecte pentru rezultatele lucrului; îmbinarea conducerii unice cu colegialitatea.

Repartizarea rațională a împuternicirilor între subiectele activității executive presupune reglementarea juridică a sarcinilor, obligațiilor și a drepturilor fiecărui organ, aparat, serviciu, subdiviziune și angajat, reglementarea raporturilor dintre ele în activitatea executivă.

Responsabilitatea acestor subiecte pentru rezultatele lucrului este corelată de principiul repartizării raționale a împuternicirilor. Pentru neîndeplinirea corespunzătoare a obligațiilor de serviciu, ele pot fi trase la răspundere disciplinară sau de alt tip. Stabilirea responsabilității contribuie la ridicarea calității și eficacității lucrului, inspiră o atitudine conștiincioasă față de îndeplinirea obligațiilor de serviciu, exigența conducătorilor față de subalterni.

Îmbinarea conducerii unice cu colegialitatea se exprimă prin aceea că cele mai importante probleme ale activității executive a statului se hotărăsc de către organul colegial al puterii executive, de exemplu: de către Guvernul Republicii Moldova, iar problemele cu caracter curent, operativ ce nu necesită o examinare colegială, sunt soluționate de către organul de conducere unică, cum ar fi agențiile, birourile, serviciile etc. Îmbinarea colegialității cu conducerea unică se exprimă, de asemenea, în discutarea colegială a problemelor activității executive la organele consultative: colegii, consfătuiri operative, ceea ce ar evita luarea hotărârilor unilaterale, subiective.

Concluzii. În urma investigației efectuate formulăm următoarele concluzii:

1. Termenii „*administrarea publică*” și „*administrația publică*” nu sunt definiții sinonime și necesită utilizarea și studierea lor separată;

2. „*Administrarea publică*” este un gen, o modalitate a administrării sociale și ar putea fi definită ca *modalitate de activitate executivă și de dispoziție a subiecților administrării publice ce constituie un instrumentar legal de protecție și asigurare a intereselor societății și a fiecărui membru în parte privind: securitatea cetățenilor, a societății și a statului, crearea condițiilor ce contribuie la bunăstarea cetățenilor a societății și a statului; crearea de condiții pentru asigurarea realizării de către persoanele fizice și juridice a drepturilor și libertăților pentru prosperarea politică, economică, socială și spirituală;*

3. Termenul „*administrația publică*” spre deosebire de doctrina juridică română, în viziunea noastră, trebuie tratat ca un sistem de subiecți ai administrării publice (de administratori). Evident că acest termen constituie numai un element, o parte componentă a definiției de „*administrare publică*”;

4. Funcțiile de bază ale administrării sociale, inclusiv ale celei publice, sunt: evidența, statistica, analiza, prognoza, planificarea, organizarea executării celor planificate, controlul procesului de executare, aprecierea eficacității activității creativ-executive și a rezultatelor atinse, în caz de necesitate, corectarea sau concretizarea scopului inițial formulat;

5. Constatăm faptul că, în doctrina juridică națională, administrarea socială, inclusiv cea publică, încă nu este recunoscută ca ramură distinctă a științei, mai mult decât atât, considerăm că acest gen de activitate este investigat insuficient;

6. Rezultatele studiului efectuat ne permit să concluzionăm că în practica administrării publice sunt neglijate chiar și rezultatele investigațiilor științifice deja existente și aprobate în doctrină.

Considerăm că un cercetător științific începător nu ar pune la îndoială faptul că funcțiile de bază

ale administrării sociale (cele indicate în concluzia nr. 4) în procesul real de administrare nu pot fi utilizate în altă modalitate, decât în stricta sa consecutivitate.

De exemplu, este imposibil de planificat unele activități pe anul calendaristic ce urmează privind combaterea infraționalității și a contravenționalității în lipsa unei prognoze reprezentative a acestor fenomene. Prognoza reprezentativă, la rândul său, este imposibilă fără o analiză complexă a acestor fenomene. Calitatea și obiectivitatea rezultatelor analizei se află în legătură directă cu reprezentativitatea datelor statistice privind indicatorii infraționalității și ale contravenționalității. Însă, această axiomă, în viziunea noastră, este, deseori, ignorată atât în procesul activității creativ-legislative, cât și celei creativ-executive.

În scopul argumentării concluziei noastre ne vom referi la modificarea mecanismului juridic al activității de combatere a contravenționalității. În doctrina juridică unanim este acceptată poziția precum că activitatea legislativ-creativă privind adoptarea, modificarea sau abrogarea unei norme juridice trebuie să fie precedată de un studiu amplu și complex al aceluși fenomen care urmează a fi reglementat prin această normă. Realitatea, însă, este alta și în acest sens vom veni doar cu trei argumente în privința acestei constatări:

a) potrivit legislației contravenționale din anul 1985 [33], vârsta răspunderii contravenționale era stabilită începând cu 16 ani. Deci, deja, la acea etapă de dezvoltare a societății noastre, legislatorul, în viziunea noastră, pe bună dreptate a considerat că la această vârstă, persoana fizică este aptă să conștientizeze acțiunile (inațiunile) sale antisociale, urmările lor și să răspundă pentru ele. Norma juridică nominalizată cu succes a fost aplicată 24 de

ani. Careva factori obiectivi pentru modificarea anume a acestei norme juridice nu exista. Dimpotrivă, în doctrina juridică activ se discută în mod argumentat problema stabilirii răspunderii contravenționale pentru un anumit gen de contravenții, începând cu vârsta de 14 ani. Legislatorul național a procedat diametral opus doctrinei, stabilind în legea contravențională nouă [34] vârsta răspunderii contravenționale a persoanei fizice începând cu 18 ani și numai pentru un număr neînsemnat de contravenții – începând cu 16 ani. Consecințele acestei decizii a legislatorului sunt bine cunoscute și activ discutate în diverse investigații științifice;

b) în literatura de specialitate deja de mult timp și activ se discută problema calității măsurilor procesuale de constrângere [35], în special, reținerea (art. 433), ca măsură de asigurare a procedurii contravenționale, temeiul juridic și durata reținerii. Specialiștii din domeniu de mult bat alarma precum că actualul mecanism juridic nicidecum nu contribuie la desfășurarea legală și optimă a procedurii contravenționale. Însă, legislatorul și de această dată, în aceeași manieră, totalmente a ignorat opinia doctrinarilor, stabilind termenul maximal al reținerii – 24 de ore [36], contrar Constituției RM, care prevede – 72 de ore. Mai mult decât atât, legea contravențională expres prevede că reținerea poate fi aplicată pe un termen mai mare decât 3 ore **cu autorizarea judecătorului de instrucție**, dar nu mai mult decât de 24 de ore [37]. La acest capitol ar prezenta un interes sporit acțiunile de documentare a contravenției care necesită aplicarea reținerii a unuia dintre inițiatorii modificării normei juridice nominalizate care, fiind în funcție de agent constator la un inspectorat raional de poliție, aflându-se la o distanță de 25-30 km de la centrul raional;

c) este cunoscut faptul că în urma modificărilor structurale de

patrulare a MAI, Inspectoratul General de Carabinieri, practic, a rămas unica forță care supraveghează procesul de asigurare a ordinii publice. Totodată, până la data de 12.12.2018, acest serviciu nu era investit nici măcar cu statut de agent constator. Prin Legea nr. 220 din 08.11.2018 [38], această lacună a fost înlăturată. Însă, a fost înlăturată doar parțial, deoarece principiul „*mâna stângă nu cunoaște ce face mâna dreaptă*”, rămâne unul prioritar pentru legislator. Autorii acestei modificări a legii contravenționale au uitat să introducă Inspectoratul General de Carabinieri în art. 433 alin. (2) [39], în calitate de agent constator. În consecință, acest serviciu nu este dotat cu dreptul de a reține persoana ce a comis contravenția. Am fi curioși dacă legislatorul ar răspunde la întrebarea: „**În ce mod se poate de realizat îndatoririle de agent constator fără a fi dotat cu dreptul de a reține făptuitorul?**”.

Referințe bibliografice

1. Guțuleac V. Drept administrativ/ coaut.: Comarnițaia E., Spînu I.; Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. De Științe Penale și Criminologie aplicată. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, p. 17.
2. Гуцуляк В. И. Административное право Республики Молдова: Учеб. для юридических вузов и фак. Chișinău: "Elena – V. I." SRL, 2007, p. 8.
3. Guțuleac V. Bazele teoriei dirijării de stat. Monografie. Chișinău: „Baștina-Radog” SRL, 2000, p. 13.
4. Гуцуляк В. И. Административное право Республики Молдова. Ор. cit., p. 12.
5. Guțuleac V. Drept administrativ/ coaut.: Comarnițaia E., Spînu I. Ор. cit., p. 18-19.
6. Guțuleac V., Balmuș V. Problemele administrării de stat. Chișinău: S.n., (Fundatia „Draghiștea”), 2002, p. 15; În doctrina dreptului administrativ român se utilizează termenul „administrația publică”, care este privit și interpretat sub două aspecte: în *stati-că* — el presupune sistemul subiecților

de administrare; în *dinamică* — însuși procesul de administrare (Negoiță A. Drept administrativ și știința administrației. București: Editura Athenacum, 1991; Prisăcaru V. Tratat de drept administrativ român. Partea generală. Ed. a II-a, revăzută și adăugată. București, 1996).

În doctrina și legislația națională cel mai des se utilizează termenii „administrarea publică” și „administrația publică” (Platon M. Serviciul public în Republica Moldova. Chișinău, 1997; Popa V. Drept public. Chișinău, 1998; Orlov M. Drept administrativ. Chișinău: Epigraf, 2001; Creangă I. Curs de drept administrativ: curs universitar. Chișinău: Epigraf, 2003).

7. Guțuleac V. Tratat de drept contravențional. Chișinău: S. n., („Tipografia Centrală”), 2009, p. 15.

8. Guțuleac V. Drept administrativ/ coaut.: Comarnițaia E., Spînu I.; Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. De Științe Penale și Criminologie aplicată. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, p. 17.

9. Guțuleac V. Tratat de drept contravențional. Op. cit., p. 19.

10. Бахрах Д. Н. Административное право. Учебник для ВУЗ-ов. Москва: Изд-во БЕК, 1997; Бахрах Д. Н. Административное право России: Учебник для ВУЗ-ов. Москва: Изд-во НОРМА, 2002; Административное право. Учебник под ред. Ю. М. Козлова, Л. Л. Попова. Москва: Юристъ, 2000.

11. Negoiță A. Drept administrativ și știința administrației. București: Editura Athenacum, 1991; Manda C. Drept administrativ: tratat elementar. București: Lumina Lex, 2007; Apostol-Tofan D. Drept administrativ. București: Editura C.H.Beck, 2008; Trăilescu A. Drept administrativ. Ediția a 4-a, rev. București: Editura C.H. Beck, 2010.

12. Platon M. Serviciul public în Republica Moldova. Chișinău, 1997; Popa V. Drept public. Chișinău, 1998; Orlov M. Drept administrativ. Chișinău: Epigraf, 2001; Creangă I. Curs de drept administrativ: curs universitar. Chișinău: Epigraf, 2003; Гуцуляк В. И. Административное право Республики Молдова. Op. cit., p. 11-13.

13. Gureu V. Drept administrativ: Note de curs. Chișinău: S. n. (Tipogr. „Print-Caro”), 2016, p. 20.

14. Preda M. Drept administrativ: partea generală. București: Lumina Lex, 2002, p. 13.

15. „Administrarea publică” și „puterea executivă” vor fi utilizate de către noi ca sinonime.

16. Guțuleac V. Drept administrativ/ coaut.: Comarnițaia E., Spînu I. Op. cit., p. 20.

17. Гуцуляк В. И. Административное право Республики Молдова. Op. cit., p. 14.

18. Guțuleac V., Balmuș V. Problemele administrării de stat. Op. cit., p. 16-17; Guțuleac V. Drept administrativ/ coaut.: Comarnițaia E., Spînu I. Op. cit., p. 20.

19. Guțuleac V. Drept administrativ/ coaut.: Comarnițaia E., Spînu I. Op. cit., p. 118.

Problema clasificării organelor administrației publice necesită o investigație separată, în special, după modificarea organizării administrativ-teritoriale și apariția suplimentară a celor 8 municipii. *A se vedea*, Legea privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova nr. 764 din 27.12.2001, art. 8. În: Monitorul Oficial al RM nr. 16 din 29.01.2002; Legea Parlamentului RM nr. 248 din 03.11.16 cu privire la modificarea unor acte legislative. În: Monitorul Oficial al RM nr. 9-18 din 13.01.17 art. 22, în vigoare din 13.04.17.

20. Гуцуляк В. И. Административное право Республики Молдова. Op. cit., p. 14-15.

21. Guțuleac V. Drept administrativ/ coaut.: Comarnițaia E., Spînu I. Op. cit., p. 21.

22. Гуцуляк В. И. Административное право Республики Молдова. Op. cit., p. 15.

23. Guțuleac V. Drept administrativ/ coaut.: Comarnițaia E., Spînu I. Op. cit., p. 22.

24. Ibidem, p. 23.

25. În literatura de specialitate există mai multe puncte de vedere în ceea ce privește clasificarea principiilor administrării de stat (Trăilescu A. Drept administrativ. Ed. a IV-a, rev. București: Editura C. H. Beck, 2010, p. 9-10; Бахрах Д. Н., Россинский Б. В., Старилов Ю. М. Административное право: учебник для вузов./ — 3-е изд., пересмотр. и доп. Москва: НОРМА, 2007, p. 46-47, etc.). Dar ni se pare mai acceptabilă poziția au-

torului în lucrarea: Коренев А. П. Административное право России. Учебник. В 3-х частях. Часть 1. Москва: МЮИ МВД России, 1996, p. 16, pe care o utilizăm.

26. Guțuleac V. Drept administrativ/ coaut.: Comarnițaia E., Spînu I. Op. cit., p. 24.

27. Ibidem, p. 25.

28. Legea cu privire la administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006. În: M.O. al R.M. nr. 32-35 din 09.03.2007; Legea privind descentralizarea administrativă nr. 435 din 28.12.2006. În: M.O. al R.M. nr. 29-31 din 02.03.2007.

29. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994. În: M. O. al R. M. nr. 1 din 12. 08.1994.

30. Legea Republicii Moldova cu privire la poliție nr. 416-XII din 18.12. 1990, art. 7. În: Veștile 12/321 din 30. 12. 1990. Republicat în: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 17-19/56 din 31. 01. 2002 (abrogată).

31. Guțuleac V. Drept administrativ/ coaut.: Comarnițaia E., Spînu I. Op. cit., p. 27-28.

32. Ibidem, p. 28.

33. Codul cu privire la contravențiile administrative al Republicii Moldova, adoptat la 29. 03. 1985. În: Veștile Sovietului Suprem și ale Guvernului R.S.S.M., nr. 3 din 1985, art. 47 (abrogat).

34. Codul contravențional al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 218-XVI din 24.10.2008, art. 16. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 3-6/15 din 16.01.2009.

35. Codul contravențional al Republicii Moldova. Capitolul V — „*Măsurile procesuale de constrângere*”.

36. Codul contravențional al RM., art. 435 alin. (2), lit. b), modificat prin Legea nr. 159 din 12.10.2018.

37. Ibidem, art. 435 alin. (2).

38. Ibidem, art. 400, alin. (4¹).

39. Ibidem, art. 433 alin. (2).

CZU:342.2/.5(478)

TRANZIȚIA SOCIETĂȚILOR CONTEMPORANE: PARTICULARITĂȚI ȘI PERSPECTIVE

Gheorghe COSTACHI,
doctor habilitat în drept, profesor universitar

Articolul este consacrat problemei societăților și statelor aflate în tranziție. Autorul urmărește să elucideze particularitățile acestora, precum și să accentueze specificul corelației dintre stat, societate și drept în perioada de tranziție, pentru a contura perspectivele de dezvoltare a acestora pe viitor.

Cuvinte-cheie: societate, stat, drept, stare de tranziție.

TRANSITION OF THE CONTEMPORARY SOCIETY: PARTICULARITIES AND PERSPECTIVES

The article is devoted to the problem of society and states in transition. The author seeks to elucidate their particularities, as well as to emphasize the specificity of the correlation between the state, society and law in the transitional period, in order to outline their future development prospects.

Keywords: society, state, law, transitional state.

Introducere. Perioada de tranziție a fost și continuă a fi pentru Republica Moldova complexă și dificilă. Societatea a fost marcată, mai ales la începutul acesteia, de o serie de evenimente negative, precum conflictul armat („intern”) transnistrean, presiuni politico-militare și economice din partea altor state etc. „După declararea sa ca stat independent și suveran, în fața Republicii Moldova a fost pusă o sarcină crucială – elaborarea unui model nou de relații între stat, societate și persoană (cetățean), precum și între diferitele ramuri ale puterii. De asemenea, a devenit indispensabilă crearea unui sistem real de frâne și contrabalante în relațiile dintre instituțiile politice și juridice ale puterii, fără de care fiind imposibilă atât edificarea unui stat democratic, cât și a unei societăți civile reale” [18, p. 25].

Evident, pentru realizarea acestor sarcini importante (care de altfel sunt proprii pentru majoritatea tinerilor democrații), practic indispensabilă a devenit cercetarea științifică interdisciplinară și complexă a esenței și particularităților etapei de tranziție, a democrației, statului de drept, a societății civile, instituției juridice a drepturilor omului etc. Studiarea detaliată a acestor aspecte se justifică mai ales

prin faptul că este de natură să asigure finalizarea etapei de tranziție și trecerea cu succes a societății la un alt nivel de dezvoltare. Totodată, doar o cercetare profundă în materie ar fi în stare să identifice riscurile procesului în cauză și soluțiile de depășire a acestora [12, p. 80].

Conștientizând perfect această necesitate, am întreprins, cu diferite ocazii, o serie de cercetări teoretice în vederea studierii atât a particularităților societăților în tranziție, cât și a esenței și trăsăturilor fundamentale ale valorilor statului de drept, spre care tinde societatea noastră. În lucrarea de față, pe alocuri, am continuat acest efort științific, fiind convinși de faptul că la moment, nu putem ferm susține că perioada de tranziție pentru societatea noastră a luat sfârșit, și Republica Moldova a devenit deja un stat de drept, în care nu mai este niciun rost să vorbim de societatea tranzitivă.

Scopul studiului. În cele ce urmează ne propunem să identificăm trăsăturile generale ale societăților și statelor aflate în tranziție și să argumentăm corelația dintre stat, societate și drept în perioada de tranziție.

Rezultate obținute și discuții.

Caracterizarea generală a societăților și statelor aflate în

tranziție. În numeroase lucrări ale savanților juriști, de rând cu problema tipurilor tradiționale de state și sisteme de drept, o anumită atenție este acordată și problemelor statului și dreptului din perioadele de tranziție. Sub spect terminologic, astfel de state și sisteme de drept sunt denumite în moduri diferite, fie ca „state și sisteme de drept tranzitive”, fie „starea tranzitivă a statelor și sistemelor de drept” etc., esența rămânând aceeași. Acestea au fost și rămân a fi sisteme juridico-statale aflate „în tranziție” de la un anumit tip de stat și drept la altul: de la sclavagist la feudal, de la feudal la capitalist, de la capitalist la socialist, și invers: de la socialist (sau pseudosocialist) la burghez, la capitalist. Esența constă în faptul că aceste sisteme se află la o etapă de transformări active și profunde în procesul de trecere de la un tip de stat și drept la altul [23, p. 120].

În context, este important de precizat că starea tranzitivă a statului și dreptului nu este ceva neobișnuit și nici ceva caracteristic doar unei anumite regiuni sau unui stat luat în parte. Este un fenomen comun pentru toate statele și sistemele de drept, fiind prezent în toate țările din toate regiunile lumii. Mai mult, este un fenomen ce persistă de-a lungul întregii istorii de dez-

voltare a statului și dreptului [23, p. 121].

În literatura juridică, prin „statul și dreptul tranzitiv” se înțelege nu un întreg proces de dezvoltare sau starea „tranzitivă” permanentă a acestora, ci doar o anumită stare ce caracterizează statul și dreptul în perioada de trecere de la un anumit tip la altul [22, p. 107].

Fiecare stat și drept, fiind categorii istorice și reprezentând anumite fenomene și instituții social-politice, există și funcționează în cadrul anumitor formațiuni socio-economice. În procesul de dezvoltare a acestora, ca și în dezvoltarea întregii civilizații umane, atât în trecut, cât și în prezent, se întâlnesc stări tranzitive, altfel spus, perioade de trecere de la o formațiune socio-economică la alta [32, p. 4].

Marele jurist francez M. Hauriou, scria la începutul sec. al XX-lea că fiecare stat în orice epocă a evoluției sale este afectat de maladii și crize. Maladiile statului sunt rezultante fie ale setei de putere, care generează comploturi, fie ale dezvoltării excesive a unora dintre principiile fundamentale, echilibrul armonios al cărora garantează regimul normal al statului. În ceea ce privește crizele, care adeseori condiționează stările tranzitive ale statului și dreptului, acestea sunt grupate de către cercetător, din punct de vedere istoric, în două categorii [21, p. 723-724]:

- crize ce apar în perioadele de creștere și centralizare a statelor și sistemelor de drept, când statele tinere se autoafirmă, își consolidează puterea și reprezintă în esență o adevărată arenă pentru luptele de cucerire a puterii; și

- crize ce apar în perioade de descentralizare a statelor deja consolidate.

Din acest punct de vedere, atragem atenția că în statele din spațiul postsovietic, aflate la moment, la diferite etape ale perioadei de tranziție, au avut și continuă să aibă loc procese complicate de dezvoltare

a sistemului statal și de drept. Practic, sunt edificate noi sisteme statale și de drept, care trebuie să corespundă unor noi condiții impuse de lumea contemporană. Fenomenul se desfășoară destul de dificil, deoarece societățile tinere, firave sunt marcate de o criză economică și socială profundă, care s-a reflectat destul de negativ asupra nivelului de trai al oamenilor, asupra stării lor materiale, morale și psihologice. În acest context, după părerea specialiștilor, s-au făcut simțite atât consecințele negative ale sistemului totalitar depășit, cât și erorile și neajunsurile reformelor realizate [30, p. 39].

Astfel, etapa de tranziție a unei societăți spre un alt nivel de dezvoltare este însoțită de un spectru larg de probleme, procese contradictorii, tendințe multidimensionale etc. Acest lucru se explică prin faptul că societatea umană, ca un sistem ce se autodezvoltă, trece dintr-o anumită calitate în alta, noile transformări modificând-o profund în ansamblul său.

Pe de altă parte, crizele politice din multe state din spațiul postsovietic reprezintă practic momente de cotitură în procesul de edificare a noilor mecanisme statale ale sistemului puterii politice. Formarea sistemului politic și funcționarea acestuia reprezintă una dintre cele mai fundamentale și necesare temelii în edificarea statului de drept în țările sistemului post-totalitar. Complexitatea situației este determinată de multitudinea transformărilor negative și pozitive ce au loc în toate sferile vieții societății: politică, socială, juridică și economică [11, p. 135].

Vorbind despre *societățile de tip tranzitiv*, subliniem că acestea pot să apară în rezultatul tulburărilor sociale, revoluțiilor, războaielor, loviturilor de stat, reformelor radicale eșuate. În dependență de condițiile istorice concrete ale statelor, formele acestor societăți, tempourile de dezvoltare și rezul-

tatele obținute pot fi foarte diferite [11, p. 147-148]. Bunăoară, oricare revoluție atinge rezultate rapide și radicale, doar dacă forța sa motrică este determinată de o mare parte a poporului, și nu doar de reprezentanții unui anumit grup social distinct. Și, viceversa, reformele radicale care nu sunt susținute de majoritatea populației nu pot fi finalizate nici chiar pe parcursul a mai multor decenii.

Societatea de tranziție poate să apară, de asemenea, și din cauza ruinării relațiilor economice, stratificării semnificative a societății, reducerii drastice a nivelului de viață a unei părți însemnate din populația țării, precum și a încălcării masive a drepturilor constituționale ale cetățenilor. De obicei, aceste societăți sunt determinate de tulburările sociale menționate, cu toate că pot exista atât înainte, cât și după acestea.

În opinia cercetătoarei A.B. Голованова [4, p. 6], *societatea în tranziție* reprezintă o stare distinctă în dezvoltarea sa evolutivă, determinată de transformările radicale la nivel de trăsături esențiale, relații și funcții, caracterizate printr-o dinamică accentuată a contradicțiilor sociale, ruina și edificarea unor noi identități și identificări. Trăsăturile esențiale ale unor astfel de societăți rezidă în varietatea, instabilitatea proceselor sociale desfășurate, natura tranzitorie, temporară a acestora, probabilitatea, alternativitatea, dezvoltarea variată, dinamica transformatoare, caracterul confuz și inconsistent al relațiilor sociale, ireversibilitatea schimbărilor etc.

La rândul său, З.Ч. Чикеева consideră că la numărul proceselor ce caracterizează societățile perioadei de tranziție, trebuie atribuite și următoarele: criza social-economică, transformarea structurii sociale (mai întâi de toate a structurii naționale, etnico-sociale), transformări politice și spirituale, conflicte interetnice etc. Starea de tranziție

a societății este inevitabil asociată cu schimbarea bruscă a naturii și volumului relațiilor economice tradiționale, cu afectarea temporară a economiei, cu diminuarea bazei materiale a statului și a sistemului juridic, precum și cu reducerea bruscă a nivelului de viață al unei părți semnificative din populație [31, p. 43].

În asemenea societăți, o parte nesemnificativă din populație se bucură de venituri înalte, iar majoritatea muncitorilor au venituri extrem de reduse, producerea individuală de bunuri materiale nu este suficient de dezvoltată, provinciile sunt slab aprovizionate, populația scade sau degradează substanțial etc. Astfel, una dintre cele mai principale caracteristici ale societăților aflate în tranziție din spațiul postsovietic ține de polarizarea societății în proprietari aflați în minoritate și neproprietari aflați în majoritate [19, p. 365]. În țările occidentale, acest proces este facilitat de politica socială eficientă a statului, promovată în detrimentul proprietarilor și claselor superioare ale societății și în favoarea neproprietarilor și a claselor inferioare ale societății.

În contextul dat, B.C. Нерсесянц [22, p. 796-797], referindu-se la societățile din spațiul postsovietic, susține că într-o asemenea situație, principala povară a transformărilor revine celor care nu sunt proprietari, ceea ce creează un beneficiu enorm pentru un grup foarte restrâns de proprietari și noua nomenclatură, care partajează/repartizează proprietatea statului. În schimb, cea mai parte a societății, nu primește salarii, pensii și prestații la timp, cu alte cuvinte, sunt foarte săraci. Subdezvoltarea relațiilor de proprietate și a dreptului, complicarea conflictelor, creșterea numărului acestora, polarizarea straturilor și grupurilor sociale, ineficiența principiilor statului etc., alimentează astfel și mai mult scindarea și confruntările din societate, în timp ce o bună parte

din aceasta, care nu a primit partea sa din moștenirea socialistă, continuă să rămână influențați și activ să promoveze fosta ideologie comunistă.

Unul dintre cele mai grave momente ale perioadei tranziție rezidă în faptul că statul devine incapabil să asigure drepturile constituționale ale majorității cetățenilor, iar cetățenii, la rândul lor, evită în mod conștient și fără a fi atrași la răspundere să respecte Constituția și legile statului [15, p. 77].

Pornind de la cele expuse, în opinia noastră, este necesar ca în perioada de tranziție să se urmărească construirea unei societăți care să întrunească cele mai înalte standarde ale lumii civilizate, precum [12, p. 80; 1, p. 21]: garantarea drepturilor și libertăților individuale (politice, civile și economice); garantarea dreptului la proprietate privată; garantarea economiei de piață; garantarea legalității și constituționalității; garantarea reprezentativității și a multipartidismului etc.

Cursul luat de țările post-socialiste spre aceste valori și standarde ale democrației, este cunoscut ca fiind susținut nu doar de statele lumii democratice, dar și de prestigioase organizații internaționale (precum Uniunea Europeană, Fondul Monetar Mondial etc.). Cu toate acestea, trebuie luat în considerație faptul că în Occident formarea relațiilor unei economii de piață și a instituțiilor politice democratice ale puterii s-a desfășurat în etape, în decursul a unei perioade îndelungate de timp, în timp ce în țările post-totalitare ale spațiului post-sovietic, inclusiv Republica Moldova, acest lucru se întâmplă instantaneu, în grabă, cu o viteză incredibilă, fără a se pune accentul pe rezultatele obținute și calitatea acestora [11, p.147].

Vorbind nemijlocit despre Republica Moldova, reiterăm că la moment nu putem ferm susține că perioada de tranziție pentru societatea noastră a luat sfârșit, și Re-

publica Moldova a devenit deja un stat de drept, în care nu mai este niciun rost să vorbim de societatea tranzitivă.

Argumentul pe care îl vom invoca pentru susținerea acestei poziții, ține de realitatea recentă politică și juridică a țării. Astfel, în opinia noastră, atât timp cât în cadrul unui stat, autoritatea responsabilă de protecția regimului constituțional (Curtea Constituțională), își permite să ia decizii fără a ține cont de Constituția țării, legile ce-i reglementează activitatea și principiile statului de drept, în scopul doar de a menține la putere o anumită forță politică, denotă destul de clar cât de departe ne aflăm față de obiectivul democratizării – statul de drept. Mai mult, lipsa unui mecanism clar de atragere la răspundere pentru asemenea „fapte” fără precedent, accentuează în mod deosebit cât de fragili sunt germenii statului de drept, sădiți în perioada de tranziție în societatea noastră [1, p. 23].

În fine, nu trebuie uitat că existența statului de drept nu se dovedește prin consacrarea constituțională a faptului că suntem un stat de drept, ci prin calitatea raportului dintre politic și juridic, prin starea *de facto* a supremației legii în orice domeniu al vieții societății.

Corelația dintre stat, societate și drept în perioada de tranziție.

Corelația dintre stat, drept și societate, interacțiunea și interdependența dintre acestea reprezintă una dintre problemele cardinale ale teoriei generale a statului și dreptului, care generează discuții interminabile și conturează noi direcții de cercetare. La moment, subiectul dat a rămas la fel de important, mai ales, dat fiind faptul că procesul de edificare a statului de drept implică o interacțiune distinctă dintre stat și drept [13, p. 4].

Particularitățile dreptului în societatea de tranziție. Tranziția societății de la o formațiune istorică la alta influențează în mod sem-

nificativ sistemul de drept al statului. Mai mult, impulsul dezvoltării tranzitive dreptul îl primește anume de la stat, prin intermediul voinței generale a acestuia, în care sunt sintetizate interesele diferitor grupuri sociale. Iată de ce transformarea radicală a mecanismului de stat, parțial este anticipată de transformări radicale de la nivelul sistemului de drept. Totodată, este de menționat că reforma statului se desfășoară cu mult mai dinamic în raport cu reforma din sfera dreptului. Dreptul în sens pozitiv, este mai conservativ, și de aceea nu-și modifică direcțiile și formele dezvoltării sale la fel ca și politica statului [24, p. 52].

Dreptul, după cum se știe, apare ca un rezultat al necesității obiective pe care o are o societate marcată de contradicții. Prin influența sa regulativă, dreptul asigură organizarea, stabilitatea și ordinea de drept în societate.

Fiind generat de cauze obiective, dreptul interacționează destul de activ cu societatea. În contextul acestei interacțiuni, rolul principal îi revine societății, care determină conținutul dreptului și influențează substanțial dezvoltarea acestuia. Din aceste considerente dreptul nu poate fi mai evoluat ca nivelul economic și spiritual atins de societate, el se dezvoltă concomitent cu aceasta. Dreptul asimilează în conținutul său tot ce este mai valoros din obiceiurile societății, morala și religia dominantă în cadrul acesteia. Totodată, el absoarbe în sine realizările culturii și civilizației mondiale, ceea ce îi permite să devină într-o anumită măsură independent în raport cu societatea și să obțină posibilitatea să o influențeze activ. Cu ajutorul dreptului, în cadrul societății se asigură ordinea necesară, se soluționează conflictele și contradicțiile sociale. În alți termeni, dreptul este asimilat unei centuri care ferește societatea de auto-distrugere [28, p. 58].

Dreptul, ca o artă a binelui și a

dreptății, ca o întruchipare a marilor realizări al culturii și civilizației umane, reflectă/radiază în societate informația despre bine și dreptate și constant o „alimentează” cu idealuri și valori umaniste. Paralel, acesta condiționează îndepărtarea din societate a relațiilor și obiceiurilor ce sunt străine acesteia [28, p. 58].

Pe de altă parte, normele de drept îndeplinesc o funcție extrem de importantă și necesară ce rezidă în coordonarea diferitelor interese ale oamenilor, ale asociațiilor acestora, colective mari și mici, precum și identificarea și luarea de decizii în baza acordului lor comun. Dreptul nu exclude alți regulatori sociali, el doar reprezintă cel mai important element al sistemului normativ unic pe care îl are societatea, fiind regulatorul celor mai importante relații sociale.

Într-o societate divizată în clase, ruinate practic de contradicții ireconciliabile, dreptul se manifestă ca o exprimare și un instrument de transpunere în viață a voinței oligarhiei aflate la putere. În asemenea condiții, sunt diminuate și dezactivate idealurile și valorile sale umaniste, el dobândind trăsături despotice și tiranice. O cu totul altă situație caracterizează societatea democratică, în cadrul căreia rolul dreptului și a reglementării juridice este unul enorm, fiind realizat întregul său potențial umanist. Datorită dreptului și a procedurilor oferite de acesta, masele largi ale poporului au acces la valorile materiale și spirituale al societății, la mecanismul puterii, la formele legale de exprimare și realizare a intereselor individuale. Societatea dominată de principiile dreptului, dobândește calitatea unei *societate de drept* [29, p. 54-55]. Prin urmare, se poate presupune că una dintre sarcinile statului aflat în perioada de tranziție ține de consolidarea prestigiului dreptului în societate [12, p. 86].

Analiza normativă a dreptului

din perioada de tranziție ar fi una insuficientă fără a lua în considerare practica aplicării acestuia. Condițiile de realizare a normelor de drept în perioada dată sunt atât de specifice, încât modelul de conduită prescris de normă nu întotdeauna se transpune în relațiile sociale concrete. Criza reglementării juridice, ce însoțește procesul edificării unui nou sistem de drept, influențează negativ mecanismul de acțiune a dreptului. Rolul activ transformator al legislației tranzitive se realizează doar în cazul în care noile norme juridice activează mecanismul de reglementare pe care îl prevede.

Practica dreptului în statele aflate în tranziție cunoaște suficiente exemple în care dispozițiile legale rămâneau a fi doar o declarație, întrucât fie nu conțineau un mecanism de realizare eficientă, fie mecanismul pe care îl prevedeau nu funcționa în condițiile sociale date [25, p. 50].

Una dintre cele mai mari probleme care împiedică realizarea eficientă a dreptului în condițiile tranzitive ține de nerespectarea corespunderii dintre totalitatea actelor juridice statice și acțiunea acestora, regularea practică a relațiilor sociale. Sistemele de drept din perioada de tranziție nu implică corespunderea completă dintre relațiile sociale existente și legislația în vigoare. Astfel, apar diferite contradicții dintre legislație și activitatea de aplicare a acesteia, dintre conținutul juridic și faptic al dreptului. Perioada de tranziție se caracterizează prin adoptarea unui număr enorm de acte normative, ale căror norme în mare parte nu sunt realizate. Legislația de tranziție conține numeroase dispoziții și instituții atractive, pe care practica, nivelându-le, le transformă în ficțiuni. În rezultat, se creează doar impresia unei formări intensive a unui nou sistem de drept [25, p. 50].

Din cele expuse, se poate deduce că o altă sarcină importantă a

statului aflat în tranziție constă în consolidarea calității și prestigiului legii în societate, pentru a fundamenta temelia statului de drept [26, p. 44].

Particularitățile societății aflate în tranziție. Perioada de tranziție în dezvoltarea oricărei țări reprezintă o etapă distinctă nu doar în evoluția statului și a dreptului, dar și a societății însăși, în baza căreia apare atât statul, cât și dreptul, precum și economia, politica și ideologia acestora. Procesul de trecere de la un anumit tip de stat, drept și societate, la altul, este unul extrem de complicat, multilateral și contradictoriu, care are loc atât în sfera juridico-statală, cât și în viața politico-socială [20, p. 166-177].

Aflându-se în centrul acestui complicat proces și influențându-l în mod substanțial, statul este chemat să soluționeze într-o astfel de perioadă două sarcini complexe, interdependente și complementare, mai exact două grupe de sarcini. Una dintre ele ține de reorganizarea însăși a mecanismului statal – schimbarea esenței acestuia, a conținutului, a formelor de organizare, a metodelor de activitate și a structurii. Cealaltă categorie de sarcini este legată de schimbarea societății, reformarea economiei, formarea unei noi ideologii oficiale [23, p. 135].

Într-un astfel de proces sunt absolut necesare atât vigilența, cât și precauția, deoarece, după cum se susține în doctrină, statul chiar și în condiții obișnuite „permanent se află între două pericole”. Unul dintre acestea este posibilitatea transformării sale într-o „abstracție a statului absolut, ce unifică prin ignorarea diversității”. Un astfel de stat are șansa de a fi distrus ca rezultat al suprimării sale de către forțele active ale societății, de a fi lipsit de resursele sale vitale creative și de a i se distruge mecanismele de dialog ca sursă a soluțiilor eficiente. Un alt pericol rezidă în faptul că „varietatea infinită a ele-

mentelor, părților societății se va afirma tot mai pregnant, opunându-se statului și, prin aceasta, îl va dezorganiza și, în cele din urmă, îl va distruge” [6, p. 282].

În condițiile unei perioade de tranziție, un astfel de pericol pentru distrugerea statului și dezintegrarea societății se amplifică substanțial. Anume în această perioadă de „căutări și rătăcirii” în cadrul societății și a statului, ca niciodată se activează diferite procese de dezintegrare.

Pe de altă parte, trebuie menționat că și consolidarea statului social în societățile tranzitive de asemenea este foarte lentă. Cu regret, în statele cu democrație tânără, nu sunt formate forțele sociale necesare care să susțină statul social, pregătite și capabile să insiste asupra revendicărilor sale sociale.

Poporul și-a realizat rolul său de bază socială a transformărilor prin lozincile sale revoluționare, prin care a promovat libertatea cuvântului, economia de piață, deideologizarea și pluralismul politic, în schimb a rămas și se află într-o situație în care calea de dezvoltare democratică a societății nu a satisfăcut așteptările oamenilor. În același timp, o bună parte din populație supravaluează propriul trecut, este confuză și nesigură în ceea ce privește calea de dezvoltare a societății [7, p. 111-118].

Într-o asemenea perioadă, în fața statului stau sarcini distincte și în ceea ce privește alte sfere ale vieții societății, precum sunt: crearea unui nou sistem monetar și financiar, asigurarea securității țării, stabilirea de noi condiții și standarde pentru relațiile de creditare și comerț cu lumea exterioară.

Transformările interne ce au loc în diferite state aflate în perioade de tranziție de la socialism la capitalism, inevitabil duc la transformări și în raport cu lumea exterioară [2, p. 152]. Caracterul acestor transformări, în mare parte, este determinat de potențialul aflat în permanentă creștere al statelor occidentale, în

timp ce statele tranzitive se plasează pe poziții cu mult mai inferioare, moment propriu nu doar statelor mici după teritoriu, dar și celor mai mari [23, p. 145].

Astfel, starea de tranziție a statului, dreptului și a societății conține în sine câteva variante posibile de evoluție a materiei sociale și statale, alternative de dezvoltare pe o cale sau alta. Bunăoară, starea actuală a unor state socialiste și pseudo-socialiste cuprinde alternativa dezvoltării acestora spre edificarea unei societăți, stat și drept după modelul capitalismului (sălbatic), fie al social-democratismului. Totodată, aceasta nu exclude faptul ca factorii de decizie (cei care decid soarta statelor și a popoarelor la etapa contemporană) să elaboreze un model propriu de dezvoltare a statului, dreptului și a societății în funcție de tradițiile și istoria statului, nivelul de dezvoltare a economiei și culturii societății, particularitățile poporului, națiunii și ale grupurilor etnice dominante [23, p. 127].

Existența unei reale alternative în perioada de tranziție, posibilitatea alegerii căii de dezvoltare a statului și dreptului, sunt determinate de numeroși factori obiectivi și subiectivi, dintre care, cei mai principali sunt [23, p. 128]: posibilitățile economice ale statului și societății; raportul dintre forțele oponente; posibilitățile intelectuale ale noilor conducători și lideri politici; nivelul angajamentului lor politic; caracterul interacțiunii ideologice ale celor aflați la putere cu cei din opoziție; capacitatea de a face compromisuri; abilitatea de a elabora în comun concepția dezvoltării statului și a dreptului aflat în tranziție; capacitatea de a transpune în viață elementele acesteia; nivelul de flexibilitate a liderilor politici; susținerea de către populație a politicii statului sau lipsa acesteia etc.

La cele expuse, vom preciza că o condiție importantă de care depinde în mare parte succesul dez-

voltării statului și dreptului în perioada contemporană, constă în ridicarea nivelului de cultură politică și juridică a membrilor societății, a culturii democrației, participării politice, a culturii administrării și răspunderii reprezentanților puterii [12, p. 93].

Potrivit cercetătorilor, pe parcursul transformării postsocialiste au apărut o serie de complicații și contradicții, precum: necesitatea creării concomitente atât a condițiilor politice democratice, cât și a economiei de piață; necesitatea edificării unei statalități reale, care să fie în stare să desfășoare reformarea societății; necesitatea depășirii nivelului scăzut al culturii juridice și politice a membrilor societății [3, p. 32]. Asemenea dificultăți caracterizează majoritatea statelor din spațiul postsovietic.

Dezvoltarea politică, dar și cea social-economică a determinat stabilizarea socială și statală, formarea unor regimuri politice consolidate. Democrația a fost recunoscută ca o valoare politică și un scop important în dezvoltarea statului, ceea ce a fost consacrat la nivel constituțional în majoritatea statelor postsovietice. Cele mai importante probleme ale societății sunt legate deja de modalitatea de asigurare a supremației legii și a transparenței procesului politic. La esența democrației a fost atribuită toleranța politică, încrederea în posibilitatea de a ajunge la compromisuri, asigurarea și respectarea drepturilor minorităților, precum și consensul în ceea ce privește scopurile și valorile principale ale dezvoltării societății. Pentru desfășurarea reformelor s-a decis luarea în considerare a intereselor societății [3, p. 32]. Se poate presupune că perioada de tranziție cu toate complicațiile și contradicțiile sale, a reliefat necesitatea și semnificația participării politice a cetățenilor în exercitarea puterii, în determinarea căilor și direcțiilor de dezvoltare a tinerelor democrații,

precum și în soluționarea problemelor și dificultăților ce însoțesc procesul de edificare a statului de drept [12, p. 94].

Suntem de părerea că în societățile aflate în tranziție este necesar de a consacra la nivel de lege corelația garanțiilor sociale ale persoanei și libertății, ale inițiativei personale cu acțiuni de formare a relațiilor libere proprii unei economii de piață, a societății civile și de edificare a statului de drept.

Însăși dreptul și statul de drept există pentru ca oamenii să fie mai bine protejați de arbitrar și violență, ca ei să se simtă cetățeni ai statului, să se bucure de deplinătatea drepturilor, libertăților și a îndatoririlor. Anume statul în ansamblu, toate organele, instituțiile, organizațiile și funcționarii publici trebuie să fie un exemplu pentru persoană, strict respectând dreptul în raporturile cu aceasta. Mai mult, acești subiecți trebuie să determine un astfel de comportament și structurilor nestatale, inclusiv, din sfera afacerilor private, precum și tuturor cetățenilor fără excepție [8, p. 6].

Atragem atenția că în procesul de consolidare și instituționalizare a statului de drept o semnificație enormă revine: elitei intelectuale a societății, care poate influența procesul de alegere a direcției de dezvoltare a societății și statului; mijloacele democratice de influență asupra puterii; înțelegerea procesului istoric și a progresului social-politic.

Generalizând cele expuse, subliniem că în opinia noastră, mecanismele general acceptate de stabilizare a societății în perioada de tranziție sunt: în primul rând: dreptul, statalitatea de drept, constituționalitatea, realizarea principiului de separație a puterii în stat; în al doilea rând: corelația dintre drept, constituție și statalitatea de drept, ca mecanisme interne de stabilizare a societății; în al treilea rând: realizarea practică a raportului regimul constituțional – statul

de drept; în al patrulea rând: dezvoltarea societății civile reale.

În același timp, este necesar de a conștientiza că „dezvoltarea și instituirea societății civile reprezintă o perioadă distinctă în istoria umanității, statului și dreptului. Societatea, distinctă de stat, a existat întotdeauna, dar nu întotdeauna ea a fost o societate civilă. Ultima apare în procesul și în rezultatul separării statului de structurile sociale, izolarea lui ca sferă distinctă a vieții societății și, totodată, detotalizării unui șir de relații sociale. Formarea și dezvoltarea societății civile este un proces foarte îndelungat” [17, p. 14]. Cu toate acestea, un astfel de proces este absolut necesar pentru consolidarea și dezvoltarea democrației, a statului de drept și a regimului constituțional democratic.

Dezvoltând aceste categorii, precizăm următoarele momente importante. Prin esența sa, *democrația* reprezintă forma orânduirii politice, bazată pe recunoașterea principiilor suveranității, libertății și egalității cetățenilor. Democrația este un sistem de autoguvernare a poporului, în cadrul căruia toți cetățenii sunt egali, iar deciziile politice se iau de majoritatea cetățenilor, cu respectarea drepturilor minorităților [16, p. 324].

La rândul său, *statul de drept* este un stat în care legile sunt aplicate după o ordine unică, consacrată în Constituție, conform căreia toate puterile în stat, mai ales cea executivă și judecătorească, se exercită în strictă conformitate cu legislația în vigoare [9, p. 4-7].

Ideea *orânduirii democratice și constituționale* este orientată spre instituirea unui astfel de regim de stat, în cadrul căruia relațiile dintre persoană și stat să fie bazate pe normele dreptului, în condițiile excluderii totale a arbitrarului. Concepția statului democratic constituțional este chemată să confirme prioritatea persoanei, adică să determine concret sfera de ma-

nifestare a libertății individului, în care intervenția statului să fie nu doar una nebine-venită, dar și ilegală [5, p. 44]. Principala garanție a unui astfel de regim este Constituția democratică.

Finalizarea edificării statului constituțional democratic este strâns legată de asigurarea maximă a drepturilor și libertăților omului, a răspunderii statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat, de consolidarea autorității legii și respectarea strictă a acesteia de către toate autoritățile statului, organizațiile obștești, colective și cetățeni, de activitatea eficientă a organelor de drept [5, p. 44].

Problema esențială a regimului constituțional democratic rezidă în interacțiunea statului cu persoana. Soluționarea acestei probleme duce la ideea suveranității poporului, care în esență, reprezintă o trăsătură importantă a statului de drept. Suveranitatea poporului semnifică faptul că numai poporul este sursa întregii puteri de care dispune statul. De problema suveranității este strâns legată o altă trăsătură a statului de drept, precum este supremația legii (domnia dreptului), deoarece suveranitatea presupune organizarea juridică a puterii supreme în stat, o procedură juridică de exercitare, realizare a acesteia, principii de interacțiune a persoanei cu puterea. Activitatea statului ca entitate socială organizată juridic, trebuie să se desfășoare doar în forme juridice și conform dreptului. Acest moment se referă în mod egal la toate ramurile puterii: legislativă, executivă și judecătorească [10, p. 11].

În acest sens, cercetătorii menționează că relațiile de putere din cadrul statului reprezintă raporturi juridice între puterile statului, pe de o parte, și între persoană și stat, pe de altă parte [14, p. 16]. În opinia noastră, aceste raporturi juridice trebuie în mod corespunzător reglementate în legi și realizate în conformitate cu legile și

principiile democratice prevăzute de Constituție. Doar în asemenea condiții poate fi admisă ideea existenței fundamentului statului de drept.

Referitor la problemele formării sistemului politic al puterii în noile democrații din spațiul postsovietic, considerăm că acestea sunt strâns legate de nivelul de dezvoltare a societății civile, a democrației, a pluralismului și ideologiei politice, nivelului de respectare a drepturilor și libertăților omului și cetățeanului în aceste state. Cele mai multe probleme ce privesc reformele constituționale din aceste state, sunt strâns legate de interacțiunea individului cu puterea. Bunăoară, problema formării societății civile ca o exprimare concentrată a raporturilor de putere în stat. Un loc distinct printre acestea revine necesității de a crea un mecanism eficient de limitare a puterii prin drept [27, p. 715].

Generalizând cele menționate, subliniem că societatea civilă, statul de drept, democrația, și regimul constituțional democratic reprezintă fenomene interdependente, dezvoltarea și consolidarea cărora trebuie să devină una dintre principalele sarcini ale statului aflat în tranziție.

Studierea comparativă a dezvoltării constituționale a statelor din spațiul postsovietic au permis să se constate că acestea, chiar dacă au coexistat destul de mult în unul și același sistem totalitar, nu sunt identice. Acest lucru se explică prin influența mai multor factori, precum: particularitățile dezvoltării istorice și culturale; tradițiile democratice, politice și juridice; particularitățile sistemului politic și de drept, deosebirea în înțelegerea și conștientizarea supremației dreptului și a supremației legii ca regulator social universal al relațiilor sociale.

În pofida acestor diferențe, totuși pot fi identificate și unele trăsături comune, precum: consacrarea la nivel constituțional a statului

de drept democratic, a suveranității naționale, a supremației legii, a separației puterii în stat, a asigurării drepturilor și libertăților omului, a controlului constituționalității, instituirea instituției avocatului poporului [5, p. 44].

În acest sens, *Constituția Republicii Moldova* prevede în art. 1: „(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil. (2) Forma de guvernământ a statului este republica. (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.” Aceste prevederi constituționale nu sunt altceva decât principalele direcții de dezvoltare a statului, scopurile și principalele valori garantate în relațiile dintre stat, persoană și societate [12, p. 101].

În același timp, trebuie subliniat că, la moment, în procesul de dezvoltare a noilor relații (în societățile aflate în tranziție), mai ales între *stat-persoană-societate*, participarea cetățenilor la alegerea reprezentanților politici, care prin politica promovată urmează să edifice statalitatea democratică, și în procesul de exercitare a puterii, devine principala condiție pentru edificarea și consolidarea statului de drept democratic. Edificarea noilor relații democratice în cadrul statului și a societății, fără implicarea cetățenilor este imposibilă.

Prin urmare, anume la etapa de tranziție spre dezvoltarea statului democratic este foarte importantă implicarea politică activă a cetățenilor în administrarea treburilor publice și în edificarea noilor relații în cadrul societății.

Bibliografie

1. Costachi Gh. *Cetățeanul și puterea în statul de drept*. Chișinău: S.n., 2019.

2. Lane D. *The Rise and Fall of State Socialism. Industrial Society and the Socialist State*. Oxford, Cambridge: Polity Press, 1996.
3. Антанович Н.А. *Политические трансформации на постсоветском пространстве: парадигмы изучения и ключевые исследовательские проблемы*. В: Социология, 2007, №2.
4. Голованов А.В. *Социальная напряженность общества переходного периода*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата философских наук. Саранск, 2009.
5. Денчук Е. *Конституционный строй Республики Молдова и Украины (сравнительно-правовой анализ)*. Кишинэу: Центральная типография, 2005.
6. Ильин В.В., Ахизер А.С. *Российская государственность: истоки, традиции, перспективы*. Москва, 1997.
7. Кожевников С.Н. *Некоторые особенности государства и права современной России в переходный период*. В: Вестник Нижегородского Университета им. Н.И. Лобачевского. Серия: Право, 2001, №1.
8. Костаки Г. *Проблемы и перспективы формирования правового государства в Республике Молдова*. В: Закон и жизнь, 2005, №6.
9. Костаки Г., Гажиу Е. *Регулирующая сила Конституции*. В: Закон и Жизнь, 2012, №7.
10. Костаки Г., Денчук Е. *Демократические принципы современной конституции*. В: Закон и Жизнь, 2004, №7.
11. Костаки Г., Новрузов В. *Демократические преобразования общества и власти в переходном периоде*. Кишинэу: Центральная Типография, 2011 г.
12. Костаки Г., Султанов Р. *Участие граждан в осуществлении государственной власти*. Кишинэу: Б. и., 2018.
13. Костаки Г., Якуб И. *Необходимость взаимосвязи между государством и права для построения правового государства*. В: Закон и Жизнь, 2015, №5.
14. Лившиц Р.З. *Теория права*. Москва: Бек, 1994.
15. Мазуров А. *Конституция и общественная практика*. Москва: Частное право, 2004.
16. Мамедов Ф.Т. *Культура управления: опыт зарубежных стран*. Баку: «Апостроф» Печатный Дом, 2013.
17. Мишин В. *Правовые аспекты становления гражданского общества в Молдове: реальность и перспективы*. В: Правовые аспекты гражданского общества в Молдове: реальность и перспективы, Материалы международной научно-практической конференции, 26-27 февраля 2003 года. Кишинэу, 2003.
18. Мишин С. *Конституционная характеристика парламентаризма в Республике Молдова: сравнительно-правовой анализ*. Кишинэу: S.p., 2013.
19. Нерсесянц В.С. *Общая теория права и государства*. Учебник для юридических вузов и факультетов. Москва: Издательская группа НОРМА-ИНФРА•М., 1999.
20. Новрузов В., Султанов Р. *Некоторые особенности государства, права и общества в переходном периоде*. В: Contribuții științifice la edificarea și consolidarea statului de drept. Conferință științifică internațională (3 mai 2011, mun. Chișinău). Chișinău: 2011.
21. Ориу М. *Основы публичного права*. Москва, 1929.
22. *Проблемы общей теории права и государства*. Учебник для вузов. Москва: Норма, 2006.
23. *Проблемы теории государства и права: Учебное пособие / Под ред. М.Н. Марченко*. Москва: Юристъ, 2001.
24. Сорокин В.В. *Правовая реформа и переходный период в Российской Федерации*. В: Конституция и правовая реформа в России: Межвузовский сборник статей. Барнаул, 2004.
25. Сорокин В.В. *Проблемы реализации права в переходный период*. В: Известия Алтайского государственного университета, 1998, №2.
26. Султанов Р. *Конституционно-правовое регулирование политического участия граждан в осуществлении государственной власти в Республике Молдова и Азербайджанской Республике*. Диссертация на соискание ученой степени доктора права. Кишинэу, 2014.
27. Султанов Р. *Политическое участие как выражение демократии*. В: Contribuții științifice la edificarea și consolidarea statului de drept, conferință științifică internațională (3 mai 2011, mun. Chișinău). Chișinău: 2011.
28. *Теория государства и права: Учебник для вузов / Под ред. проф. В.М. Корельского и проф. В.Д. Перевалова*. 2-е изд., изм. и доп. Москва: Издательство НОРМА, 2001.
29. *Теория государства и права: Учебник*. Москва, 1998.
30. Токаренко В., Токаренко В. *Проблемы соотношения власти и демократии*. В: Закон и Жизнь, 2003, №1.
31. Чикеева З.Ч. *К вопросу о развитии государства в постсоветском Кыргызстане*. В: Вестник КРСУ, 2008, Том 8, №2.
32. Юдин Ю.А. *Политические системы независимых стран Тропической Африки (Государство и политические партии)*. Москва: Наука, 1975.

DESPRE AUTOR/ ABOUT
AUTHOR:

Gheorghe COSTACHI,

doctor habilitat în drept, profesor
universitar,
cercetător științific principal
al Institutului de Cercetări
Juridice, Politice și Sociologice
Candidate of Legal Sciences,
professor, Senior scientific
researcher
at the Institute of Legal, Political
and Sociological Studies
tel.: 069125188; e-mail:
costachi70@mail.ru

CZU: 342.7(478)

REFLECȚII ASUPRA ABORDĂRII DOCTRINARE A SECURITĂȚII JURIDICE

Irina IACUB,

doctor în drept, conferențiar universitar (i)
Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată

Articolul cuprinde un studiu asupra abordării doctrinare a securității juridice. Pornind de la caracterul neuniform de abordare a conceptului de securitate juridică (atestat în doctrina rusească), autorul aduce argumente pentru o definiție clară a acesteia ca fiind o stare de protecție juridică a persoanei (societății și statului) față de amenințările juridice care parvin de la lege (drept). Principalele amenințări la adresa securității juridice sunt reprezentate de caracteristicile negative ale legii (legislației) ce țin de conținutul (calitate, precizie etc.), acțiunea (efectul), interpretarea și aplicarea (uniformă) a acesteia. Subiecții responsabili de asigurarea securității juridice sunt, în primul rând, legiuitorul – responsabil de conținutul calitativ al legii, în al doilea rând, judecătorul – responsabil de interpretarea și aplicarea uniformă a legii, precum și toate autoritățile statului responsabile de aplicarea uniformă a dreptului.

Cuvinte-cheie: securitate, securitate juridică, abordare științifică, stare de protecție, protecție juridică, lege.

REFLECTIONS ON THE DOCTRINE APPROACH OF LEGAL SECURITY

The article includes a study on the doctrinal approach to legal security. Starting from the non-uniform character of approaching the concept of legal security (attested in the Russian doctrine), the author make arguments for a clear definition of it as a state of legal protection of the person (society and state) against the legal threats arising from law (law). The main threats to legal security are represented by the negative characteristics of the law (the law) related to its content (quality, accuracy etc.), its action (effect), its interpretation and application (uniform). The subjects responsible for ensuring legal certainty are, first of all, the legislator – responsible for the qualitative content of the law, secondly, the judge – responsible for the uniform interpretation and application of the law, as well as all the state authorities responsible for the uniform application of the law.

Keywords: security, legal security, scientific approach, protection status, legal protection, law.

Introducere. La momentul actual, destul de întemeiat se consideră că asigurarea securității este una dintre cele mai vitale sarcini, care stau în fața oricărei societăți și a fiecărui stat, întrucât fără realizarea acestora nu poate exista nici statul, nici societatea și nici persoana [17; 14, p. 16].

În doctrină și în sursele mass-media, în ultima perioadă, destul de intens se discută problemele securității economice, militare, fizice, tehnice, informaționale, ecologice, demografice, alimentare (mai nou, criminologice [2, p. 38-42]) și a altor tipuri de securitate. Desigur, aceste dimensiuni (sfere) ale securității dispun de o componentă juridică, fără de care niciuna dintre ele nu ar putea funcționa. Mai mult, se consideră că toate trebuie să fie asigurate cu o reglementare juridică corespunzătoare, care să permită realizarea și asigurarea lor practică [25].

Pornind de la această realitate și nu doar, unii cercetători (din arealul științific rusec) au delimitat un tip distinct de securitate (dimensiune de sine stătătoare) – securitatea juridică (юридическая безопасность) sau securitatea de drept (правовая безопасность), care se deosebește esențial de alte tipuri de securitate. În contextul dat, cercetătorul A.A. Фомин [30, p. 101] susține că asigurarea tuturor celorlalte tipuri de securitate cu ajutorul dreptului denotă necesitatea protecției și apărării multilaterale a însăși dreptului, care la rândul său servește ca o garanție a securității în cadrul sistemului de drept. În acest scop, dreptul, activitatea de elaborare și de aplicare a acestuia, în ansamblul lor trebuie să formeze o sferă specială a securității – securitatea juridică.

Fără a intra în polemici la moment, vom menționa că, în opinia noastră, rațiunea delimitării securității juridice ca dimensiune

distinctă a securității este întemeiată la momentul actual, mai întâi de toate, pe necesitatea asigurării securității persoanei [13, p. 75-81], precum și a dreptului constituțional al persoanei la securitate [14, p. 16-20], întrucât anume acestea prezintă valori fundamentale într-un stat de drept, care necesită o protecție deosebită, inclusiv din perspectiva securizării juridice [15, p. 172].

Scopul studiului. Dincolo însă de acest moment, considerăm necesar a analiza conținutul semantic dat de către doctrinari termenului de securitate juridică, întrucât acest aspect este unul crucial pentru formularea unei definiții relevante a instituției date.

Rezultate obținute și discuții.

Securitate juridică sausecuritatea de drept. După cum am enunțat mai sus, în doctrina rusească se operează cu două sintagme atunci când se vorbește despre securitatea juri-

dică: *юридическая безопасность* și *правовая безопасность*. Chiar dacă ambele ce traduc corect în opinia noastră ca *securitate juridică*, totuși ne vom reține atenția pentru moment asupra ambelor, întrucât prezintă interes argumentele aduse de cercetători în vederea delimitării lor.

În general, în literatura juridică rusească noțiunile date sunt utilizate ca sinonime [16, p. 7]. Chiar dacă unii cercetători definesc și operează doar cu noțiunea *юридическая безопасность* [30, p. 102; 8, p. 82], iar alții – cu noțiunea *правовая безопасность* [27, p. 4; 11, p. 11; 22, p. 106], totuși cu toții reliefează una și aceeași esență a conceptelor date.

Un punct de vedere distinct atestăm în acest sens la cercetătorii A.A. Толкаченко și A.A. Тер-Акопов, care subliniază că *юридическая безопасность* nu coincide cu noțiunea *правовая безопасность*, este mai largă și cuprinde alături de asigurarea juridică a securității și activitatea corespunzătoare a organelor de drept, judiciare și a tuturor autorităților care aplică dreptul [25; 24, p. 13].

Nefiind de acord cu această poziție, autoarea A.Ф. Галузина susține că o astfel de abordare este eronată, deoarece distincția dintre noțiunile date depinde, în primul rând, de faptul ce trebuie să înțelegem prin noțiunea *drept* (întrucât, de obicei, dreptul este privit atât în sens larg, cât și în sens îngust, în sens obiectiv și subiectiv, ca drept pozitiv și natural). Pornind de la faptul că, pe de o parte, *dreptul* în sensul său larg și *dreptul pozitiv* – sunt noțiuni distincte, iar pe de altă parte, sunt strâns legate între ele, autoarea consideră că noțiunea mai largă este *правовая безопасность* și nu *юридическая безопасность* [10, p. 108].

Dincolo de această contradicție de idei, ținem să menționăm că în literatura juridică autohtonă, chiar dacă, în prezent, problema

securității juridice este puțin studiată [2, p. 99; 1, p. 4], în calitate de sinonim pentru noțiunea în cauză este utilizată expresia *stabilitatea raporturilor juridice* [2, p. 99] (legislația operând cu *securitatea raporturilor juridice* (art. 30 din Codul administrativ [32]) și *certitudinea juridică* (art. 4 alin. (4) din Codul Civil [33]), în timp ce traducerea textuală a noțiunii *правовая безопасность* nu este folosită deloc. În opinia noastră, nu există niciun temei pentru a distinge noțiunile *юридическая безопасность* și *правовая безопасность*, întrucât esența acestora este una și aceeași, fapt ce denotă caracterul și coraportul lor sinonimic. Mai mult, în doctrina străină, noțiunile în cauză, de obicei, la fel se folosesc cu aceeași semnificație (*judicial (legal) security*).

Definirea securității juridice. Inițial, constatăm că nici în literatura străină, nici în cea rusă, nu există o viziune unică asupra conceptului de *securitate juridică* (*юридическая (правовая) безопасность*; *judicial (legal) security*) [16, p. 7].

În studiile realizate în occident, acest tip de *securitate* este definit ca: „posibilitatea de acces individual sau colectiv la justiție și protecție față de abuzuri” [5, p. 25]; „starea civilă, creată și menținută de către stat cu ajutorul domniei legii” [3, p. 199-200]; „securitatea asigurată de lege” [34].

În legătură cu aceasta, H. Kelsen menționează că noțiunea *securitate juridică*, folosită în literatura engleză, provine din știința juridică germană. Termenul *legal security* reprezintă astfel o traducere a cuvântului german *Rechtssicherheit*, care desemnează principiul în baza căruia actele juridice și administrative ale statului trebuie să fie întemeiate pe o normă juridică prestabilită [4, p. 9].

Subliniind această particularitate, A. Peczenik explică că în literatura juridică engleză, termenii *securitate juridică* (*legal security*) și *certitudine juridică* (*legal certainty*) se

folosesc ca sinonime și desemnează predictibilitatea soluțiilor juridice. Mai mult, termenii *certitudinea juridică*, *securitatea juridică*, *puterea dreptului* și altele adeseori se folosesc formal ca sinonime pentru expresia *predictibilitatea soluțiilor juridice* [6, p. 24].

Astfel, semnificația de bază a conceptului *securitate juridică* în literatura străină rezidă în înțelegerea sa drept un principiu al certitudinii juridice, al predictibilității soluțiilor juridice, stare a subiecților de drept, caracterizată prin ordine de drept asigurată și o subordonare strictă a activității statului și a organelor acestuia față de lege. În ce privește doctrina rusească, cercetătorii consideră că dezvoltarea conceptului *securității juridice* este foarte diferită în raport cu tratarea conceptului în occident, pornind de la faptul că concepția însăși a *securității juridice* se bazează în mare parte pe rezultatele teoriei securității și abordările reflectate în legislație. În pofida polemizării active a subiectului, la moment nu s-a ajuns la o abordare unică a noțiunii în cauză [16, p. 8].

În cea mai mare parte, reprezentanții doctrinei rusești definesc *securitatea juridică* ca:

- „modalități și condiții ce asigură protecția și garantarea multilaterală a statutului juridic al persoanei în societate” [22, p. 106];

- „starea de protecție juridică a intereselor vitale ale persoanei (societății și statului) față de amenințările interne și externe” [24, p. 13; 25];

- „starea de protecție juridică a intereselor vitale ale persoanei față de amenințările interne și externe în sfera raporturilor juridice” [27, p. 13-14];

- „starea de protecție (asigurare, garantare) juridică a intereselor vitale ale subiecților de drept în contextul raporturilor juridice; capacitatea de a combate prin mijloace legale amenințările externe și interne

cu caracter obiectiv sau subiectiv” [31, p. 59; 29, p. 77; 30, p. 102; 16, p. 9-10];

- „starea de protecție a persoanei în contextul participării la raporturile juridice” [12, p. 192];

- „starea de protecție a sistemului de drept față de încălcările admise de organele puterii de stat și a administrației publice locale, competente de adoptarea actelor normative” [18, p. 4];

- „starea de protecție a sistemului de drept al societății, reglementată normativ și asigurată organizațional, caracterizată printr-un set de indicatori juridici” [20, p. 11] etc.

Analizând numeroase definiții, И.С. Лапаев a ajuns la concluzia că în știința juridică rusească față de noțiunea *securitate juridică* s-au conturat mai clar două abordări distincte, după cum urmează [16, p. 9]:

- starea de protecție juridică a intereselor vitale ale subiecților de drept în contextul raporturilor juridice; capacitatea de a combate prin mijloace legale amenințările externe și interne cu caracter obiectiv sau subiectiv;

- starea de protecție a sistemului de drept și a legislației față de pericole și amenințări; mijloace juridice de asigurare a tuturor tipurilor de securitate.

În opinia noastră, ambele aceste abordări necesită o analiză profundă, pentru a le confirma corectitudinea și dreptul la existență [15, p. 174], moment de care ne vom preocupa în cele ce urmează.

Pentru început, ne propunem să analizăm unele idei ce au stat la baza conceperii *securității juridice*. Se consideră că unul dintre primii cercetători care au studiat categoria dată a fost Б.В. Дрейшев, în opinia căruia, *securitatea juridică* cuprinde două aspecte: primul privește asigurarea protecției sistemului de drept însuși, fiind orientat spre perfecționarea și dezvoltarea continuă a acestuia; al doilea presupune

că în cadrul sistemului de drept, prin intermediul reglementării juridice a relațiilor sociale, se realizează măsuri de asigurare a securității în diferite sfere: economică, militară, informațională etc. Prin urmare, *securitatea juridică* este chemată să asigure protecția intereselor naționale și să intermedieze toate tipurile de securitate [11, p. 11]. În alți termeni, Б.В. Дрейшев identifică noțiunea *securității juridice* cu *securitatea sistemului de drept* [10, p. 106].

În același context, А.Ф. Галузина consideră că *securitatea juridică* trebuie abordată într-un dublu sens. În sensul său larg, ea cuprinde în sine starea de protecție a sistemului de drept, a dreptului, a legislației în ansamblu față de pericolele și amenințările juridice; mijloacele juridice de asigurare a tuturor tipurilor de securitate (națională, statală, ecologică, economică etc.). În sens îngust, aceasta presupune înlăturarea pericolelor și amenințărilor juridice atât în procesul creării legii, a normei juridice, cât și în procesul aplicării acestora [9, p. 41].

În baza acestor reflecții, putem constata că pe lângă *stat*, *societate* și *persoană*, în calitate de obiect distinct al securității cercetătorii identifică și *sistemul de drept*. Atragem atenția că aceasta contravine definiției legale formulate în art. 1 din *Legea Federației Ruse cu privire la securitate* din 1992 (potrivit căruia *securitatea* reprezintă „starea de protecție a intereselor vitale ale persoanei, societății și statului față de amenințările interne și externe”). Dincolo de această contradicție, suntem de părerea că *sistemul dreptului* nu poate fi privit ca obiect al securității cel puțin din considerentul că anume el reprezintă principalul mijloc de asigurare la nivel normativ al tuturor tipurilor de securitate. În baza acestui argument nu susținem abordarea dată a *securității juridice*, pe care o considerăm absolut

eronată. Mai mult, în opinia noastră, este eronată și poziția cercetătorilor care susțin că „securitatea juridică cuprinde în sine asigurarea juridică a diferitor tipuri de securitate a persoanei, precum ecologică, economică, politică etc.” [27, p. 4], deoarece un astfel de rol îi revine în exclusivitate *dreptului* (ca sistem de norme juridice) [15, p. 175].

În contextul dat, mai rațională se prezintă cea de-a doua abordare a categoriei *securitate juridică*, adepții căreia consideră că esența acesteia rezidă în protecția și apărarea persoanei, a păturilor sociale, a comunităților de persoane (populații) și a statului în ansamblul său [26, p. 22; 21, p. 17; 27, p. 20; 30, p. 101]. În alți termeni, drept obiect al securității în acest caz este recunoscut *statul*, *societatea* și *persoana*.

Cu părere de rău, la acest moment distincția dintre abordările enunțate se finalizează, întrucât *securitatea juridică* este privită ca o contracarare prin mijloace juridice a amenințărilor la adresa securității. Pornind de la aceasta А.А.Толкаченко definește *securitatea juridică* ca o sferă juridică a securității persoanei (societății și statului) și, totodată, ca o stare de protecție a persoanei (societății și statului) față de amenințări și pericole cu caracter juridic. Ultima este înglobată de prima, deoarece protecția față de amenințări juridice este posibilă doar prin intermedierea/aplicarea măsurilor juridice [25]. Generalizând această poziție, precizăm că *securitatea juridică* reprezintă starea de protecție juridică a persoanei (societății și statului) față de amenințări cu caracter juridic. În opinia noastră, aceste elemente esențiale ale *securității juridice* necesită o analiză profundă pentru a argumenta într-un final caracterul de sine stătător al dimensiunii date a securității.

Primul element al *securității juridice*, din definiția de mai sus,

este *starea de protecție juridică a obiectului*. În literatura de specialitate nu există o abordare uniformă a conținutului acestui element. În sens larg, se consideră că în realitatea juridică *securitatea juridică* este exprimată printr-o totalitate complexă de diferite legături, stări, procese, măsuri și alte mijloace juridice, care protejează subiecții raporturilor juridice de factorii ce amenință interesele lor juridice [7, p. 72].

În sens îngust, atenția principală este axată pe mijloacele juridice cu care se asigură protecția juridică. Respectiv, unii cercetători susțin că categoria de *securitate juridică* a persoanei, reprezentând o concretizare a unei abstracții mai largi – „securitatea persoanei”, și fiind un antipod al pericolului, cuprinde în sine toate instrumentele (mijloacele) juridice, care sunt predestinate funcțional pentru a contracara eficient pericolele. Acestea sunt instrumente atât de *apărare* juridică, cât și de *protecție* juridică a drepturilor omului prin măsuri de asigurare juridico-organizațională [21, p. 17-18].

Potrivit opiniei cercetătoarei А.Ф. Галузина, la categoria măsurilor juridice de asigurare a *securității juridice* pot fi atribuite garanțiile juridice, imunitățile juridice, regimurile juridice (de exemplu, stările excepționale), măsurile de apărare, măsurile de asigurare, măsurile de răspundere [10, p. 110]. La rândul său, Т.Б. Тюрина consideră că principalele forme de exprimare a *securității juridice* rezidă în reglementarea normativă a unor asemenea instituții juridice precum sunt legitima apărare, extrema necesitate și autoapărarea civilă [28, p. 9].

În viziunea noastră, consacrarea normativă a diferitor instituții juridice (mijloace juridice) destinate protecției și apărării drepturilor și intereselor persoanei (societății, statului) nu poate fi privită ca o probă a stării de protecție juridică a acestor subiecți, adică a *securității* lor

juridice. În cazul dat, considerăm că ar fi necesar să reflectăm asupra unor întrebări importante: De ce anume depinde *securitatea juridică*? și Prin ce se manifestă/exprimă aceasta? [15, p. 180].

De pe aceste poziții nu susținem opinia cercetătorului А.А. Фомин, care consideră că în noțiunea de *securitate juridică*, de rând cu protecția juridică, se mai cuprind organic și asemenea elemente ca: restabilirea drepturilor încălcate ale subiecților de drept, asigurarea completă a drepturilor și libertăților omului, consolidarea disciplinei, legalității și a ordinii de drept, edificarea statului de drept, dezvoltarea culturii juridice, asigurarea dezvoltării raționale și progresive a sferei juridice etc. [29, p. 78]. Din punctul nostru de vedere, această afirmație nu doar că nu explică esența categoriei de *securitate juridică*, dar și o complică în așa măsură încât aceasta nu mai este de înțeles.

Cel de-al doilea element esențial al *securității juridice*, după cum am stabilit mai sus, privește *amenințările cu caracter juridic* față de care este protejat obiectul securității. În literatura juridică, referitor la acest element sunt analizate nu doar *amenințările* [26, p. 22; 21, p. 17] (care nu întotdeauna sunt calificate ca juridice), dar și *factorii de risc* [27, p. 20; 30, p. 101] (care doar uneori sunt calificați ca fiind juridici), distincția dintre aceste categorii nefiind argumentată de autori.

Prin *factori de risc*, А.А. Фомин înțelege asemenea caracteristici ale sistemului de drept, care prezintă un potențial pericol pentru activitatea normală a societății, împiedică ordonarea relațiilor sociale, acționează contrar scopurilor și principiilor dreptului, împiedică satisfacerea intereselor legitime ale cetățenilor și organizațiilor [29, p. 79]. În opinia noastră, este important de subliniat că factorii de risc juridic sunt identificați ca unele caracteristici ale sistemului de drept. Pe de altă

parte, considerăm a fi importantă identificarea concretă a caracteristicilor sistemului de drept care prezintă factori de risc juridic. Cu părere de rău, în literatură, aceste momente sunt abordate neuniform.

Unii cercetători consideră că din numărul acestor factori, în prezent, fac parte: imperfecțiunea legislației în vigoare (inconsecvența și ineficiența normelor juridice, neasigurarea lor economică); lipsa actelor normative necesare; necorespunderea legii cu dreptul; instabilitatea legislației; lipsa uniformității dreptului; atitudinea nihilistă față de drept în societate; lipsa răspunderii; nivelul redus al conștiinței juridice, culturii juridice, profesionalismului și competenței organelor legislative și executive, a funcționarilor statului, ceea ce subminează autoritatea puterii și a legii, contribuie la instalarea dezordinii, autorității criminalului și, în general, la criminalizarea relațiilor sociale; samovolnicia reprezentanților puterii judecătorești, a organelor de drept și a altor organe ale statului, chemate să soluționeze conflictele juridice ivite în societate etc. [11, p. 13; 24, p. 16].

Observăm că în calitate de factori de risc juridic, autorii invocă nu doar caracteristicile sistemului de drept, dar și alte momente. O astfel de confuzie este admisă și de alți savanți, care vorbesc deja despre *amenințările securității juridice*. Astfel, în opinia lui А.А. Толкаченко [25], amenințările securității cu caracter juridic pot fi distinse în funcție de sursa acestora, adică de unde acestea provin: de la însăși persoană (interne) sau de la mediul în care se află aceasta (externe). Amenințările interne cu caracter juridic se exprimă prin atitudinea negativă a persoanei față de valorile dreptului. Ele se manifestă prin necunoașterea dreptului și a organizării juridice a societății, nihilismul juridic, mo-

mente ce generează erori juridice și limitează posibilitățile de folosire a mijloacelor juridice pentru protecția intereselor legitime vitale; prin încălcarea intenționată a legii, soldată de survenirea diferitor conflicte juridice și consecințe negative etc. Amenințările externe, la rândul lor, sunt toate manifestările negative ale amenințărilor interne cu caracter juridic, invocate mai sus, dar care emană deja de la alte persoane, completate cu diferite defecte din sfera dreptului și a aplicării acestuia, inclusiv sub forma abuzurilor de drept admise în activitatea autorităților publice, precum și a altor instituții și organizații.

Gruparea amenințărilor în interne și externe, de multe ori, poate fi una convențională și relativă. Dominante se consideră a fi amenințările externe care, la rândul lor, le determină pe cele interne. Potrivit cercetătorului A. A. Толкаченко, sistemul amenințărilor externe ale *securității juridice*, cuprinde câteva pericole evidente cu caracter juridic: caracterul incomplet și incoerent al reglementării juridice a diferitor raporturi, care asigură securitatea persoanei; lipsa în legislație a priorității valorilor sociale; neasigurarea juridică a măsurilor politice și economice; „bariere” juridice, exprimate prin faptul că organele puterii creează artificial proceduri complicate suplimentare de soluționare a problemelor juridice; politica „ușilor închise”, care desemnează arbitrarul birocratic al unor funcționari publici, în rezultatul căreia adresarea cetățenilor cu petiții și cereri devine o problemă, soluționată doar prin instanță; birocrăția judiciară din cauza căreia cetățenii își pierd dorința de a acționa în judecată pentru a-și apăra drepturile și interesele legitime; costul ridicat al serviciilor juridice și lipsa profesionalismului, ceea ce determină cetățenii să recurgă la mituiri și acte de corupție; atitudinea colaboratorilor organelor de drept față de cetățeni, care indu-

ce frică și neîncredere, chiar dacă anume ei sunt cei care trebuie să garanteze securitatea vieții, sănătății și inviolabilității membrilor societății; lipsa de răspundere a persoanelor care sunt obligate să asigure securitatea cetățenilor.

Din cele enunțate, este de observat că autorul citat nu împărtășește ideea conform căreia factorii de risc juridic sunt caracteristici ale sistemului de drept.

La fel de ambiguu este în acest context și punctul de vedere expus de Т. Б. Тюрина, în opinia căreia, la categoria amenințărilor *securității juridice* a persoanei urmează a fi atribuite: imperfecțiunea legislației; neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a legislației de către organele puterii de stat, autoritățile publice locale și funcționari publici; reducerea eficacității activității organelor de drept; corupția; nivelul redus al culturii juridice și conștiinței juridice, nihilismul juridic [27, p. 8-9]. Totodată, autorul citat subliniază că factorii care determină reducerea eficacității legislației și crează pericole pentru *securitatea juridică* a persoanei sunt: caracterul declarativ și cazuistic al legislației, necorespunderea legilor cu necesitățile obiective ale societății și a dezvoltării acesteia, dublarea acestora, prezența coliziunilor juridice, caracterul incomplet al reglementării juridice, instabilitatea legislației, lipsa uniformității dreptului etc. [28, p. 19-20].

După cum se poate observa, este greu de stabilit ce concret presupun factorii de risc sau amenințările la adresa *securității juridice*. Dincolo de dificultatea dilemei date, totuși trebuie să recunoaștem că momentul-cheie în această situație rezidă în caracterul juridic al amenințărilor și factorilor de risc. Revenind la esența *securității juridice* – ca „stare de protecție juridică a persoanei (societății și statului) față de amenințări cu caracter juridic” și în baza celor expuse mai sus, considerăm necesar și logic de a recunoaște

că această stare de protecție juridică a persoanei (societății și statului) poate fi asigurată doar de lege (sistemul dreptului) față de amenințările cu caracter juridic, care parvin doar (și numai) de la ea (el). Din punctul nostru de vedere, această abordare a conceptului de *securitate juridică* este cu mult mai clară decât cele analizate mai sus. Mai mult, aceasta exclude absolut orice variantă de confundare a categoriei date cu altele asemănătoare, inclusiv cu celelalte tipuri de securitate [15, p. 181]. Prin prisma acesteia, recunoaștem ca valabile și corecte doar amenințările sau factorii de risc juridic identificate de autorii citați mai sus, care exprimă caracteristici ale dreptului (legislației) ce țin de conținutul acestuia (calitate, precizie etc.), acțiunea (efectul neretroactiv), interpretarea și aplicarea uniformă a acestuia.

Totodată, atragem atenția la faptul că parțial, unele idei ale abordării date au fost deja expuse în doctrina rusă. De exemplu, А.Ф. Галузин consideră că drept scop al *securității juridice* (securitatea juridică a legii și a aplicării acesteia) trebuie recunoscut „protecția legislației, a legii și a aplicării acesteia față de pericolele generate de însăși conținutul legii și de interpretarea acesteia, pericolele ce apar în activitatea juridică de aplicare a dreptului” [10, p. 107]. La rândul său, Т.С. Масловская consideră că adoptarea de acte normative extrem de detaliate, voluminoase și complicate pentru a fi înțelese, generează problema *securității juridice* și, în consecință, ridică problema certitudinii juridice și a caracterului concret al dreptului [17]. O atenție distinctă merită și ideea lui Г.А. Гаджиев [8, p. 82], care subliniază că *securitatea juridică* (sau certitudinea juridică) este unul din cele mai generale principii recunoscute de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Este o concepție generală, nucleul căreia este format din accesibilitatea și predictibilitatea dreptului. Ideea generală a cer-

titudinii juridice este recunoscută de majoritatea sistemelor de drept din lume. În dreptul european, ea are un rol concret luând forma diferitor subconcepții ca manifestări ale aplicării sale, cele mai importante dintre care fiind: neretroactivitatea legii și interpretarea uniformă a legii de către organele de aplicare a dreptului.

Evident, aceste și multe alte idei similare urmează a fi dezvoltate și aprofundate în studii științifice monografice, întrucât există suficiente segmente ale legislației și activității de aplicare a dreptului, pe care este necesară o consolidare substanțială a principiului *securității juridice*.

În final, în baza celor menționate, definim *securitatea juridică* ca fiind o stare de protecție juridică a persoanei (societății și statului) față de amenințări cu caracter juridic care parvin de la lege (drept). Principalele amenințări la adresa *securității juridice* sunt reprezentate de caracteristicile negative ale legii (legislației) ce țin de conținutul (calitate, precizie etc.), acțiunea (efectul), interpretarea și aplicarea (uniformă) a acesteia. Subiecții responsabili de asigurarea *securității juridice* sunt, în primul rând, legiuitorul – responsabil de conținutul calitativ al legii, în al doilea rând, judecătorul – responsabil de interpretarea și aplicarea uniformă a legii, precum și toate autoritățile statului responsabile de aplicarea uniformă a dreptului.

Totodată, generalizând, subliniem ferma convingere că doar abordarea propusă în acest studiu pentru definirea *securității juridice* (care de altfel, coincide cu cea promovată în spațiul european), va da posibilitatea reală de a fundamenta o teorie clară și eficientă a *securității juridice*, utilă și necesară atât pentru stat și societate, cât și pentru fiecare cetățean/persoană în parte.

Bibliografie

- Costachi Gh., Iacob I. *Reflecții asupra securității juridice în statul de drept*. În: *Legea și Viața*, 2015, nr. 5, p. 4-9.
- Iacob I. *Securitatea juridică – principiu fundamental în statul de drept*. În: *Международный научный журнал «Верховенство Права»*, 2016, №3.
- Jackson R. *The global covenant: human conduct in a world of states*. Oxford University Press, 2003.
- Kelsen H. *Collective security under international law*. Washington D.C., 2001.
- Nef J. *Human security and mutual vulnerability: the global political economy of development and underdevelopment*. Ottawa, 1999.
- Peczenik A. *On Law and Reason*. In: Springer Science+Business Media B.V. 2008.
- Бондаревский И.И. *О понятии и содержании общественной безопасности*. В: *Общественная безопасность и ее законодательное обеспечение: материалы Всероссийской научно-практ. конференции*. Астрахань, 19-20 апреля 2001 г. Астрахань, 2001.
- Гаджиев Г.А. *Конституционные принципы рыночной экономики*. Москва, 2002.
- Галузин А.Ф. *Правовая безопасность и ее принципы*. СПб., 2008.
- Галузин А.Ф. *Соотношение понятия «правовая безопасность» с иными смежными правовыми понятиями и категориями*. В: *Законы России: опыт, анализ, практика*, 2007, №10.
- Дрейшев Б.В. *Правовая безопасность и проблемы ее обеспечения*. В: *Правоведение*, 1998, №2.
- Ильин Ю.Д. *Право человека и государства на безопасность в современном мире*. Москва, 2007.
- Костаки Г. *Концепция безопасности человека в системе национальной безопасности Республики Молдова*. В: *Международный научный журнал «Верховенство Права»*, 2016, №2, p. 75-81.
- Костаки Г. *Право человека на безопасность*. В: *Legea și Viața*, 2017, nr. 6.
- Костаки Г., Якуб И. *Научный подход к юридической безопасности*. В: *Защита прав человека в периоды внешнеполитической напряженности, материалы международной научно-практической конференции (Саранск, 19 апреля 2019 г.): в 2 ч. / [редкол.: Г.П. Кулешова и др.]*; Средне-Волжский институт (филиал) ВГУЮ (РПА Минюста России). Саранск, 2019, Ч. 1, p. 172-183.
- Лапаев И.С. *Категория «юридическая безопасность» в понятийном аппарате российской и зарубежной правовой науке*. В: *Современное право*, 2012, №2.
- Мамедов Э.Ф. *Правовые термины, дефинитивные нормы в механизме правового регулирования как средства обеспечения правовой безопасности закона*. В: *Журнал Право и безопасность*, №3-4 (40-41), Декабрь 2011. URL: http://dpr.ru/pravo/pravo_36_24.htm.
- Мамонов В.В. *Правовая безопасность Российской Федерации*. В: *Право и государство: теория и практика*, 2005, № 2.
- Масловская Т.С. *Повышение качества закона как направление развития парламентской деятельности в странах СНГ*. В: *«Таврические Чтения 2015. Актуальные проблемы парламентаризма: история и современность»*, международная научная конференция, Санкт-Петербург, 10-11 декабря 2015 г. Сборник научных статей. Под ред./А.Б. Николаева. 2016. URL: https://elibrary.ru/download/elibrary_32428450_80645882.pdf.
- Осипов В.А. *Механизм правовой безопасности в современном обществе: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук*. Москва, 2009.
- Рагимов А.Т. *Значение категории «юридическая безопасность человека» в исследовании правоохранительных отношений*. В: *Вестник Дагестанского государственного университета*, 2012, Вып. 2.
- Сенякин И.Н. *Федерализм – безопасность личности*. В: *Конституционное развитие России*. Саратов, 1996.
- Тер-Акопов А.А. *Безопасность человека: социальные и правовые основы*. Москва: Норма, 2005.
- Тер-Акопов А.А. *Юридическая безопасность человека в Российской Федерации (Основы концепции)*. В: *Государство и право*, 2001, № 9.
- Толкаченко А.А. *Юридическая безопасность человека в Российской Федерации*. В: *Журнал «Право и безопасность»*, №1-2 (18-19), Июнь 2006. URL: http://dpr.ru/pravo/pravo_18_26.htm.

26. Туманов Г.А. *Общественная безопасность и её обеспечение в экстремальных условиях*. В: Государство и право, 1989, №8.

27. Тюрина Т.Б. *Правовая безопасность личности в современном российском государстве (вопросы теории и практики)*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Саратов, 2005.

28. Тюрина Т.Б. *Правовая безопасность личности в современном российском государстве (вопросы теории и практики)*: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Саратов, 2005, №3.

29. Фомин А.А. *Правовое образование, правосознание и юридическая безопасность: проблемы взаимобусловленности в современном обществе*. В: Право и образование, 2005, №3.

30. Фомин А.А. *Юридическая безопасность и правовая защищенность: соотношение и взаимосвязь*. В: Журнал российского права, 2005, №11.

31. Фомин А.А. *Юридическая безопасность субъектов российского права*. Саратов, 2005.

32. *Codul Administrativ al Republicii Moldova* nr. 116 din 19.07.2018. În: Monitorul Oficial al RM nr. 309-320 din 17.08.2018.

33. *Codul Civil al Republicii Moldova* nr. 1007 din 06.06.2002. Republicat în Monitorul Oficial al RM nr. 66-75 din 01.03.2019.

34. Kelsen H. *Collective security under international law*. Volume XLIX. Washington: Government Printing Office, 1957. [resurs electronic]: https://archive.org/stream/collectivesecuri00kels/collectivesecuri00kels_djvu.txt.

DESPRE AUTOR/ABAUT
AUTHOR
Irina IACUB,
doctor în drept, conferențiar
universitar interimar,
Institutul de Științe Penale și
Criminologie Aplicată

Doctor in Law, Associate Professor
Institute of Criminal Sciences and
Applied Criminology
e-mail: irinaiacub@mail.ru.

CZU 343.8

SISTEMUL PROGRESIV DE EXECUTARE A PEDEPSEI - MECANISM DE REALIZARE A SCOPULUI PEDEPSEI PENALE

Alexandr CRUDU,
doctorand,

Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne

Sistemul progresiv de executare a pedepsei reprezintă unul dintre cele mai eficiente mecanisme de reeducare și resocializare a condamnatului în care modul și condițiile de executare a pedepsei se modifică pe parcursul executării pedepsei în funcție de criteriile statuate de legiuitor. Astfel, în acest articol a fost analizat cadrul normativ care determină criteriile și condițiile de modificare progresivă a modului de executare a pedepsei penale privative de libertate. De asemenea, au fost analizate determinările conceptuale ale sistemului progresiv efectuate de cercetătorii în domeniul execuțional-penal și, în baza rezultatelor acestor analize, au fost formulate concluzii proprii privind necesitatea operării modificărilor legislative în vederea asigurării scopului pedepsei penale prin intermediul sistemului progresiv.

Cuvinte-cheie: *penitenciare; sistemul progresiv; individualizare, diferențiere, mijloace de corijare; scopul pedepsei penale; CPT; regim de detenție, tipuri de penitenciar; evaluarea riscurilor și nevoilor.*

The progressive system of execution of the sentence represents one of the most efficient mechanisms of re-education and re-socialization of the sentenced person according to which, the proceeding and the conditions of execution of the sentence change during the execution of the sentence depending on the criteria set by the legislator. Thus, in this article was analyzed the normative framework that determines the criteria and the conditions for progressive modification of the proceeding of execution of the criminal sentence deprived of liberty. Also, were analyzed the conceptual determinations of the progressive system made by the researchers in the criminal-enforcement field and, based on the results of these analyzes, were formulated personal conclusions regarding the necessity of operating the legislative changes in order to ensure the purpose of the penal punishment through the progressive system.

Keywords: *penitentiaries; the progressive system; individualization, differentiation, methods of correction; the purpose of criminal punishment; CPT; detention regime, types of penitentiary; risk and needs assessment.*

Introducere. Prin adoptarea, în anul 2004, a noului Cod de executare nr. 443/2004, legiuitorul Republicii Moldova și-a propus reorganizarea procesului corecțional autohton astfel încât acesta să aibă drept fundament sistemul progresiv de executare a pedepsei penale privative de libertate în care modul și condițiile de executare a pedepsei să diferențieze în funcție de faza procesului execuțional al condamnatului și conduita acestuia.

Noțiunea „sistem progresiv” este una condiționată, fiind legată de acea

parte a dreptului execuțional-penal care reglementează modificarea condițiilor de executare în funcție de comportamentul condamnatului atât în ordine progresivă, cât și în ordine regresivă în sensul înapririi regimului de detenție [1, pag. 4].

Deși majoritatea autorilor împărtășesc ideea că sistemul progresiv de executare a pedepsei tradițional este bazat pe transferul deținutului dintr-un regim de executare în altul, elementele sistemului progresiv pot fi observate în alte institute ale dreptului execuțional-

penal pe care le propunem spre a fi analizate în prezenta lucrare.

Scopul prezentei publicații constituie analiza juridică a sistemului progresiv de executare a pedepsei și importanța acestuia în realizarea scopului pedepsei penale. Prin urmare, ne propunem să efectuăm o cercetare minuțioasă a regimului execuțional în vigoare în scopul determinării conceptuale a intervențiilor legislative ce vor impulsiona procesul corecțional autohton în sensul diminuării efectelor negative ale privării de libertate.

Metode aplicate și materiale utilizate. Această lucrare a fost elaborată prin utilizarea următoarelor metode: analiza logică, sistemică, comparativă, iar în calitate de suport științific au servit lucrările savanților și specialiștilor autohtoni, experților Consiliului Europei precum și a celor din Federația Rusă.

Rezultate și discuții. Conform Dicționarului explicativ al limbii române, noțiunea de progres semnifică dezvoltarea, în linie ascendentă sau evoluție [2], prin urmare, sistemul progresiv de executare a pedepsei poate fi înțeles drept un sistem execuțional orientat spre impulsivizarea evoluției comportamentale a condamnatului în perioada detenției sale.

Potrivit lui A. Skakov, sistemul progresiv de executare a pedepsei reprezintă un proces reglementat de normele execuțional-penale, care presupune modificarea *de facto* și *de jure* a condițiilor de detenție și, respectiv, a statutului juridic al condamnatului, atât în funcție de caracterul comportamentului acestuia, cât și de reglementările normative, modificare ce are drept obiectiv realizarea efectului maximal al scopului pedepsei penale [3, pag. 60].

În cadrul sistemului progresiv de executare a pedepsei, ca instrument de organizare a procesului execuțional-penal, criteriul fundamental care determină nivelul de eficiență a procesului corecțional reprezintă gradul de reeducare a

condamnatului. În acest sens este important de menționat că criteriul respectiv nu este unul obiectiv, deoarece el nu poate fi supus unei reglementări precise [4]. Astfel, în condițiile legislației actuale, analiza gradului de reeducare a condamnatului, în diferite faze ale procesului execuțional, este practic imposibilă, în consecință, individualizarea modului de executare a pedepsei se realizează în funcție de alte criterii obiective statuate de legiuitor.

Potrivit art. 167 alin. (1) din Codul de executare [5], executarea hotărârilor cu caracter penal se efectuează în baza principiilor legalității, democratismului, umanismului, respectării drepturilor, libertăților și demnității umane, egalității condamnaților în fața legii, diferențierii, individualizării și planificării executării pedepselor penale, aplicării raționale a mijloacelor de corijare a condamnaților și stimulării comportamentului respectuos față de lege. În conformitate cu art. 171 alin. (2) idem, mijloacele de corijare se aplică ținând-se cont de categoria infracțiunii, de personalitatea și comportamentul condamnatului, conform unui program individual și continuu.

Aceste reglementări confirmă caracterul dominant al progresiei în procesul corecțional, care se realizează în funcție de criterii de individualizare și diferențiere statuate de legislația execuțional-penală. În opinia lui A. Zubkov, principiul individualizării și diferențierii executării pedepsei consacrat în majoritatea actelor normative care reglementează regimul de executare a pedepselor, înglobează în sine un alt principiu fundamental al dreptului execuțional și anume principiul aplicării raționale a mijloacelor de corijare și stimulare a condamnatului, deoarece acest principiu poate produce efecte numai în condițiile unei diferențieri și individualizări ale personalității condamnatului luat în mod individual [6, pag. 16-17].

Potrivit lui C. Osadci, indivi-

dualizarea executării pedepsei închisorii poate fi prezentată ca un proces neîntrerupt, care decurge, începând din momentul stabilirii pedepsei (determinarea categoriei și cuantumului ei) și prelungindu-se în perioada ispășirii ei, la tratamentul condamnaților, incluzând studierea lor, analiza și aprecierea calităților personale, comportamentul în instituția penitenciară, atitudinea față de condițiile de detenție [7, pag. 14].

Principiul individualizării, în viziunea Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei, reprezintă unul dintre principiile de bază ale tratamentului condamnaților la pedepse lungi și care presupune că executarea sentinței trebuie să se bazeze pe un plan individual, croit pe necesitățile și riscurile deținutului [8].

Aparent, principiul individualizării și diferențierii condamnaților intră în contradicție cu principiul egalității în fața legii, totuși această diferență de tratament are o justificare obiectivă și rezonabilă. Potrivit lui S.Kurganov, întrucât principiul egalității constă din două părți - egalitate și echilibru, atunci oferirea unor facilități persoanelor vulnerabile (minori, bolnavi), în egală măsură cu acordarea unor facilități persoanelor care manifestă o conduită bună, nu constituie o încălcare a principiului egalității [9, pag. 18-19].

Principiul individualizării executării pedepsei, potrivit lui A.Grishko și M.Melentiev, poate fi divizat în două mari compartimente: general (care modifică semnificativ statutul juridic al condamnatului) și complementar (pentru care este caracteristic corectarea condițiilor de detenție cu modificări neesențiale ale statutului juridic al condamnatului). În același timp, autorii consideră că principiul individualizării nu trebuie divizat în individualizarea pedepsei și individualizarea modului de executare a acestei pedepse [10, pag. 201-203].

Nu putem fi de acord cu această concluzie deoarece institutul individualizării pedepsei și institutul

executării acestei pedepse sunt diferite *per se*. Or, individualizarea (personalizarea) pedepselor este operațiunea prin care pedepsele sunt adaptate la nevoile apărării sociale, cu respectarea condițiilor prevăzute de lege. Infracțiunile, chiar dacă sunt de aceeași specie, se pot înfățișa în cele mai diverse moduri, relevând grade diferite de pericol social [11]. Pe altă cale, principiul individualizării executării pedepsei presupune determinarea celor mai potrivite condiții de executare a pedepsei în funcție de criteriile stabilite de legislația execuțional-penală astfel încât detenția condamnatului să producă efectele scontate.

Potrivit reglementărilor actuale, criteriile de bază pentru stabilirea tipului penitenciarului în vederea executării pedepsei sunt gravitatea infracțiunii, minoratul și sexul persoanei condamnate. Potrivit articolului 72 din Codul penal [12], pedeapsa cu închisoare se execută în penitenciare de tip deschis, tip semiînchis și tip închis. Persoanele care nu au atins vârsta de 18 ani, execută pedeapsa cu închisoare în centrele de detenție pentru minori și tineri, iar femeile condamnate execută pedeapsa închisorii în penitenciare pentru femei. În conformitate cu articolul 11 alineatul (4) din Legea nr. 300/2017 cu privire la sistemul administrației penitenciare [13], detenția temporară a tuturor categoriilor de deținuți care necesită asistență medicală în condiții de staționar, cu respectarea cerințelor de deținere separată în funcție de maladia, sexul și vârsta persoanei, precum și de statutul procesual al acesteia, se asigură de către spitalele penitenciare.

Astfel, clasificarea condamnaților în funcție de tipul infracțiunii săvârșite, vârsta sau sexul acestora, nu face altceva decât să separe condamnații pe criterii aparent obiective, dar, care nu sunt determinante pentru volumul măsurilor corecționale ce trebuie aplicate de către personalul penitenciar.

Atât legislația penală, cât și cea

execuțional-penală nu conține reglementări care ar presupune luarea în considerare a comportamentului condamnatului pe parcursul detenției, cu excepția situației de transfer în regim inițial în calitate de sancțiune disciplinară. Astfel, conform art. 385 alin. (1) pct. 9) din Codul de procedură penală [14], tipul instituției în care urmează a fi executată pedeapsa este stabilit prin hotărârea instanței de judecată, în consecință, judecătorul care emite sentința de condamnare devine în același timp și persoana care efectuează atât individualizarea pedepsei, cât și determină modul de executare a acesteia.

La fel, atitudinile sau profilul socio-psihologic al condamnatului nu sunt criterii care se iau în considerare la stabilirea condițiilor de executare a pedepsei și/sau nivelului măsurilor de securitate ce urmează a fi aplicate de către personalul penitenciar în raport cu această persoană.

Potrivit regulii nr. 17.2 din Regulile penitenciare europene [15], la repartizare, trebuie să se țină cont de cerințele legate de urmărirea judiciară și anchetele penale, securitate și siguranță, precum și de necesitatea de a oferi regimuri potrivite tuturor deținuților. Practica internațională la fel prevede că nivelul de securitate în care urmează să fie plasat condamnatul trebuie să fie stabilit de personalul implicat în procesul corecțional în baza evaluării complexe a persoanei.

Astfel, alocarea unui deținut într-un anumit nivel de securitate (de tip penitenciar, sector într-un penitenciar, regim), trebuie să se bazeze pe evaluarea riscului și a necesităților. În prezent, în Republica Moldova nu există niciun instrument validat și acreditat de evaluarea riscului și nevoilor care să fie aplicat sistematic în penitenciare. Această evaluare ar trebui făcută și pentru a asigura proporționalitatea măsurilor și restricțiilor de securitate care se aplică într-un anumit tip de penitenciar (nivel de securitate). Având în vede-

re că în Republica Moldova tipul de penitenciar este stabilit de instanța de judecată, în funcție de gravitatea infracțiunii pentru întregul termen de executare a pedepsei, iar regimul de deținere este modificat automat după trecerea unei perioade de timp, principiile proporționalității și progresivității nu sunt îndeplinite [16, pag. 60].

În raportul său către Guvernul Republicii Moldova, Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante a specificat că autoritatea judecătorească trebuie să stabilească durata corespunzătoare a pedepsei pentru o anumită infracțiune, pe când angajații sistemului penitenciar trebuie să fie responsabili pentru determinarea regimului de detenție în baza criteriilor oficial aprobate și evaluărilor individuale ale deținuților [17].

Potrivit art. 219 alin. (2) din Codul de executare [5], în sistemul corecțional autohton există trei regimuri de deținere: inițial, comun și de resocializare, iar în privința condamnaților la detențiune pe viață: inițial, comun și înlesnit. Având în vedere că în Republica Moldova există trei tipuri de instituții penitenciare (deschis, semiînchis și închis), iar particularitățile celor trei regimuri sunt diferite în funcție de tipul penitenciarului, rezultă că de fapt există nouă regimuri de deținere diferite, la care se mai adaugă cele trei regimuri ale detențiunii pe viață. În afara de aceasta, regimurile aplicate femeilor și minorilor la fel sunt diferite de cele aplicate condamnaților maturi de sex masculin, prin urmare, rezultă că *de facto* în Republica Moldova există optsprezece regimuri de executare a pedepsei diferite.

În partea ce ține de condițiile de detenție, ținând cont de lipsa infrastructurii penitenciare adaptate la sistemul progresiv de executare a pedepsei, diferența între toate aceste regimuri de detenție este practic intangibilă. În partea ce ține de

mijloacele de corijare și stimulare, legislația execuțional-penală prevede doar drepturi și obligații distincte pentru persoanele aflate în regimuri diferite de deținere, fără ca aceste măsuri să fie aplicate în funcție de nevoile pe care le prezintă condamnatul pentru reeducare și reintegrarea sa în societate.

Potrivit art. 282 alin. (1) din Codul de executare [5], măsurile de resocializare se aplică condamnatului doar în ultima fază de executare a pedepsei, adică cu șase luni înainte de eliberare, deși potrivit recomandărilor internaționale [15, regula nr. 103.2], strategia de eliberare a deținutului urmează a fi elaborată și pusă în aplicare începând cu prima zi de plasare a condamnatului în detenție. Tot începând cu această dată, condamnatul, în măsura posibilității, trebuie să fie pus în situația de a-și putea ordona și soluționa propriile chestiuni individuale și să poarte responsabilitate personală pentru ordonare și soluționarea acestora, fapt ce va crea premisele necesare reintegrării cu succes a condamnatului în societate.

În aceste condiții, condamnații care manifestă o conduită bună pe parcursul detenției trebuie încurajați de personalul penitenciar prin aplicarea diferențiată a măsurilor de destindere în mod special, astfel încât această conduită pozitivă să devină o rutină firească a vieții cotidiene.

Concluzii

Problemele care rezultă din practica actuală a regimurilor de executare a pedepsei țin de următoarele aspecte: (1) în condițiile existente este imposibil să fie aplicată revizuirea regulată a modului în care persoana condamnată execută pedeapsa; (2) angajații care interacționează zilnic cu condamnații sunt unicii care le cunosc riscurile și nevoile, însă nu au putere decizională în vederea schimbării modului de executare a pedepsei; (3) există flexibilitate li-

mitată de a interveni prompt și de a gestiona populația penitenciară.

Astfel, pentru a asigura eficiența și utilitatea sistemului progresiv de executare a pedepsei, se concluzionează necesitatea de a interveni legislativ pentru crearea unui veritabil regim progresiv de executare a pedepsei care, pe de o parte, va asigura aplicarea practică a principiilor execuțional-penale consfințite în legislația națională, iar pe de altă parte va crea premise pentru realizarea scopului pedepsei penale și va contribui la reducerea recidivei în societate. Modificările pe care le considerăm necesare în acest sens se rezumă în următorul fel:

1. eliminarea tipurilor de penitenciar;
2. crearea unui sistem de evaluare a nevoilor de resocializare a condamnatului și a riscurilor pe care acesta le prezintă;
3. oferirea competenței personalului penitenciar de a efectua individualizarea modului de executare a pedepsei în funcție de criteriile obiective statuate în Codul de executare;
4. crearea posibilității transferului progresiv sau regresiv al condamnatului în funcție de conduita lui și riscurilor pe care acesta le prezintă.

Referințe bibliografice

1. Ткачесикий Ю., „Прогрессивная система исполнения уголовных наказаний”, Москва, 1997, 144 с.;
2. <https://www.dex.ro/progres> (vizitat la data de 20.11.2019);
3. Скаков А., „Прогрессивная система исполнения лишения свободы и ее отражение в новом законодательстве Республики Казахстан”, Астана, 2004, 151 с.;
4. Горбань Д., „О классификации осужденных, их различных степенях исправления и прогрессивной системе исполнения и отбывания наказаний”. În: Право и политика. – 2016. – № 8. – С. 1024-1029;
5. Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004;
6. Zubkov A., Detkov M., Utkin V., Kuzmin S., „Уголовно-

исполнительное право России: теория, законодательство, международные стандарты, отечественная практика конца XIX — начала XXI века. Учебник для вузов” под ред. А.И. Зубкова. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Норма, Москва, 2006, 720 с.;

7. Osadci C., „Diferențierea și individualizarea executării pedepsei închisorii”, AUTOREFERAT al tezei de doctor îndrept, Chișinău, 2010. 37 p.;

8. <https://rm.coe.int/1680953539> (vizitat la 20.11.2019);

9. Бриллиантов А.В., Курганов С.И., „Уголовно-исполнительное право Российской Федерации” учебник. М.: ТК Велби, Проспект, 2007. 344 с.;

10. „Уголовно-исполнительное право: учебник: в 2 т. Т. 1: Общая часть / под общ. ред. Ю.И. Калинина. 2-е изд.”, испр. И доп. М.; Рязань: Логос; Академия права и управления Федеральной службы исполнения наказаний, 2006. 444 с.;

11. <https://htcp.eu/individualizarea-judiciara-a-pedepsei-concept-si-feluri/> (vizitat la data de 15.11.2019);

12. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002;

13. Legea Republicii Moldova nr. 300/2017 cu privire la sistemul administrației penitenciare;

14. Codul de procedură penală a Republicii Moldova nr. 122/2003;

15. Recomandarea comitetului de miniștri ai statelor membre, referitoare la regulile penitenciare europene REC(2006)2;

16. Drosu V., Burciu N., „Detențiunea pe viață și liberarea condiționată înainte de termen în Republica Moldova”, Chișinău, 2017, 136 p.;

17. Raportul către Guvernul Republicii Moldova privind vizita efectuată în Republica Moldova de către Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) din 14-25 septembrie 2015.

Informații despre autor:

Alexandr CRUDU,

șef al Direcției juridice a Direcției generale management instituțional din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor, comisar de justiție.

Tel. 079637310;

Email: al.crudu@yahoo.com

CZU: 347.72.04:061.1 EU

DIRIJAREA ACTIVITĂȚII SOCIETĂȚILOR COMERCIALE PRIN PRISMA LEGISLAȚIEI UNIUNII EUROPENE

Vera LUPAȘCO,

Magistru în drept, Asistent universitar, Universitatea de Sudii Europene din Moldova, doctorandă, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM (Chișinău, Republica Moldova)

Activitatea societăților comerciale, odată cu apariția acestora, totdeauna s-a aflat în vizorul statului, din aceste considerente tematica articolului rămâne să fie totdeauna actuală. Scopul cercetării acestei problematice este de a demonstra că odată cu înființarea Uniunii Europene, care este o uniune politică și economică, statele membre ale acesteia au avut parte de un șir de beneficii, fiindcă a fost dezvoltată o piață unică internă printr-un sistem standardizat de legi care se aplică în toate statele membre. În vederea analizei temei articolului au fost utilizate așa metode ca: analitică, logică, statistică, comparativă, descriptivă, calitativă, cantitativă, etc.

Pe parcursul secolului al XX-lea este în curs de creare o nouă ordine economică internațională, care ia naștere pe baza relațiilor comerciale, pe fundalul teoriei și practicii liberului schimb. Pe acest teren are loc și integrarea europeană, care tinde să se extindă tot pe baza relațiilor economice internaționale, de piață liberă deschisă, unde un rol important îl au societățile comerciale.

Lărgindu-se, Uniunea Europeană încearcă să construiască o legătură strânsă cu vecinii săi, astfel încât vechile diviziuni să nu fie înlocuite cu o divizare artificială. Astăzi Uniunea Europeană caută căi, modalități și soluții pentru a oferi cetățenilor săi cât mai multă stabilitate și prosperitate. Lucrând împreună cu partenerii într-o lume interdependentă, desemnează avantajele oferite de deschiderea piețelor pentru creștere economică și aprecierea unui sistem politic bazat pe democrație și responsabilitate socială.

Cuvinte-cheie: integrare, societate, societate comercială, Uniunea Europeană.

MANAGEMENT OF COMPANIES ACTIVITY COMMERCIAL THROUGH THE LEGISLATION OF THE EUROPEAN UNION

Vera LUPASCO,

Master in law, University assistant, University of European Studies of Moldova, PhD, Institute of Legal and Political Research of ASM (Khisinau, The Republic of Moldova).

The activity of the companies, with the appearance of these, has always been in the spotlight of the state, for these reasons, the topic of articles remains to be always current. The aim of the research of this problem is to show that with the establishment of the European Union, which is a political and economic union, the member states of the state have had a number of benefits, because a single internal market has been developed through a standardized system of laws that apply in all Member States. In analyzing the topic of the article, such methods were used as: analytical, logical, statistical, comparative, descriptive, qualitative, quantitative, etc.

During the twentieth century, a new international economic order is being created, which is born on the basis of trade relations, against the background of free trade theory and practice. On this ground also occurs the European integration, which tends to extend also on the basis of international economic relations, of open free market, where companies have an important role.

As it develops, the European Union is trying to build a close connection with its neighbors so that the old divisions are not replaced by an artificial divide. Today the European Union is looking for ways, ways and solutions to give its citizens as much stability and prosperity as possible. Working together with partners in an interdependent world, he designates the advantages offered by opening markets for economic growth and appreciating a political system based on democracy and social responsibility.

Keywords: integrare, societate, societate comercială, Uniunea Europeană.

Introducere. Instituția persoanei juridice se regăsește încă în actele normative de pe timpurile Imperiului Roman. Atunci când în calitate de subiecți de drept independenți, în unele cazuri erau acceptate diferite uniuni (entități)

și organizații și ca urmare prima sa reglementare juridică, instituția persoanei juridice a căpătat-o deja atunci, în timpul Imperiului Roman. Odată cu dezvoltarea producerii de mărfuri, cămătăriei și comerțului extern, în multe cazuri în calitate de

parteneri de relații juridice apăreau nu doar persoanele fizice aparte, ci și diferite uniuni de persoane fizice, care aveau o activitate comună sau un avantaj comun [1, p. 7-34]. Desigur că acestea erau mai întâi de toate statul, caznaua de stat (în cali-

tate de cămătar), obștile orășenești etc. Dar necătând la aceasta, la acel moment termenul de persoană juridică nu exista[3, p. 74], ci a apărut pe parcurs. **Actualitatea temei.** Astfel, în procesul de cercetare a subiectului dat, observăm că dezvoltarea și evoluarea teoretică și practică a instituției persoanei juridice este într-o legătură constantă și dependentă de creșterea volumului de producere a mărfurilor și apariția capitalismului în adâncul societății feudale[1, p. 7-34].

Dar totuși, instituția persoanei juridice s-a dezvoltat furtunos începând cu a doua jumătate a veacului al XIX-lea, fiind rezultatul proceselor economice active din societate. Acest moment a jucat un rol important și a servit ca impact asupra faptului, că în secolul XX s-a dezvoltat și mai mult infrastructura, a avut loc internaționalizarea activității de întreprinzător, a crescut și s-a lărgit atât influența statului în ce privește dezvoltarea economică a țării, cât și au apărut tehnologiile informaționale[5, p. 109].

Nucleul unei economii de piață de succes, îl constituie societățile comerciale. În contextul reglementărilor actuale, materia societăților comerciale are o poziție specială fiind reglementată atât la nivel național, în cadrul legislației statelor europene, cât și la nivel comunitar prin intermediul directivelor Uniunii Europene[4, p. 35-38].

Conținutul de bază. În majoritatea statelor economia este una de piață, care are la bază libera concurență și inițiativă din partea participanților. În acest mod putem constata că la baza economiei unei țări se află proprietatea privată prin acțiunea legii cererii și ofertei, iar statul în aceste condiții de organizare a economiei are obligația de a asigura libertatea comerțului, de a crea un cadru legal favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de producție și de a acorda o atenție deosebită protecției concurenței loiale.

Libera circulație atât a mărfurilor provenite din statele membre, cât și a mărfurilor care provin din țări terțe și se află în liberă circulație în statele membre, constituie unul dintre principiile fundamentale ale Tratatului (articolul 28 din TFUE) [6]. Inițial, libera circulație a mărfurilor era considerată parte integrantă a uniunii vamale dintre statele membre, implicând desființarea taxelor vamale, a restricțiilor cantitative asupra schimburilor comerciale și a măsurilor echivalente și stabilirea unui tarif exterior comun pentru Comunitate. Mai târziu, accentul a fost pus pe eliminarea tuturor obstacolelor rămase în calea liberei circulații a mărfurilor în scopul creării pieței interne.

Libera circulație a lucrătorilor este garantată în cadrul Uniunii și implică orice discriminare pe motiv de cetățenie între lucrătorii statelor membre, în ceea ce privește încadrarea în câmpul muncii, remunerarea sau alte condiții de muncă, totodată luându-se în calcul rezerva de restricții justificate privind respectarea ordinii publice, siguranței publice și a sănătății publice.

Pentru favorizarea accesului la activitățile independente, Parlamentul European și Consiliul au hotărât în corelație cu procedura legislativă ordinară să adopte directivele de recunoaștere reciprocă a actelor de studii care dovedesc titlurile oficiale de calificare în vederea accesului la activitățile independente și exercitarea acestora în strictă conformitate cu prevederile actelor cu putere de lege și a actelor administrative (în ce privește profesiile medicale, paramedicale și farmaceutice – acestea se subordonează condițiilor de exercitare a acestora în diferite state membre).

În vederea desfășurării unei activități prospere, reglementarea activității societăților comerciale la nivel comunitar, ușurează foarte mult activitatea transfrontalieră a acestora. Dreptul European al societăților comerciale este

parțial codificat în Directiva (UE) 2017/1132, iar statele membre continuă să aplice legile proprii în acest domeniu în corelație cu prevederile Directivelor și regulamentelor UE pe segmentul dat. La momentul actual se lucrează asupra elaborării unui drept al societăților comerciale, a unui cadru de guvernare corporativă modernă și care să aibă atât un impact pozitiv pentru a rezolva deficiențele care pot să apară pe parcursul activității întreprinderilor, cât și să reglementeze relațiile dintre investitorii și angajații europeni în vederea îmbunătățirii mediului de afaceri din UE.

Cerințele comerțului internațional impun ca societățile comerciale să beneficieze pe teritoriul altor state de o recunoaștere deplin drept, a calității lor de subiect de drepturi, adică de o recunoaștere a personalității lor juridice fără de care participarea la comerțul internațional este de neconceput.

Armonizarea reglementărilor cu privire la dreptul societăților comerciale și al guvernării corporative, precum și a celor privind contabilitatea și auditul, este esențială pentru crearea Pieței Unice pentru Servicii Financiare și Produse. Deoarece companiile europene trebuie să poată face afaceri transfrontaliere mai ușor, Comisia Europeană a prevăzut în Planul său de acțiune o nouă propunere pentru Directiva (UE) 2017/1132 privind dreptul european al societăților comerciale[7], Directiva 2005/56/CE[8], care prin abordarea problematicii fuziunilor transfrontaliere ale societăților comerciale pe acțiuni are menirea de a facilita fuziunile acestui proces între societățile de capital din diverse state membre. Dar totuși principiul libertății de stabilire nu permite unei societăți să se transfere din statul membru de origine într-un alt stat membru păstrându-și intactă capacitatea sa juridică. Din aceste considerente Parlamentul a venit de nenumărate ori cu propunerea de a fi elaborată a

14-a Directivă cu privire la dreptul societăților comerciale, care ar avea menirea de a soluționa transferul centrului de activitate și/sau al sediului juridic al unei companii. Planul de acțiune cuprinde, de asemenea, simplificarea unor cerințe din a 3-a Directiva a Consiliului (78/855/CEE) care a fost modificată prin Directiva 2011/35/CE a Parlamentului European și care are menirea de a reglementa fuziunile societăților comerciale pe acțiuni și conține dispoziții de protecție a acționarilor, creditorilor și angajaților[9], și a 6-a Directivă a Consiliului (82/891/CEE), privind divizarea societăților comerciale pe acțiuni, (modificată prin Directiva 2007/63/CE cu privire la cerința întocmirii unui raport de expertiză independentă în cazul fuziunii sau al divizării unor societăți comerciale pe acțiuni și prin Directiva 2009/109/CE în vederea simplificării obligațiilor de raportare și de întocmire a documentației necesare)[10], codificată prin Directiva (UE) 2017/1132.

Dat fiind faptul, că în ultimul timp societatea civilă se dezvoltă foarte mult, necesitatea de a desfășura activități peste frontierele naționale devine tot mai necesară și avantajoasă, ceea ce de multe ori ar avea o însemnătate esențială pentru ciclul de viață natural al unei societăți. În acest context, efectuarea unei fuziuni, divizări sau transformări transfrontaliere, ar putea însemna șansa de a supraviețui și de a se dezvolta, de exemplu, prin exploatarea unor noi oportunități de afaceri în alte state membre sau prin adaptarea la condițiile în schimbare de pe piață. Din aceste considerente, în aprilie 2019, Parlamentul European a adoptat amendamente la propunerea Comisiei de modificare a Directivei (UE) 2017/1132 în ceea ce privește transformările, fuziunile și divizările transfrontaliere, care prevedeau norme suplimentare privind fuziunile transfrontaliere ale societăților co-

merciale pe acțiuni stabilite într-un stat membru al UE și au oferit simplificări suplimentare pentru toate cele trei operațiuni. Se urmărește scopul de a fi convinși de faptul că angajații vor participa la reorganizarea societăților comerciale în cadrul cărora activează, vor fi informați în măsură deplină despre urmările tuturor modificărilor unei fuziuni, divizări sau transformări transfrontaliere, vor fi protejate drepturile acționarilor minoritari și a acționarilor fără drept de vot, iar creditorilor li se vor acorda garanții mai clare și mai fiabile, precum și introducerea dreptului de squeeze-out și sell-out pentru societățile pe acțiuni.

În domeniile dreptului societăților comerciale și al guvernării corporative, obiectivele armonizării includ:

- asigurarea unei protecții echivalente pentru acționari și pentru celelalte părți care au un interes în companie;

- asigurarea dreptului la libertatea de stabilire a companiilor oriunde în Uniunea Europeană;

- promovarea cooperării transfrontaliere între companii din diferite state membre;

- stimularea discuțiilor între statele membre cu privire la modernizarea dreptului societăților comerciale și a guvernării corporative.

Modernizarea dreptului societăților comerciale face obiectul unui Plan de acțiune al Comisiei Europene încă din anul 2003. Motivele pe baza cărora Comisia Europeană și-a fundamentat acest plan sunt:

- evoluția ascendentă a operațiunilor transfrontaliere în cadrul Pieței Unice,

- integrarea continuă a piețelor europene de capital,

- dezvoltarea rapidă a domeniului IT&C,

- extinderea Uniunii Europene și efectele dăunătoare pe care le-au avut scandalurile financiare din acea perioadă.

Directivele Uniunii Europene

în materia societăților comerciale reprezintă un aspect al activității legiuitoare a organizației. Acestea reflectă atât stadiile prin care Comunitatea Europeană și, mai apoi Uniunea Europeană, au trecut, și anume, propunerea unor proiecte, care s-au realizat pas cu pas. Ca o concluzie generală referitoare la respectarea Directivelor, de către statele membre, în transpunere și de către societățile comerciale, ca principale destinatare, putem afirma că au fost puține litigii și că acestea au fost monitorizate. Ca o concluzie în urma analizării documentelor de mai sus, putem menționa faptul, că integrarea europeană este un proces evolutiv de integrare deplină a economiilor naționale într-o nouă entitate, iar elementele definitorii sunt:

- declanșarea procesului de integrare, care se produce prin desființarea barierelor tarifare și netarifare din calea schimburilor comerciale;

- integrarea economică, ce se realizează concomitent în toate domeniile, progresiv, etapizat, conform unei legități proprii, finalizând cu integrarea politică;

- principiul de bază al integrării îl constituie solidaritatea, în toate formele sale;

- o serie de instrumente de intervenție se impunem, deoarece simpla acțiune a legilor pieții nu conduce la situația considerată a fi în avantajul fiecărui participant și a ansamblului în același timp.

În *Fișele descriptive despre Uniunea Europeană* se menționează că, „Parlamentul European a reușit întotdeauna să modifice legislația, printre altele pentru a apăra participarea lucrătorilor în cadrul societăților sau pentru a determina progrese în direcția creării a diferitor forme de societăți europene, în vederea facilitării activităților transfrontaliere ale întreprinderilor. În februarie 2007, Parlamentul a solicitat Comisiei să prezinte o propunere privind o societate privată europeană adaptată nevoilor

IMM-urilor și să pregătească o revizuire a statutului societății europene, astfel încât să fie simplificate dispozițiile privind constituirea acestui tip de întreprinderi. În urma retragerii celor două propuneri de regulament privind asociația și, respectiv, societatea mutuală europeană, Parlamentul a invitat Comisia să relanseze aceste proiecte. El a făcut apel, de asemenea, la instituirea unui cadru juridic corespunzător pentru fundații și asociații. La 8 februarie 2012, Comisia a prezentat o propunere de Regulament al Consiliului privind statutul unei fundații europene, „Fundatio Europaea” (FE), care urmărea să simplifice activitatea acestor organizații înspre bine, public, în întreaga UE.

În Rezoluția sa din 14 iunie 2012 referitoare la viitorul dreptului european al societăților comerciale[11], Parlamentul consideră că formele de societăți ale Uniunii, care vin în completarea formelor existente în temeiul legislației naționale, au un potențial considerabil și ar trebui dezvoltate și promovate în continuare. Pentru a aborda problemele specifice ale IMM-urilor, Parlamentul a îndemnat Comisia să depună în continuare eforturi pentru a adopta statutul societății private europene (SPE). Ca răspuns la Comunicarea Comisiei privind acest subiect, Parlamentul a adoptat în februarie 2013 o rezoluție referitoare la o nouă strategie a UE privind responsabilitatea socială a întreprinderilor. Rezoluția Parlamentului European din 14 martie 2013 referitoare la statutul societăților mutuale europene[12] cuprinde recomandări adresate Comisiei privind un astfel de statut. În sfârșit, Parlamentul European a solicitat, în numeroase rânduri, să se adopte o directivă privind transferul transfrontalier al sediului social, prin intermediul mai multor rezoluții și întrebări cu solicitare de răspuns oral în care și-a exprimat regretul pentru actuala absență a unor norme comune, care afectea-

ză mobilitatea întreprinderilor și, implicit, libertatea de stabilire[13]. La 25 aprilie 2018, Comisia a propus, în cele din urmă, noi norme în materie de drept ale societăților comerciale pentru a facilita transformările, fuziunile și divizările societăților comerciale în cadrul pieței unice [modificând Directiva (UE) 2017/1132 în ceea ce privește transformările, fuziunile și divizările transfrontaliere][14]. Propunerea a fost adoptată de Parlament la 18 aprilie 2019, iar Directiva este în curs de publicare.

În aprilie 2014, Comisia a prezentat o propunere de directivă privind societățile comerciale cu răspundere limitată cu asociat unic, pentru a facilita constituirea companiilor cu acționar unic pe întreg teritoriul UE (la 7 martie 2015, Comisia a retras această propunere).

În Rezoluția Parlamentului din 13 iunie 2017 referitoare la fuziunile și divizările transfrontaliere, s-a atras atenția asupra drepturilor acționarilor minoritari și a normelor privind protecția creditorilor, precum și asupra procedurilor lungi și complexe necesare pentru a efectua o divizare transfrontalieră.

Parlamentul a primit mai multe petiții legate de digitalizarea dreptului UE a societăților comerciale și a operațiunilor transfrontaliere. Comisia pentru petiții solicită de obicei Comisiei Europene să furnizeze informații pe această temă sau să formuleze o opinie cu privire la problemele ridicate de petiționari.

În mai 2017, Parlamentul European a adoptat o rezoluție referitoare la Planul de acțiune al UE privind guvernarea electronică prin care a invitat Comisia să analizeze noile posibilități de a promova soluțiile digitale pentru îndeplinirea formalităților pe tot parcursul ciclului de viață al unei societăți și a subliniat importanța de a interconecta registrele comerțului[15].

În aprilie 2019, Parlamentul a adoptat propunerea Comisiei de modificare a Directivei (UE)

2017/1132 în ceea ce privește utilizarea instrumentelor și a proceselor digitale în contextul dreptului societăților comerciale, care este menită să faciliteze înființarea de întreprinderi prin mijloace electronice și să promoveze operațiunile online pe parcursul ciclurilor de viață ale societăților. Conform cifrelor furnizate de Comisie, în prezent numai 17 state membre oferă un set complet de proceduri de înregistrare online pentru întreprinderi, deși înregistrarea online este, în medie, de două ori mai rapidă și poate fi de până la trei ori mai ieftină decât formatele tradiționale pe suport de hârtie”[16].

La 1 iulie 2016, conform prevederilor articolului 456 din Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 27 iunie 2014, a intrat în vigoare. Aceasta semnifică faptul finalizării procedurii de ratificare și aplicarea în integralitate a tuturor prevederilor Acordului dat[17].

Conform prevederilor articolului 456 din Acordul de Asociere, începând cu 1 iulie 2016, acesta abrogă și înlocuiește în totalitate Acordul de parteneriat și cooperare dintre Comunitățile Europene și statele lor membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 28 noiembrie 1994, intrat în vigoare la 1 iulie 1998. Trimiterile la Acordul de parteneriat și cooperare, care figurează în toate celelalte acorduri între părțile la Acordul de Asociere, se interpretează ca trimiteri la Acordul de Asociere La fel, începând cu 1 iulie 2016, Acordul de Asociere înlocuiește Acordul dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova cu privire la protecția indicațiilor geografice ale produselor agricole și alimentare, semnat la 26 iunie 2012 la Bruxelles, intrat în vigoare la 1 aprilie 2013.

În cadrul Acordului de Asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, Capitolul 3 „DREPTUL SOCIETĂȚILOR COMERCIALE, CONTABILITATE ȘI AUDIT ȘI GUVERNANȚA CORPORATIVĂ” [18], atrage atenția asupra importanței unui șir de măsuri, norme și practici ce țin de domeniul dreptului societăților comerciale și al guvernării corporative, domeniul contabilității și auditului, pentru instituirea unei economii de piață pe deplin funcționale și promovării schimburilor comerciale între părți. În acest context se propune cooperarea în ce privește protecția acționarilor, a creditorilor și a altor părți interesate conform normelor Uniunii Europene pe segmentul dat, Dezvoltarea în continuare a politicii în materie de guvernare corporativă în conformitate cu standardele internaționale, precum și apropierea treptată între normele Republicii Moldova și normele și recomandările UE în acest domeniu, Schimbul de informații și de expertiză în ceea ce privește atât sistemele existente, cât și noile evoluții relevante în aceste domenii. În plus, părțile depun eforturi pentru a îmbunătăți schimbul de informații dintre registrele comerciale ale statelor membre și registrul național al societăților comerciale din Republica Moldova.

Concluzii. Deci, în finalul efectuării studiului dat putem spune, că dreptul european al societăților comerciale are menirea prin elaborarea unui sistem unic de drept al societăților comerciale, să îmbunătățească mediul de interese, mediul de afaceri, care să poată fi oportun pentru fiecare stat-membru. Astfel observăm, că prin armonizarea dreptului societăților comerciale se promovează realizarea libertății de stabilire, cât și și de activitate comercială. Un rol deosebit în acest context îl are Parlamentul European, care lucrează totdeauna în vederea îmbunătățirii legislației, pentru a proteja acti-

vitatea asociaților și muncitorilor în cadrul societăților, cât și a ușura activitatea transfrontalieră a întreprinderilor [2, p.31-35].

Bibliografie

1. Коняев Н.И. Субъекты хозяйственного права и юридического лица. Вопросы хозяйственной правосубъектности. г. Куйбышев. Сборник статей под ред. проф. Е.П. Торкановского. Редакция: „Волжская коммуна”, 1971.
2. Lupașco Vera, „Societatea comercială - subiect de drept în cadrul dreptului internațional”, Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale, Nr. 1-2 (Vol. 13), 2018.
ISSN 1851999 E-ISSN 2345-1963, Tipografia Centrală Î.S. CEP USM Chișinău, 2018.
3. Новицкий И. Б. Основы римского гражданского права. Москва: Юридическая литература, 1972.
4. R. Bennett, European Business, Ed. M & Pitman Publishing, London, 1997, p. 143-146; Corina Leicu, Reper ale legislației comunitare în domeniul societăților comerciale, Revista de Drept Comercial nr. 11, 1996.
5. Толстой Ю. К. Гражданское право. Уч. Т.2.-5-е изд. Москва: Проспект, 2014.
6. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată) https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_2&format=PDF.
7. Directiva (UE) 2017/1132 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX%3A32017L1132>.
8. Directiva 2005/56/CEE <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/305f0467-4258-41ed-b37a-ed8eb04107fa/language-ro>.
9. Directiva 2011/35/CEE <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0035>.
10. Directiva 2009/109/CE (de modificare a Directivelor 77/91/CEE, 78/855/CEE și 82/891/CEE ale Consiliului și a Directivei 2005/56/Ce în ceea ce privește obligațiile de raportare și întocmirea a documentației necesare în cazul fuziunilor și al divizărilor) <https://op.europa.eu/en/publication->

detail/-/publication/061f164d-e1d6-445c-84bf-9b4dda40152f/language-ro.

11. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0259+0+DOC+XML+V0//RO>.

12. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0094+0+DOC+XML+V0//RO>.

13. A se vedea, de exemplu, rezoluțiile sale din 25 octombrie 2007 referitoare la societățile private europene și la a paisprezecea directivă în domeniul dreptul societăților comerciale privind transferul sediului societății (JO C 263 E, 16.10.2008, p. 671) și din 13 iunie 2017 referitoare la fuziunile și divizările transfrontaliere (JO C 331, 18.9.2018, (p. 25).

14. COM (2018) 0241.

15. Rezoluțiunea Parlamentului European din 16 mai 2017 referitoare la Planul european de acțiune privind guvernarea electronică, JO C 307, 30.8.2018, (p.2).

16. <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/35/dreptul-societatilor-comerciale>.

17. <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=gXkOTU94I6Q%3D&tabid=203&language=ro-RO>.

18. <https://www.mfa.gov.md/img/docs/Acordul-de-Asociere-RM-UE.pdf>.

INFORMAȚII DESPRE AUTOR:

Vera LUPAȘCO,
Magistru în drept, Asistent universitar, USEM doctorandă, ICJP, AȘM (Chișinău, Republica Moldova),
e-mail: lupasco_veronica@mail.ru
tel: 069170574.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR:

Master in law, University assistant, University of European Studies of Moldova, PhD, Institute of Legal and Political Research of ASM (Khisinau, The Republic of Moldova),
e-mail: lupasco_mail.ru
tel: 069170574.

CZU 349.6(478):061.1EU

ARMONIZAREA LEGISLAȚIEI DE MEDIU (ECOLOGICE) A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONFORMITATE CU STANDARDELE UNIUNII EUROPENE

Marcel BOȘCANEANU,

doctor în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova

În acest articol ne propunem să analizăm principalele priorități privind modul de aducere a legislației de mediu a RM în conformitate cu legislația de mediu a UE. Vom încerca să definim principalele obligații asumate de RM în domeniul protecției mediului, al utilizării raționale a resurselor naturale și al asigurării securității mediului în cadrul procesului de integrare europeană. Se constată, că dezvoltarea viitoare a legislației de mediu a RM necesită, în special, o înțelegere pe care principii se întemeiază legislația UE privind mediul, legăturile pe care le urmează dezvoltarea acestuia și sursele pe care le acoperă.

Cuvinte-cheie: legislației de mediu a RM, legislația de mediu a UE, proces de integrare europeană, securitatea ecologică, standardele uniunii europene.

HARMONIZATION OF THE ENVIRONMENTAL (ECOLOGICAL) LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN ACCORDANCE WITH THE STANDARDS OF THE EUROPEAN UNION

Marcel BOȘCANEANU,

PhD, Academy “Ștefan cel Mare” of Ministry of Internal Affairs

In this article we aim to analyze the main priorities regarding the way to bring the environmental legislation of the Republic of Moldova in line with the EU environmental legislation. We will try to define the main obligations assumed by the Republic of Moldova in the field of environmental protection, rational use of natural resources and environment security in the process of European integration. It is noted that the future development of the environmental legislation of the RM requires, in particular, an understanding of the principles underlying the EU environmental legislation, the links to its development and the sources it covers.

Keywords: environmental legislation of the Republic of Moldova, European Union environmental legislation, European integration process, ecological security, standards of the European Union.

Introducere. Procesele de integrare ce au loc pe diferite regiuni și pe diferite continente între țări cu tradiții juridice diferite, diferă în ritm, conținut și volum. O condiție obligatorie pentru procesele de integrare care au loc în lume este compatibilitatea transformării juridice, economice și socio-politice a statelor care se unesc.

În plus, accelerarea și aprofundarea proceselor de integrare ridică în fața statelor moderne problema necesității de a găsi un model optim de interacțiune juridică internațională, care permit să integreze cel mai eficient experiența internațională în sistemul juridic național. Tocmai în domeniul reglementării relațiilor pentru asigurarea securității mediului este nevoie de consecvență și necesită coerență, dobândind un caracter primordial datorită unității proceselor și

fenomenelor naturale și datorită necesității unor măsuri coordonate pentru reglementarea acestora. Schimbările negative în mediu încurajează societatea să acorde prioritate măsurilor care vizează reglementarea legală a utilizării echilibrate ecologic a resurselor naturale. De aceea, la etapa actuală de dezvoltare, căutarea unor modalități de coexistență armonioasă a societății și naturii vii, stabilirea unui echilibru între interesele economice și de mediu ale oamenilor, devine din ce în ce mai importantă. Având în vedere acest lucru, problemele de apropiere a legislației de mediu a RM de a UE și asigurarea îndeplinirii obligațiilor internaționale în domeniul protecției mediului sunt domenii importante și relevante în cercetarea științifică.

Pentru RM, aderarea la UE este un obiectiv strategic. Aceasta este

calea de modernizare a economiei, posibilitatea de a atrage investiții, accesul pe piața comunităților europene și pe piețele mondiale etc. Integrarea europeană este cheia stabilității unui sistem politic democratic, aprofundarea culturii democrației, respectarea drepturilor omului, consolidarea securității naționale și securitatea cetățenilor, armonizarea legislației în toate domeniile inclusiv de mediu. Aici trebuie să menționăm că RM este una din primele țări CSI, care a încheiat un acord de parteneriat și cooperare (acordul a fost semnat la 28 noiembrie 1994 și a intrat în vigoare la 1 iulie 1998 pentru o durată inițială de 10 ani), acest aranjament asigură baza colaborării țării noastre cu UE în domeniul politic, comercial, economic, juridic, cultural-științific etc. Biroul de Informare al Consiliului European a fost înființat

la Chișinău pe data de 30 iunie 1997 la solicitarea guvernului Republicii Moldova, care și-a exprimat atât susținerea democrației, cât și transformările economice.

Extinderea Uniunii Europene de la 1 mai 2004 a determinat o schimbare istorică pentru Uniune în termeni politici, geografici și economici, consolidând în continuare interdependența politică și economică dintre UE și Moldova. Extinderea oferă UE și Moldovei oportunitatea de a dezvolta o relație de continuă apropiere mergând dincolo de cooperare, de a implica într-o măsură semnificativă integrarea economică și de aprofundarea cooperarea politică. UE și Moldova sunt determinate să utilizeze această ocazie pentru a-și consolida relațiile și a promova stabilitatea, securitatea și bunăstarea. Integrarea statului în UE, desigur, necesită schimbări în diferite sfere ale vieții publice, politice, economice, sociale, culturale etc. Totuși, trebuie să recunoaștem că dreptul este elementul central al mecanismului de integrare europeană. De aceea, elementele cheie ale integrării cu succes a RM în UE este atingerea unui anumit nivel de coerență a legislației țării noastre și a practicilor de punere în aplicare a acestora cu legislația UE. De fapt, armonizarea sau modificarea legislației naționale care reglementează utilizarea, protejarea, conservarea resurselor naturale are loc în așa mod, încât cerințele relevante ale legislației UE să fie integrate pe deplin în sistemul legislativ al RM, ceea ce ne face să considerăm că este unul din primii pași spre integrarea RM în UE în ceea ce privește legislația privind mediul.

Printre obiectivele pe care UE le stabilește pentru sine și pentru fiecare stat care intenționează să devină un stat membru este, ca fiecare stat să se străduie să aibă un nivel ridicat de protecție și îmbunătățire a mediului. În consecință, dezvoltarea legislației de mediu a RM în

stadiul actual ar trebui să aibă loc tocmai în lumina proceselor de integrare europeană.

Metode și materiale utilizate. Studiul efectuat a avut la bază cercetarea legislației naționale și internaționale (UE) în domeniu de mediu. Au fost utilizate următoarele metode: juridică, sistemică, logică și comparativă.

Rezultate obținute și discuții. Principiile generale, pe care ar trebui să se bazeze, printre altele, reglementarea relațiilor de punere în aplicare a politicii de mediu a UE, sunt incluse în Tratatul UE, Tratatul de funcționarea UE, Carta Drepturilor Fundamentale și Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale cât și a directivelor UE. O astfel de gamă largă de obligații contractuale ajută la asigurarea unui echilibru între fundamentele economice ale dezvoltării UE și protecția mediului natural. Pentru RM, este foarte important să se stabilească modele specifice de punere în aplicare a politicilor și practicilor relevante în UE pentru transferul acestora în sistemul juridic național, deoarece problemele legate de legislația de mediu și de dreptul mediului nu sunt doar forme juridice și procedurile legale. Aceasta este în primul rând o chestiune de fond, o întrebare, în multe privințe, a unei alegeri de valoare. În plus, legislația UE în materie de mediu, pe lângă principiile de bază ale funcționării ordinii juridice a UE în ansamblul său, are un sistem propriu de obiective, principii, proceduri specifice de luare a deciziilor privind o gamă largă de probleme: poluarea mediului și a climei, gestionarea deșeurilor și substanțelor periculoase pentru mediu, conservarea naturii etc. Un loc important în reglementarea juridică a relațiilor de mediu în UE, împreună cu directivele îl ocupă practica judiciară a Curții Europene de Justiție, care deseori se confruntă cu necesitatea abordării

problemelor de mediu, prin completarea și dezvoltarea legislației UE în materie de mediu.

Trebuie remarcat faptul că începutul număratoarei inversate a momentului formării și dezvoltării dreptului mediului al comunității europene poate fi considerat anul 1968, unde Adunarea Generală a ONU a adoptat rezoluția nr.2398, prin care se prevedea convocarea unei conferințe mondiale asupra mediului, care a stat la baza pregătirii primei conferințe mondiale privind mediul. Astfel, în urma mai multor pregătiri din partea reprezentanților statelor membre între 5 și 16 iunie 1972 a avut loc conferința ONU privind mediul de la Stockholm [2]. În cadrul conferinței a fost aprobate un număr mare de texte, printre care o declarație generală, adoptată prin aclamații 109 recomandări care au constituit un „Plan de acțiune” și o rezoluție. Declarația de la Stockholm a fost ca o introducere generală în problematica mediului și a cuprins mai multe idei precum: omul este creația și creatorul mediului său; elementul natural și cel pe care omul l-a creat el însuși sunt indispensabile bunăstării și exercitării depline a drepturilor și libertăților sale fundamentale, inclusiv dreptul la viață; protecția și ameliorarea mediului au o importanță majoră pentru bunăstarea populației și dezvoltarea ei etc. Astfel, în anul 1973 și 1977 au fost adoptate primul și cel de-al doilea program comunitar de acțiune pentru mediu, care conține principalele obiective ale politicii comunității europene, printre care, în special, prevenirea poluării, utilizarea redusă a resurselor naturale și a naturii, care pot afecta în mod semnificativ echilibrul ecologic, introducerea principiului “poluatorul plătește”, luarea în considerare a impactului asupra mediului în stadiile incipiente ale luării deciziilor, prevenirea impactului transfrontalier, definirea unui

concept pe termen lung al politicii europene de mediu.

Apoi, în anii '70 ai secolului XX-lea, a fost format conceptul european al legislației de mediu și de drept al mediului ca un rezultat indirect al compromisului celor două abordări, la prima vedere, incompatibile între ele. Una dintre aceste abordări se bazează pe indicatori obiectivi, care la rândul lor se bazează pe criterii științifice pentru starea de conservare a naturii, praguri de poluare, abordare ecosistemică, randamente durabile, capturi totale admisibile etc. Aceste criterii sunt îndreptate la protejarea biosferei ca atare și se formează pe baza unei analize științifice a tipurilor de risc ecologic. O astfel de abordare științifică este în contradicție cu viziunea subiectivă a relației dintre om și mediu, conform căruia accentul de bază se pune pe măsurarea calității vieții. În consecință, anumite aspecte ale mediului ar trebui protejate nu datorită rolului pe care îl joacă în ecosistem, ci având în vedere rolul lor în viața umană sau valoarea lor economică. În consecință, protecția biosferei este dependentă de interesele umanității. Echilibrarea intereselor sociale, economice și de mediu devin un element al conceptului de dezvoltare durabilă și servește drept bază a politicii europene.

După conferința de la Stockholm și celelalte evenimente mondiale/europene menționate mai sus, mediul planetei a continuat să se deterioreze. În această situație, s-a căutat o nouă abordare, mai eficientă, care avea să se reflecte într-o concepție diferită asupra problematicii generale a protecției și conservării factorilor naturali.

Trebuie remarcat faptul, că legislația UE în materie de mediu la etapa actuală este cuprinzător dezvoltată și avansată, spre deosebire de alte țări dezvoltate economic (China, Japonia, SUA etc.). Poziția comunității reprezintă un punct de referință în domeniul me-

diului pentru comunitatea globală. Uniunea Europeană operează în limitele acelor competențe care i-au fost conferite de tratatele constitutive. Ele definesc domeniul de aplicare al competențelor sale, precum și domeniile în care UE și statele sale membre au competențe mixte. Astfel, mediul este acel domeniu în care puterile sunt împărțite între statele membre și comunități. În cazul în care, în legislația UE lipsesc norme care să reglementeze acțiunile într-un domeniu separat de protecție a mediului, atunci statele membre pot adopta în mod independent acte relevante. Actele juridice ale UE au supremație în domeniile reglementate, ele sunt obligatorii pentru statele membre. Uniunea Europeană este parte la numeroase acorduri și convenții internaționale, competențele de încheiere rezultă din art. 228 al Tratatului de constituire a Comunității Europene[1]. Cerință pentru acțiunea directă a normelor tratatului internațional este claritatea și calitatea formulării, nu este necesară adoptarea unui act special, ci (certitudinea) siguranța destinatarului.

Reglementările juridice ale UE, în general, și reglementările juridice de mediu (ecologice), în special, care obligă statele membre să adopte măsuri de protecție a mediului, constau în cinci grupuri principale de acte juridice: directive, decizii, regulamente, recomandări și rezoluții. La ele se mai adaugă, de asemenea, numeroase materiale informative publicate, documente de program, care sunt instrumente ponderate în reglementarea politicii de mediu a UE. Trebuie remarcat faptul că directivele sunt principalele și cele mai eficiente tipuri de acte juridice, deoarece obligă statele membre ale UE să aducă în conformitate cu ele sistemele juridice naționale, și, anume, să le modifice sau să le completeze în conformitate cu directivele adoptate într-o anumită perioadă. Acestea cuprind

în sine astfel de probleme ca: monitorizarea nivelurilor de poluare și evaluarea stării mediului; sistemul informatic despre starea mediului; combaterea poluării aerului, solului și a apei la nivel local, regional și transfrontalier; producția și utilizarea de energie durabilă, eficientă și ecologică; securitatea întreprinderilor; reducerea volumului, reciclarea și eliminarea în siguranță a deșeurilor; protejarea pădurilor; conservarea diversității biologice, utilizarea rațională a resurselor biologice și gestionarea acestora; aplicarea pârghiilor economice și financiare; schimbările climatice globale; educația și formarea în domeniul mediului (ecologic) etc.

În stadiul actual al procesului de integrare europeană, principalul punct de referință este acordul de asociere dintre RM și Uniunea Europeană realizat prin prisma unui plan de acțiuni UE-RM. Implementarea Planului de Acțiuni va avansa semnificativ ajustarea legislației, normelor și standardelor Moldovei la cele ale Uniunii Europene. În acest context, Planul de Acțiuni va construi o bază solidă pentru integrarea economică bazată pe adoptarea și implementarea regulilor și reglementărilor economice și comerciale având potențialul să sporească comerțul, investițiile. Mai mult ca atât, el va ajuta la elaborarea și implementarea politicilor și măsurilor vizând promovarea creșterii economice și coeziunii sociale, reducerea sărăciei și *protejarea mediului*, contribuind astfel la obiectivul pe termen lung al dezvoltării durabile[3].

În general, acea parte a acordului de asociere care se referă la legislația de mediu, acoperă o gamă largă de probleme de mediu. Printre acestea, de o mare importanță, se numără directivele privind prevenirea și controlul cuprinzător al poluării cu deșeuri, despre calitatea apei, privind tratarea apelor reziduale (uzate) urbane și altele. Acordul definește principalele direcții

de dezvoltare a cooperării bilaterale dintre RM și UE în domeniul protecției mediului și include, printre altele, schimbările climatice, managementul mediului, calitatea aerului și apei, deșeurile, protecția mediului, poluarea și substanțele chimice, modificările genetice, poluarea fonică, protecția civilă a populației, taxele de mediu etc.

La 30 decembrie 2016, Guvernul RM aprobă Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană în perioada 2017-2019 [4]. Prin acest plan RM a armonizat legislația RM la legislația UE în domeniul protecției mediului. Astfel, în art.86, capitolul 16 al planului respectiv se menționează că părțile RM-UE își dezvoltă și își consolidează cooperarea în chestiuni legate de mediu, contribuind astfel la obiectivul pe termen lung privind dezvoltarea durabilă și ecologizarea economiei. Se prevede că protecția sporită a mediului va aduce beneficii cetățenilor și întreprinderilor din UE și din Republica Moldova, inclusiv prin îmbunătățirea sănătății publice, prin conservarea resurselor naturale, prin sporirea eficienței economice și ecologice, prin integrarea mediului în alte domenii de politică, precum și prin utilizarea de tehnologii moderne, mai curate, care să contribuie la modele de producție mai sustenabile. După cum observăm, îndeplinirea acestor obligații juridice internaționale a RM are loc prin cooperare. Cooperarea vizează conservarea, protejarea, îmbunătățirea și reabilitarea calității mediului, protecția sănătății umane, utilizarea durabilă a resurselor naturale și promovarea măsurilor la nivel internațional pentru a aborda problemele legate de mediu la nivel regional sau global, inclusiv în următoarele domenii: (a) guvernarea în materie de mediu și aspecte orizontale, inclusiv o evaluare a impactului asupra mediului și o evaluare strategică de mediu,

educația și formarea, răspunderea pentru daune aduse mediului, combaterea infracțiunilor împotriva mediului, cooperarea transfrontalieră, accesul la informații în materie de mediu, la procesele de luare a deciziilor și la procedurile de control administrativ și judiciar eficiente; (b) calitatea aerului; (c) calitatea apei și gestionarea resurselor de apă, inclusiv gestionarea riscurilor de inundații, deficitul de apă și seceta; (d) gestionarea deșeurilor și a resurselor, precum și transferul deșeurilor; (e) protejarea naturii, inclusiv conservarea și protecția diversității biologice și peisagistice; (f) poluarea industrială și riscurile industriale; (g) produsele chimice; (h) poluarea fonică; (i) protecția solului; (j) mediul urban și rural; (k) taxele și redevențele de mediu; (l) sistemele de monitorizare și de informare în domeniul mediului; (m) inspecțiile și asigurarea respectării legii; (n) ecoinovarea, inclusiv cele mai bune tehnologii disponibile.

Republica Moldova realizează apropierea legislației sale naționale de mediu de actele normative ale UE și de instrumentele internaționale menționate în anexa XI a acordului de asociere RM-UE în perioada 2017-2019[4, punct.91 capit.16], și anume:

a) *Guvernarea în domeniul mediului și integrarea politicii de mediu în celelalte politici* (Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului; Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului);

b) *Calitatea aerului* (Directiva 2008/50/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 2008 privind calitatea aerului înconjurător și un aer mai curat pentru Europa; Directiva 2004/42/CE a

Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind limitarea emisiilor de compuși organici volatili cauzate de utilizarea de solvenți organici în anumite vopsele și lacuri și în produsele de refinisare a vehiculelor; Directiva 2001/81/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2001 privind plafoanele naționale de emisie pentru anumiți poluanți atmosferici; Directiva 2004/107/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 decembrie 2004 privind arsenicul, cadmiul, mercurul, nichelul și hidrocarburile aromatice policiclice în aerul înconjurător; Directiva 94/63/CE din 20 decembrie 1994 privind controlul emisiilor de compuși organici volatili (COV) rezultați din depozitarea carburanților și din distribuția acestora de la terminale la stațiile de distribuție a carburanților);

c) *Calitatea apei și gestionarea resurselor acvatice* (Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei; Directiva 2007/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2007 privind evaluarea și gestionarea riscurilor de inundații; Directiva 91/271/CEE a Consiliului din 21 mai 1991 privind tratarea apelor urbane reziduale; Directiva 98/83/CE a Consiliului din 3 noiembrie 1998 privind calitatea apei destinate consumului uman; Directiva 91/676/CEE a Consiliului din 12 decembrie 1991 privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați proveniți din surse agricole);

d) *Gestionarea deșeurilor și a resurselor* (Directiva 2008/98/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind deșeurile; Directiva 1999/31/CE a Consiliului din 26 aprilie 1999 privind depozitele de deșeuri; Directiva 2006/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 martie 2006 privind gestionarea

deșeurilor din industriile extractive);

e) *Protecția naturii* (Directiva 92/43/CEE a Consiliului privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică);

f) *Poluarea industrială și pericolele industriale* (Directiva 2010/75/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind emisiile industriale (prevenirea și controlul integrat al poluării); Directiva 96/82/CE privind controlul asupra riscului de accidente majore care implică substanțe periculoase; Regulamentul (CE) nr. 1272/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 2008 privind clasificarea, etichetarea și ambalarea substanțelor și a amestecurilor; Regulamentul (CE) nr. 1907/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006 privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (REACH)).

Tot prin acest plan părțile se angajează, printre altele:

(a) să facă schimb de informații și de experiență;

(b) să pună în aplicare activități comune de cercetare și un schimb de informații privind tehnologiile ecologice;

(c) să planifice gestionarea riscurilor și a accidentelor industriale;

(d) să pună în aplicare activități comune la nivel regional și internațional, inclusiv cu privire la acordurile multilaterale în domeniul mediului ratificate de părți, precum și activități comune în cadrul agențiilor competente, după caz. Părțile acordă o atenție deosebită aspectelor transfrontaliere și cooperării regionale.

Implementarea în acest context este identificată cu crearea la nivel național a unui set de condiții prealabile: reglementări juridico-normative instituționale și, într-o anumită măsură, organizatorico-

economice, care asigură formularea și implementarea sarcinilor cu privire la implementarea practică a cerințelor stabilite.

Concluzii. În prezent, UE consideră că fiecare stat în parte trebuie să asigure ca legislația sa actuală și viitoare să respecte cât mai mult posibil legislația UE. Rezultatul armonizării este faptul că diferite state au un sistem unic nu numai al principiilor comune, dar și sectoriale de drept, obiective și sarcini comune în politicile externe, un singur mecanism de reglementare juridică a relațiilor publice. În consecință, numai cunoașterea directivelor UE nu este suficientă. În primul rând, legislația UE în materie de mediu trebuie luată în considerare într-un context mai larg de sarcini, obligații și angajamente care vizează asigurarea dezvoltării durabile, a unui nivel ridicat de protecție, a proceselor de integrare, a punerii în aplicare a principiilor generale ale funcționării comunității europene, asigurarea drepturilor fundamentale ale omului. Trebuie remarcat faptul că cercetătorii occidentali subliniază în mod corect faptul că problemele de mediu nu pot fi reduse doar la standardele tehnice, ele sunt strâns legate de problemele drepturilor omului și nu pot fi luate în considerare în lumea modernă în afară de aceasta, într-un aspect pur formal și neutru. Deși doctrina drepturilor omului și teoria dreptului mediului s-au dezvoltat de mult ca și cum în paralel, în zilele noastre se intersectează din ce în ce mai mult. În general, trebuie să plecăm de pe poziția că, mediul nu este o abstractizare, este spațiul vieții umane care determină calitatea existenței și starea de sănătate a oamenilor, inclusiv a generațiilor viitoare.

Referințe bibliografice

1. Comunitatea Europeană a fost înființată la Roma sub numele de Comunitatea Economică Europeană (CEE),

la data de 25 martie 1957. Constituirea CE a avut la bază Tratatul privind constituirea Comunității Europene, https://ro.wikipedia.org/wiki/Comunitatea_European%C4%83 (vizitat 26.05.2019).

2. Conferința ONU privind mediul de la Stockholm, 5-16 iunie 1972, https://www.academia.edu/30605786/Tema_2_Coonferin%C8%9Be_interna%C8%9Bionale_privind_protec%C8%9Bia_mediului (vizitat 26.05.2019).

3. Planul de acțiuni UE-Moldova, aprobat prin planul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene nr.2005 din 22.02.2005. În Tratatul Internațional ale Republicii Moldova, 2006, nr.38.

4. Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană în perioada 2017-2019, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1472 din 30.12.2016. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 103-108.

Informația despre autor:

Marcel BOȘCANEANU,
doctor în drept, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: marcel842002@mail.ru,
tel. 079993182.

Information about authors:

Marcel BOȘCANEANU,
PhD, Academy „Ștefan cel Mare”
of Ministry of Internal Affairs
e-mail: marcel842002@mail.ru,
tel. 079993182.

CZU 343.137

CONCEPTUL MĂSURII SPECIALE – INVESTIGAȚIA SUB ACOPERIRE

Elena CICALA,

doctorandă, asistent universitar al catedrei Activitate specială de investigații și anticorupție a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova

Evoluția fenomenului infracțional include necesitatea de implementare a unor măsuri speciale, care vor permite organelor de ocrotire a normelor de drept și serviciilor speciale să răspundă adecvat provocărilor și amenințărilor cu care se confruntă. Lupta eficientă cu criminalitatea este imposibilă fără utilizarea de măsuri și metode care sunt dincolo de acțiunile procesului penal, având, de obicei, caracter ascuns.

Cuvinte-cheie: *activitatea specială de investigații, măsuri speciale de investigare, criminalitate, drepturile omului și protecția libertății, prevenirea infracțiunilor, investigația sub acoperire, grup criminal organizat, normă legală.*

Crime phenomenon evolution includes necessity of some special measures implementation, which will permit human rights protection organizations and special services to answer adequately provocations and threats they are faced. Efficient struggle with crimes is impossible without usage of special measures and methods which are beyond criminal process actions, usually having hidden character.

Keywords: *special activity of investigation; special measures of investigations; criminality; human rights and freedom protection, criminality detection and prevention, undercover investigation, organized criminal group, legal norm.*

Introducere. Activitatea criminală, în diversitatea sa, se exteriorizează prin diferite forme, care rezultă din caracterul infracțiunilor și gradul prejudiciabil al acestora. Comiterea infracțiunilor, în special a celor grave, deosebit de grave și excepțional de grave, este un proces îndelungat care parcurge mai multe etape care constau în elaborarea planului infracțiunii, realizarea acțiunilor pregătitoare, asigurarea posibilităților de ascundere și distrugere a urmelor infracțiunii și de plecare a făptuitorilor de la locul faptei. În asemenea situație este evidentă necesitatea adoptării unui cadru juridic adecvat, orientat spre apărarea intereselor statului, a securității și integrității teritoriale a acestuia, a tuturor formelor de proprietate și pentru asigurarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de orice atentate criminale. Organele puterii de stat ale Republicii Moldova au întreprins, în ultima perioadă de timp, eforturi considerabile pentru construirea statului de drept.

În acest context, s-a materializat și stringenta necesitate de a crea mecanisme sigure și pe segmentul apărării drepturilor și libertăților

persoanei în procesul efectuării activității speciale de investigații.

Cadrul juridic menționat trebuie să reglementeze minuțios particularitățile activității orientate nemijlocit spre depistarea, prevenirea și combaterea criminalității. Activitatea respectivă constă în utilizarea unor metode, mijloace și forțe specifice, prin aplicarea cărora, în anumite condiții, are loc o imixtiune în viața privată a persoanelor.

În altă ordine de idei, evoluția fenomenului criminal implică necesitatea adoptării unor măsuri speciale care ar permite organelor de ocrotire a dreptului și serviciilor speciale să răspundă adecvat provocărilor și amenințărilor cărora sunt expuse valorile și relațiile sociale ocrotite de lege, precum și atentatelor asupra acestora. Combaterea eficientă a criminalității este imposibilă fără utilizarea de către autoritățile abilitate a unui arsenal de măsuri, mijloace speciale, aflate în afara limitelor procesului penal și care poartă, de regulă, caracter ascuns. Specificul măsurilor, mijloacelor și metodelor speciale constă în faptul că acestea limitează drepturile și libertățile constituționale, dar fără aplicarea lor depistarea, prevenirea și contracararea criminalității, în special a

celei grave, deosebit de grave și excepțional de gravă ar deveni cu mult mai puțin eficientă.

Materiale utilizate și metode aplicate. Metodologia cercetării științifice este axată pe studierea doctrinei, legislației și a activității practice în domeniul măsurii speciale de investigații – investigația sub acoperire. În calitate de metode ale cercetării științifice au servit metodele: istorică, sistematică, logică, comparativă, precum și analiza și sinteza.

Rezultate obținute și discuții. Practica acumulată în domeniul prevenirii și combaterii criminalității și asigurării ordinii de drept demonstrează că anume prin realizarea măsurilor investigative speciale este posibilă relevarea oportună a intențiilor infracționale, a acțiunilor de pregătire a infracțiunii, precum și a tentativelor de infracțiuni. Totodată activitatea specială de investigații permite nu numai depistarea infracțiunilor în curs de pregătire, dar și asigură un cadru legal adecvat pentru a realiza măsurile speciale necesare în vederea curmării și prevenirii comiterii lor. De asemenea, prin intermediul activității speciale de investigații, devine posibilă constatarea deplină a circumstanțelor in-

fracțiunii, motivelor care au condus la săvârșirea ei, precum și obținerea unor date de valoare probatorie, care ar asigura probarea vinovăției făptuitorilor potrivit participației la comiterea faptei.

Este evident că evoluția omenirii este o legitate obiectivă, un proces care se manifestă în toate domeniile. În domeniul criminalității aceasta se manifestă prin creșterea numărului faptelor prejudiciabile comise, apariția noilor metode de operare, majorarea numărului indivizilor implicați în activități ilegale, formarea grupărilor și organizațiilor criminale etc.

Perturbările sus-nominalizate, devenind o nouă amenințare socială, au dat imbold perfecționării sistemului antiinfracțional, crearea serviciilor specializate în combaterea acestor fenomene, utilizarea în combaterea criminalității a noilor metode de cercetare (investigare), inclusiv și folosirea practicilor de domeniu anterior aplicate în lupta cu alte categorii de adversari.

Treptat din arsenalul vast de procedee tactice aplicate de către serviciile de recunoaștere strategică și protecție a securității de stat în lupta cu criminalitatea s-a preluat și **investigația sub acoperire**.

Esența aplicării metodei nominalizate în combaterea criminalității ar părea incompletă, dacă nu se vor lua în vedere următoarele circumstanțe: gradul prejudiciabil și circumstanțele atentatelor la viața, sănătatea, libertatea persoanei, securitatea publică și ordinea publică, patrimoniul ce reprezintă baza funcționării și progresării unei societăți etc.; utilizarea de către infractori a metodelor și procedeele performante de tănuire minuțioasă a faptelor ilegale comise în scopul evitării răspunderii și respectiv continuarea activității antisociale; incapacitatea statului de a apăra valorile garantate decât prin intermediul aplicării metodelor și mijloacelor direct proporțional atentatelor la ele.

La etapa contemporană, odată

cu agravarea situației criminogene pe plan internațional, în special a criminalității organizate, apariția noilor forme de terorism, circulația ilegală a substanțelor radioactive, nucleare și toxice, conspirativitatea și mascarea activității criminale, pătrunderea reprezentanților organizațiilor criminale în structurile de stat etc., a devenit necesară și actuală perfecționarea activității serviciilor speciale, folosirea tehnicilor moderne de investigare, atribuirea investigatorilor acoperiți a dreptului efectuării unui diapazon larg de măsuri speciale de investigații cu aplicarea mijloacelor tehnice performante și eficiente.

Actele de reglementare în domeniu trebuie să oglindească și trăsăturile specifice ale investigației sub acoperire, principalele dintre care sunt următoarele: caracterul absolut secret al acțiunii, toate datele vor fi cunoscute doar de un cerc limitat de persoane nemijlocit implicate în organizarea și efectuarea acesteia; efectuarea acțiunii doar de către subiecți speciali, selectați conform anumitor criterii, după instruirea lor corespunzătoare; posibilitatea efectuării acțiunii în cauză atât în cadrul procesului penal, cât și în procesul urmăririi informative pe dosarele speciale de investigații pornite pentru îndeplinirea sarcinilor prevăzute de lege; colaborarea eficientă între funcționarii care inițiază, autorizează, efectuează, utilizează rezultatele investigației acoperite și care acordă suport la realizarea acesteia.

În Republica Moldova instituția investigației sub acoperire pentru prima dată a fost legiferată în anul 1994 prin aprobarea unei legi speciale[1], ceea ce a semnificat primul pas, o nouă etapă în reglementarea legală și folosirea eficientă a potențialului acestei acțiuni specifice în asigurarea ordinii de drept și securității naționale. Prin legea nominalizată acțiunea dată denumită „infiltrarea operativă” era inclusă în nomenclatorul măsurilor operative de investigații, concomi-

tent denumită și metodă a activității operative, posibilă de a fi efectuată doar în afara procesului penal, cu autorizarea conducătorului organului respectiv din sistemul MAI, SIS și CCCEC, rămânând nerezolvate un șir de momente importante (definiția, esența, subiecții acțiunii etc.), care urmau a fi reglementate prin actele departamentale ale organelor de stat sus menționate.

Ulterior, în cadrul armonizării legislației naționale cu legislația comunitară în martie anul 2012 au fost aprobate noua lege specială[2] și legea privind completarea Codului de procedură penală cu o nouă secțiune – „Activitatea specială de investigații”[3].

Legiferând înfăptuirea măsurilor speciale de investigații și a rezultatelor acestora, inclusiv în cadrul urmăririi penale, legile nominalizate reglementează institutul investigației sub acoperire și a investigatorului acoperit, însă nu redau pe deplin esența măsurii în cauză. Această situație este remarcabilă, deoarece în cazul înfăptuirii justiției definirea corectă a institutului dat are o semnificație științifico – cognoscibilă, dar și o importanță practică atât în vederea asigurării legalității, protejării drepturilor și intereselor persoanelor fizice și juridice în privința cărora acțiunile sunt efectuate, cât și a executorilor măsurii.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, luând în discuție justificarea existenței unor dispoziții legislative care acordă autorităților publice dreptul de a supraveghea acțiunile anumitor persoane, a admis că, deși măsurile speciale de documentare, inclusiv utilizarea investigatorului sub acoperire, constituie ingerințe în exercițiul dreptului la viață privată, acestea, în anumite situații excepționale, se pot dovedi necesare într-o societate democratică, dacă sunt destinate să apere securitatea națională sau să prevină săvârșirea unor fapte penale. În lumea amenințărilor la adresa stării de legalitate, de echilibru și de stabilitate socială,

economică și politică, elemente de reper ale securității naționale, intensificarea și perfecționarea tehnicilor speciale de investigare și apărarea drepturilor omului nu sunt două probleme care se exclud reciproc, ci dimpotrivă, sunt elemente de politici statale și regionale care sunt interdependente. Astfel, organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale nu acordă o atenție excesivă prevenirii și combaterii terorismului ca amenințare strategică la adresa securității naționale în detrimentul respectării drepturilor cetățenilor săi și a normelor democratice, context în care mecanismele statale de gestionare și contracarare respectă principiul proporționalității, în sensul creării, operaționalizării și consolidării unor măsuri care să fie apropiate de starea de fapt care le-a determinat [4, p. 595].

Așadar, **investigația sub acoperire** reprezintă o măsură specială de investigații, aplicată de o formațiune special prevăzută de lege, constând în intrarea sub o identitate conspirată a ofițerului subdiviziunii specializate, în contact cu un grup determinat de indivizi care participă la săvârșirea unei infracțiuni sau menținerea legăturii cu un astfel de grup determinat, față de care există elemente obiective care duc la presupunerea că săvârșește infracțiuni din sfera criminalității organizate ori că este pe cale de a le comite, în scopul culegerii datelor și informațiilor despre persoanele, faptele și circumstanțele care prezintă interes din punct de vedere al activității speciale de investigații, influenței asupra unor persoane, precum și în scopul participării conspirate la alte acțiuni ce țin de soluționarea sarcinilor activității speciale de investigații [5, p.34-35].

Investigația sub acoperire se autorizează de către procuror pe perioada necesară descoperirii faptului existenței infracțiunii și poate fi realizată atât în cadrul procesului penal, cât și în afara acestuia în cadrul unui dosar special format.

Diferit este interpretată și noțiunea investigatorului sub acoperire. Conform prevederilor legale ale unor țări aceasta include toate categoriile de executori ai acțiunii examinate, în altele – doar funcționarii operativi, iar informatorii acestora și alte persoane care colaborează cu organele judiciare sunt definiți ca „colaboratori ai investigatorului acoperit”.

Printre primii care au conștientizat necesitatea infiltrării investigatorilor sub acoperire în mediul criminal, cu regret, au fost însăși reprezentanții lumii interlope care au propus și realizat această idee.

În literatura de specialitate s-a apreciat că rațiunea avută în vedere de legiuitor în reglementarea acestei instituții, respectiv pătrunderea în medii oculte pentru culegerea de date despre persoane care se presupune că au săvârșit infracțiuni, impune ca investigatorul să-și continue activitatea și după declanșarea urmăririi penale care operează *in rem*, tocmai ca prin activitatea sa să se ajungă la descoperirea autorului și eventual a celorlalți participanți [6, p.8].

În practica judiciară s-a demonstrat că utilizarea investigatorului sub acoperire, în documentarea activităților infracționale care prezintă un caracter complex și totodată, posibilități reduse de utilizare cu succes a procedurilor probatorii clasice, reprezintă, una dintre cele mai eficiente metode speciale de investigare, în condițiile în care sunt respectate garanțiile procesuale ce au ca scop protejarea vieții intime, familiale și private.

Investigatorul sub acoperire este un instrument proactiv, de investigare, de care dispun autoritățile de urmărire penală, pentru a obține un grad mai ridicat de eficiență în ceea ce privește combaterea infracționalității.

În conformitate cu prevederile art.136, alin.4 al Codului de procedură penală al Republicii Moldova „*Investigatorii sub acoperire sunt angajați, special desemnați în*

acest scop, din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului de Informații și Securitate, Centrului Național Anticorupție, Departamentului instituțiilor penitenciare al Ministerului Justiției sau sunt persoane antrenate pentru efectuarea unei măsuri speciale de investigații concrete. Investigatorii sub acoperire efectuează măsura specială de investigații pe perioada determinată în ordonanța procurorului”.

Doctrina evidențiază condițiile care trebuie întrunite de către o persoană pentru a putea activa în calitate de investigator acoperit: 1) să aibă calitatea de polițist; 2) să fie special desemnat să efectueze această activitate (printr-un ordin intern al conducătorului instituției din care face parte persoana în cauză, în care să fie menționate identitatea reală, identitatea sau identitățile sub acoperire și durata de exercitare a acestei atribuții de serviciu); 3) să consimtă în acest sens; 4) să existe autorizația procurorului [7, p.109-117].

În opinia profesorului Gheorghiu Mateuț, utilizarea investigatorilor sub acoperire este subordonată următoarelor condiții: a) să existe indicii temeinice și concrete că s-a săvârșit sau că se pregătește săvârșirea unei infracțiuni; b) să privească o faptă care să figureze în lista de infracțiuni conținută de lege; c) să fie necesară; d) să fie autorizată cu respectarea procedurii legale. Sub aspectul legitimării procedurale, noțiunea de „investigator sub acoperire” implică întrunirea cumulativă a trei elemente: a) desemnarea lui potrivit legii; b) durata; c) autorizația [8, p.165-170].

Recurgerea la folosirea investigatorilor acoperiți poate avea loc numai când această activitate este admisibilă. Admisibilitatea este determinată de necesitatea folosirii acestei activități și limita de oportunitate și urgența efectuării ei. Procurorul are obligația de a aprecia necesitatea culegerii de informații de către investigatorul acoperit, ceea

ce presupune analizarea cererii de autorizare prin examinarea stării de fapt prezentate. Pentru a fi în măsură să facă această apreciere, este necesar ca procurorul care autorizează folosirea investigatorilor acoperiți, să ia cunoștință de întreg materialul informativ al cauzei, privitor la fapte și persoane, ceea ce incumbă obligația organului de cercetare penală de a prezenta în modul detaliat, aspectele pe care le cunoaște până în momentul în care formulează cererea de autorizare. Oportunitatea se referă la aceea că folosirea investigatorilor acoperiți este admisibilă numai dacă recurgerea la acest procedeu de investigare a infracțiunilor este indispensabil și actual respectiv aflarea adevărului nu poate fi realizată pe alte căi. Se recomandă folosirea investigatorilor acoperiți, numai atunci când subzistă indicii suficiente și serioase despre activitățile ilicite. Admisibilitatea este condiționată și de urgența folosirii investigatorilor acoperiți, care trebuie efectuată cu promptitudine, situațiile și condițiile în care efectuarea lor este utilă impunând o oarecare urgență.

Procurorul este cel care controlează dacă datele și informațiile obținute de investigatorul sub acoperire sunt folosite cu respectarea procedurii legale și, în fine, tot el este cel care apreciază caracterul concludent și util al acestor date sau informații, în vederea extinderii lor și cu privire la alte cauze sau alte persoane, fie din oficiu, fie la cererea poliției judiciare ori a organelor speciale. Aceeași concluzie se desprinde și în ipoteza în care instanța sau judecătorul ar autoriza unele tehnici speciale în cadrul competenței lor (interceptările și înregistrările de convorbiri ori comunicări sau reținerea și predarea corespondenței și a obiectelor ori percheziția)[9].

Indiscutabilă este importanța măsurii date, datorită faptului că impune o valoare deosebită în ceea ce privește prevenirea, des-

coperirea și combaterea criminalității. Aceasta reprezintă o măsură specială de investigații și chiar o operațiune specială de infiltrare în grupările criminale a investigatorului sub acoperire, urmărirea și cercetarea foarte eficientă și absolut necesară descoperirii infracțiunilor grave, deosebit și excepțional de grave în cazurile când prin alte metode și mijloace nu este posibil cercetarea și descoperirea acesteia. Această măsură specială de investigații implică un risc deosebit, necesită profesionalism, un volum enorm de lucru bine planificat, organizat și gestionat, în funcție de situația creată și conform convingerilor personale[10].

Concluzii. Având în vedere faptul că măsura dată a fost introdusă în legislația națională în 1994, literatura de specialitate a semnalat încă de la început neconcordanțele și carențele abordării legislative, dar și problemele care se ridicau în momentul transpunerii în practică a prevederilor legale, iar de la acel moment cadrul legal a suferit numeroase și consistente modificări.

Legiuitorul a înțeles să ofere măsurilor speciale de investigare, în general, și instituției investigatorului sub acoperire, în special, o abordare unitară și judicios conturată, clară și coerentă care să asigure cadrul legal necesar desfășurării în bune condiții a activității de investigație sub acoperire desfășurată de persoanele din cadrul subdiviziunilor specializate, rezolvând majoritatea aspectelor legale cu privire la care doctrina și-a manifestat dezacordul în perioada în care aceste prevederi au produs efecte juridice.

Statul, prin pârghiile legale de care dispune, este îndrituit și obligat în același timp să asigure securitatea cetățenilor săi, să prevină și să reprime actele antisociale, în special cele care iau forma infracțiunilor grave, fără însă a se prevala de acest rol pentru a îndeplini rolul de instigator la o infracțiune pe

care ulterior o combate și îi trage la răspundere pe făptuitori. Conchidem că, oricât de periculoase ar fi pentru societate activitățile de crimă organizată, terorism sau corupție, acestea nu justifică existența unui comportament provocator din partea investigatorilor sub acoperire din structurile de informații cu atribuții în domeniul siguranței naționale.

Referințe bibliografice

1. Legea Republicii Moldova nr. 45-XIII din 12.04.1994, privind activitatea operativă de investigații, art.6, publicată în Monitorul Oficial nr.5/133 (abrogată la 08.12.2012);
2. Legea Republicii Moldova privind activitatea specială de investigații nr.59 din 20.03.2012, art.18, alin.(1) lit. d), art.30;
3. Cod de procedură penală a Republicii Moldova Nr. 122 din 14.03.2003, publicat:05.11.2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251, Capitolul III, Secțiunea a 5-a, în redacția LP 66 din 05.04.2012;
4. Bîrsan C., Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariul pe articole, vol.1, Drepturi și libertăți, Editura C.H. Beck, București, 2005, p. 595;
5. Mîrzac, V., Glavan, B. Utilizarea mijloacelor tehnice în activitatea specială de investigații, Chișinău 2014, pag.34-35;
6. Voica, D. Investigatorii sub acoperire. În: Dreptul, nr.5/2005;
7. Lașcu, L.C. Investigatorul acoperit. În: Revista de Drept penal, nr.3/2002;
8. Mateuț, Gh. Investigatorii sub acoperire. Utilizarea lor în timpul actelor premergătoare. Comentariu asupra noilor texte procedurale *introduse în Codul de procedură penală prin Legea nr. 281/2003*. În: Dreptul, nr. 1/2005;
9. Lașcu, L.C. „Investigatorul acoperit” – o nouă instituție introdusă prin legea nr.143/2000 privind combaterea traficului și consumului de droguri. În: Dreptul, nr. 9/2002;
10. Cod de procedură penală a Republicii Moldova Nr.122 din 14.03.2003, publicat: 05.11.2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251, art.137, alin.(2).

Criteria pentru publicarea articolelor în revista „Legea și viața”

În conformitate cu Regulamentul cu privire la evaluarea, clasificarea și monitorizarea revistelor științifice, care este elaborat în conformitate cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare nr. 259-XV din 15 iulie 2004, cu modificările ulterioare, Codului educației nr.152 din 17.07.2014, cu modificările ulterioare, Hotărârii Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare nr.201 din 28.02.2018 și Decizia CC al ANACEC nr. 6 din 18 decembrie 2018,

Colegiul de redacție al Revistei „Legea și viața” admite pentru publicare:

Articole științifice; Articole de sinteză; - Articole de fond

Articolul științific:

- **prezintă** reflecții personale asupra unui subiect, promovând atât idei ale cercetătorilor în domeniu, cât și experiența proprie;

- **expune** ideile care trebuie să aibă un înalt nivel de generalizare, să conțină rezultate originale, neabordate anterior, cu menționarea oportunității studierii problemei respective;

- **este asigurat** de o listă bibliografică care se plasează la sfârșit, făcându-se referințele necesare în conținutul articolului;

- **poate avea** unul sau mai mulți autori, fiind indicată clar contribuția fiecăruia în coli de autor; nu se recomandă ca un articol de volum mic sau mediu să aibă mai mulți coautori, deoarece aportul lor la elaborarea lucrării poate fi contestat;

- **are un volum** care variază între 9 – 10 pagini (nu mai mult de 20000 caractere)

Articolul de sinteză:

- se deosebește prin contribuții substanțiale în domeniu, abordând critic și comparativ lucrările autorilor la temă, avînd un text, de regulă, voluminos (circa 2,5 coli de autor)

- are bibliografie bogată (circa 60 surse bibliografice);

- descrie rezultatele obținute în domeniu prin utilizarea unui instrumentar analitic amplu, care permite evidențierea aspectelor pozitive și problematice ale lucrărilor analizate;

- sensibilizează comunitatea asupra unui subiect actual, de multe ori controversat, prin lectura unei singure publicații, fără ca să aibă nevoie să studieze și alte surse la temă.

Articolul de fond:

- **exprimă** punctul de vedere al colegiului de redacție al revistei asupra unei probleme științifice importante, de actualitate.

AUTORUL va respecta următoarele **CERINȚE**

față de componentele structurale ale articolului științific, pe care le va expune distinct:

- **titlul articolului** se expune clar și informativ (format din 10 – 12 cuvinte; conține noțiuni exacte, care nu lasă loc ambiguităților; corespunde conținutului; nu „promite” mai mult decît ceea ce conține; evită termenii cu mai multe sensuri, este formulat concis, simplu, eliminînd verbele *a fi, a avea, a obține*, titlurile – întrebare fiind mai adecvate pentru articolele științifice)

- **rezumat**, care reflectă elementele și rezultatele de bază ale articolului, (în limba **română și într – o limbă de circulație internațională**, oferind informații despre studiu, suficient de cuprinzător, exact, redactat cu atenție deosebită, nu include informații care nu se regăsesc în text, se scrie cu claritate, la diateza activă, la timpul prezent (timpul trecut se utilizează numai la descrierea modului de manipulare a variabilelor), conține în jurul la 75 – 100 de cuvinte);

- Cuvinte – cheie (în limba **română și într – o limbă de circulație internațională**)

- **Introducere**

- **Scopul articolului**

- **Metode și materiale aplicate**

- **Rezultate obținute și discuții**

- **Concluzii**

- **Referințe bibliografice** (se va respecta structura curentă, conform Hotărîrii CNAA nr. AT03 din 23 aprilie 2009)

În aprecierea articolelor prezentate, Colegiul de redacție se va baza pe:

- **respectarea cerințelor de structură ale articolului științific**

- **respectarea convențiilor editoriale: titlurile articolelor, rezumatele și referințele să fie clare, informative, corecte, complete, autorii să poată fi identificați prin afilierea instituțională și adresă;**

- **elementele de originalitate**, care vor consta în:

- (a) noutatea ideilor formulate și interpretate;

- (b) noutatea punctelor de vedere ale cercetătorului;

- (c) „prospețimea” limbajului științific utilizat;

- (d) forța de convingere care decurge din puterea textului lucrării de a capta raționalitatea cititorilor;

- (e) personalizarea textului expus prin impunerea „vocii” autorului, distinctă de alte voci

- **recenzarea anonimă a articolelor științifice**

- **aplicarea procedurii de peer – review, care este obligatorie** (evaluarea articolului de către doi referenți independenți)

- **respectarea cerințelor tehnice pentru publicarea articolelor în revistă** (Times New Roman (TNR), font 12, cu 1,5 linii spațiu între rînduri, format A4, cu margini: stînga – 3 cm, dreapta – 1,5 cm, sus și jos –

2,5 cm, pe o singură parte a foii. Toate paginile articolului se numerotează)

- **Responsabilitatea asupra conținutului articolelor**, selecției și preciziei faptelor și informației citate revine în exclusivitate autorilor. În același număr al revistei poate fi publicat doar un singur articol al unui autor. Numărul de autori al unui articol nu poate fi mai mare de două persoane. Autorul (ii) trimite redacției 2 exemplare originale a articolului (semnate de autor) în imprimare pe hârtie și trimite articolul în format electronic prin e – mail la adresa: legea_zakon@mail.ru

- **Volumul articolului nu trebuie să depășească 0,5 c.a.** dactilografiate pe hârtie, format A4 (20 de mii de caractere, sau 9 – 10 pagini de text), inclusiv figuri, tăblițe, referințe și scheme. Atunci când se plasează referințe bibliografice în limba engleză este necesar de indicat denumirea oficială a surselor (revistelor) în limba engleză.

Pentru a plasa un articol în Revistă este necesar de prezentat următoarele documente:

- cerere, informațiile despre autor (i), articolul, fotografia autorului (autorilor) în format JPG, adnotare (abstract, rezumat) în limba română și o limba de circulație internațională într – un volum de 100 de cuvinte, cuvinte – cheie (5 – 7 cuvinte).

Adnotarea nu trebuie să conțină referiri la literatura citată, tabele și figuri;

- declarația privind asumarea răspunderii (Subsemnatul, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în articol sînt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare. Numele de familie, prenumele, semnătura, data, adresa, telefonul de contact);

- informația despre autor (i) conține următoarele date: numele, prenumele, patronimicul autorului (autorilor), locul de muncă, funcția, titlul științific, gradul științific, adresa poștală, adresa electronică și numărul de telefon. Numele autorului (autorilor) ar trebui să fie listate sub titlul articolului, în dreapta.

REGULAMENTUL

cu privirea la recenzarea articolelor științifice în revista „Legea și viața”

Articole științifice primite de redacția revistei „Legea și viața” trec prin Instituția de recenzare. Colegiul redacțional al revistei „Legea și viața” a adoptat un sistem de patru niveluri de recenzare a articolelor și materialelor prezentate spre publicare:

Primul nivel – recenzarea de către Redactorul – șef (main editor peer review);

Al doilea nivel – recenzie de „nivel deschis” (open peer review – autorul și recenzentul se cunosc reciproc) – recenzia este transmisă la redacție de către autor;

Al treilea nivel – recenzie de nivel „orb – unilateral” (single – blind – recenzentul știe despre autor, autorul – nu);

Al patrulea nivel – recenzie de nivel „orb – dublu” (double – blind – atât recenzentul, cât și autorul, nu știu unul despre altul).

Fiecare articol științific necesită să aibă recenzii:

– deschise: primul nivel – recenzia (decizia) redactorului – șef;

al doilea nivel – recenzia unui recenzent oficial, specialist în domeniu (doctor sau doctor habilitat);

– confidențiale (oarbe);

al treilea nivel – recenzia redactorului științific sau a unui membru al colegiului de redacție;

al patrulea nivel – la decizia consiliului redacțional și recenzentul poate fi doar din exterior.

Toate articolele științifice, primite de Colegiul redacțional al revistei, sînt supuse obligatoriu recenzării „orb – dublu” (double – blind – atât recenzentul, cât și autorul, nu știu unul despre altul). Această recenzare este efectuată de către experți externi din baza de date

de experți (recenzori) ai revistei, la solicitarea Colegiului redacțional.

Analizînd recenziiile, redacția evaluează prezența în articole a elementelor de actualitate a problemei științifice pe care autorul pretinde să o soluționeze. Recenzia necesită să descrie în mod clar valoarea teoretică sau aplicativă a investigației, și să coreleze constatările autorului cu conceptele științifice existente. Un element de bază al recenziei ar trebui să fie aprecierea de către recenzent a contribuției personale a autorului articolului la soluționarea problemei. Este necesar de a menționa în recenzie corespunderea stilului, logicii și nivelului de accesibilitate a expunerii științifice a materialului de **53** către autor, precum și un aviz privind fiabilitatea și valabilitatea concluziilor.

După primirea recenziilor, redacția analizează articolele prezentate și adoptă decizia finală, în baza unei evaluări complete, privitor la publicarea sau nepublicarea articolelor. În baza deciziei adoptate autorului i se comunică, prin e – mail sau poștă, informația cu privire la evaluarea articolului și decizia adoptată. În cazul în care se refuză publicarea articolului, recenzentii rămîn anonimi.

Colegiul de redacție își rezervă dreptul de a trimite articolul la o recenzie suplimentară externă anonimă (double – blind).

Redactorul – șef, în asemenea caz, trimite recenzentului o scrisoare în care solicită recenzarea, atașînd la scrisoare articolul și modelul conform căruia se recomandă a efectua recenzia.

Prezența recenziilor pozitive nu este un motiv sufi-

cient pentru publicarea articolului. Decizia finală privind la publicarea articolului este adoptată de colegiul redacțional.

În cazul în care există o critică substanțială din partea recenzentului, însă articolul, la general, este evalu-

at pozitiv, colegiul redacțional poate aprecia articolul ca polemic și poate decide de a – l publica în rubrica „Tribuna discuțională”.

Originalele recenziilor sînt păstrate la revista „Legea și viața”.

Критерии для публикации статей в журнале «Legea și viața»

Согласно Положению об оценке, классификации и контроле научных журналов, которое разработано в соответствии с положениями Кодекса о науке и инновациях №. 259-XV от 15 июля 2004 г., с последующими поправками, Кодекса об образовании № 152 от 17.07.2014 г., с последующими поправками, Постановления Правительства об организации и функционировании Национального агентства по обеспечению качества в образовании и исследованиях № 201 от 28.02. 2018 и Постановление СС ANACEC №. 6 от 18 декабря 2018 г.,

Редколлегия журнала «Legea și viața» допускает к публикации:

- Научные статьи
- Обзорные статьи
- Передовые статьи

Научная статья:

– **являет собой** личные размышления на тему, представленную другими исследователями данной области, а также свой собственный опыт в изучении проблемы;

– **излагает** идеи, которые должны содержать высокий уровень обобщения, оригинальные результаты, не рассмотренные ранее, с указанием возможности изучения данной проблемы;

– **содержит** библиографический список, размещенный в конце документа, а необходимые сноски на него приводятся в содержании статьи;

– **может иметь** одного или нескольких авторов, с четким указанием вклада каждого в авторских листах; не рекомендуется, чтобы статья малого или среднего объема имела несколько соавторов, поскольку их вклад в работу может быть оспорен;

– **объем статьи варьирует** в размере 9 – 10 страниц (но не более 20000 символов).

Обзорная статья:

– Отличается существенным вкладом в данную область, рассматривает критически и сравнительно работы авторов на заданную тему, текст статьи, как правило, объемный (около 2,5 авторских листов);

– богатая библиография (около 60 библиографических источников);

– описывает полученные результаты, используя комплексный аналитический инструментарий, который позволяет выделить положительные и проблематические аспекты анализируемых работ;

– обращает внимание общественности на актуальную тему, часто спорную, используя одну пу-

бликацию, без необходимости изучать другие источники по данной теме.

Передовая статья:

– **выражает точку зрения** редакционной коллегии журнала на важные, актуальные научные проблемы.

АВТОР должен соблюдать следующие **ТРЕБОВАНИЯ к структурным компонентам научной статьи, которые должны быть четко изложены:**

– **название статьи** (состоит не более чем из 10 – 12 слов, содержит точные понятия, которые не допускают двусмысленности, соответствует содержанию, не «обещает» большего, чем содержит, избегает терминов с несколькими значениями, излагается кратко, просто, избегая глаголов: *быть, иметь, получить*; для научных статей больше подходят названия – вопросы).

– **краткое изложение (резюме)** (на русском, румынском и еще одном языке международного общения) предоставляет информацию об исследовании, достаточно полную, достоверную, отредактированную с высокой точностью, не включает в себя информацию, которая не встречается в тексте, пишется ясно, в настоящем времени (прошедшее время используется только для описания способов манипуляции переменными, содержит около 75 – 100 слов);

– **ключевые слова** (на трех языках: румынском, русском и одном из языков международного общения);

– **вводная часть (введение)**

– **цель статьи**

– **методы и использованные материалы**

– **полученные резюме и обсуждения**

– **выводы**

– **библиографические ссылки** (соблюдается настоящая структура, в соответствии с Решением СНАА № АТ03 23 апреля 2009 г.)

При оценке представленных статей Редакционная Коллегия будет основываться на:

– соблюдении **структурных требований научной статьи;**

– соблюдении **редакционных конвенций: заголовки, аннотации и ссылки должны быть четкими, информативными, точными, полными, авторы должны быть идентифицированы по институциональной принадлежности и адресу;**

– **элементы оригинальности**, которые состоят из:

- (а) новизны сформулированных и интерпретированных идей;
- (б) новизны точек зрения исследователя;
- (в) «свежести» используемого научного языка;
- (г) силы убеждения, следующей из текста работы с целью завлечь читателей;
- (д) индивидуализации текста, отображаемой путем введения «голоса» автора, отличающегося от других голосов;

– **анонимное рецензирование научных статей**;

– **использование процедуры обзора работы коллегами, являющейся обязательной** (оценка статьи двумя независимыми референтами);

– **соблюдение технических требований для публикации статьи в журнале** (Times New Roman (TNR), размер шрифта 12, интервал между строками 1,5, формат А4 с полями: левое – 3 см, правое – 1,5 см, верхнее и нижнее – 2,5 см, на одной стороне листа. Все страницы статьи нумеруются);

Авторы несут ответственность за подбор и достоверность приведенных фактов, цитат и прочих сведений. В одном номере журнала может быть опубликована только одна статья одного автора.

Число авторов статьи не должно быть более двух человек. Автор (ы) присылают в редакцию 2 экземпляра статьи (подписанные автором) в печатном виде и направляют статью в электронном виде по

электронной почте по адресу: legea_zakon@mail.ru

Объем статьи не должен превышать 0,5 п. л. машинописного текста формата А4 (20 тыс. знаков, или 9 – 10 страниц текста), включая таблицы, список литературы и рисунки (схемы). При оформлении библиографических ссылок на английском языке необходимо указывать официальные англоязычные названия журналов.

Для размещения статьи в журнале необходимо предоставить в редакцию заявку, информацию об авторе (ах), статью, фотографию автора (ов) в формате JPG, аннотацию (резюме), представленную на трех языках (румынском, русском, английском) объемом – до 100 слов, ключевые слова (5 – 7 слов). Аннотация не должна содержать ссылок на цитируемую литературу, рисунки, таблицы.

– **Письменное заявление об ответственности** (Нижеподписавшийся/аяся, настоящим заявляю со всей ответственностью, что материалы, представленные в статье, являются результатом личных научных исследований и разработок. Осознаю, что в противном случае буду нести ответственность за последствия в соответствии с действующим законодательством. Ф.И.О., подпись, дата, адрес, E mail, номер телефона)

Информация об авторе (ах) содержит: ФИО авторов, место работы, должность, ученую степень, ученое звание, почтовый адрес, электронный адрес и контактный телефон. ФИО автора должно быть указано под названием статьи справа.

ПОЛОЖЕНИЕ

о рецензировании научных статей в журнале «Legea și viața»

1. Научные статьи, поступившие в редакцию журнала «Legea și viața», проходят через институт рецензирования.

В журнале «Legea și viața» принята четырехуровневая система рецензирования статей:

1й уровень – рецензирование главным редактором (main editor peer review);

2й уровень – открытое рецензирование (open peer review – автор и рецензент знают друг о друге) – рецензия, представленная в редакцию автором;

3й уровень – одностороннее «слепое» рецензирование (single – blind – рецензент знает об авторе, автор – нет);

4й уровень – двухстороннее «слепое» рецензирование (double – blind – оба не знают друг о друге).

2. Каждая научная статья должна иметь рецензии:

– открытые: 1й уровень – рецензия (заключение) главного редактора; 2й уровень официально рецензента – специалиста соответствующего научного профиля (доктора или кандидата наук);

– закрытые (слепые): 3й уровень – научным редактором или одним из членов редколлегии; 4й уровень – по решению редколлегии и только внешнее.

3. Все научные статьи, поступившие в редакцию нашего журнала, подлежат обязательному двустороннему слепому рецензированию (double – blind – рецензент не знает, кто автор статьи, автор статьи не знает, кто рецензент). Это рецензирование производится сторонними специалистами из базы экспертов – специалистов (рецензентов), по поручению редакции.

4. Редколлегия при оценке рецензий обращает внимание на наличие в материале актуальности решаемой автором научной проблемы. Рецензия должна однозначно характеризовать теоретическую или прикладную значимость исследования, соотносить выводы автора с существующими научными концепциями. Необходимым элементом рецензии должна служить оценка рецензентом личного вклада автора статьи в решение рассма-

триваемой проблемы. Целесообразно отметить в рецензии соответствие стиля, логики и доступности изложения научному характеру материала, а также получить заключение о достоверности и обоснованности выводов.

5. После получения рецензий рассматривается вопрос о поступивших статьях и принимается окончательное решение на основе оценки рецензий об опубликовании или отказе в опубликовании статей. На основе принятого решения автору (авторам) по e-mail или почте направляется письмо, в котором дается общая оценка статьи и принятое решение. При отказе в публикации рецензенты остаются анонимными.

6. Редколлегия вправе направлять статьи на до-

полнительное внешнее анонимное рецензирование. Главный редактор направляет рецензенту письмо с просьбой о рецензировании. К письму прилагаются статья и рекомендуемая форма рецензии.

7. Наличие положительных рецензий не является достаточным основанием для публикации статьи. Окончательное решение о целесообразности публикации принимает редакционная коллегия.

8. При наличии в статье существенной доли критических замечаний рецензента и при общей положительной рекомендации редколлегия может отнести материал к разряду полемичных и печатать его в порядке научной дискуссии.

9. Оригиналы рецензий хранятся в редакции журнала «Legea și viața».

Criteria for publishing articles in „Legea si viata”

According to the Regulation on the evaluation, classification and monitoring of scientific journals, which is elaborated according to the provisions of the Code on science and innovation no. 259-XV of July 15, 2004, with the subsequent amendments, the Education Code no. 152 of 17.07.2014, with the subsequent amendments, the Government Decision on the organization and functioning of the National Agency for Quality Assurance in Education and Research no. 201 of 28.02. 2018 and the CC Decision of ANACEC no. 6 of December 18, 2018,

The Editorial Board of the «Legea și viața» admits for publication:

- Scientific articles
- Review articles
- Leading articles

Scientific article:

– represents personal reflections on the topic, promoting ideas of researchers in the field, as well as their own experience;

– exposes ideas that shall have a high level of generalization, contain original results, not addressed earlier, specifying opportunity of studying the issue;

– is provided by a list of references that have be placed at the end, making the necessary references in the article;

– may have one or more authors, clearly indicating the contribution of each in author’s sheets; it is not recommended for a low or medium volume article to have more co – authors, because their contribution to the development of work can be challenged;

– has a volume between 9 – 10 pages (no more than 20000 characters) Review article:

– is distinguished by substantial contributions in the field, approaching critically and comparatively the authors’ works on the topic, has, as a rule, a bulky text (about 2.5 author’s sheets);

– a rich bibliography (about 60 bibliographic sources);

– describes results obtained in the field by using a comprehensive analytical tool, which allows to illustrates the positive and problematic aspects of the analyzed works;

– raises the public awareness on a current topic, often controversial, by reading a single publication, without needing to study other sources on the topic.

Leading article:

– expresses the viewpoint of editorial board of the magazine on an important scientific issue.

The AUTHOR shall comply with the following REQUIREMENTS to structural components of the scientific article, that will be exposed separately:

– *headlines* (comprising no more than 10 – 12 words; contains exact terms, which leaves no ambiguities; corresponds to the content, does not “promise” more than it contains, avoids words with multiple meanings, is read concisely, simply, eliminating verbs *to be, to have, to get*, title – questions being more appropriate for scientific articles)

– *annotation* (in two languages: Romanian and in a foreign language, providing information about the study, sufficiently comprehensive, accurate, drafted with full careness, does not include information that is not found in the text, is written clearly in the active voice, present tense (past tense is used only to describe the way of handling variables, contains around at 75 – 100 words)

– *keywords* (in two languages: Romanian and in a foreign language)

– *introduction*

– *purpose of article*

– *applied methods and material*

– *obtained annotations and discussions*

– *conclusions*

– *bibliographic references* (to be followed the current structure according to the decision of Board of CNAA no. AT03 of April 23, 2009)

In appreciating the Articles presented, the Editorial Board will guide itself by:

– compliance with structural requirements of the scientific article

– compliance with the editorial conventions: headlines, annotations and references to be clear, informative, accurate, complete, the authors shall be identified by institutional affiliation and address;

– elements of originality, which shall consist of:

– (a) novelty of ideas formulated and interpreted;

– (b) novelty of viewpoints of the researcher;

– (c) “freshness” of scientific language used;

– (d) power of persuasion arising from the power of work to capture the rationality of readers;

– (e) customize the text displayed by imposing “voice” of the author, distinct from other voices

– anonymous reviewing of scientific articles

– applying peer – review procedure, which is required (evaluation by two independent referees)

– compliance with technical requirements for publishing articles in the magazine (Times New Roman (TNR), font size 12, 1.5 line space between lines, A4, with margins: left – 3 cm, right – 1.5 cm, top and bottom – 2.5 cm, on one part of the sheet. All pages of the article shall be numbered)

– Affidavit (I, the undersigned do hereby declare, that the material presented in the article is the result of my own researches and scientific achievements. I am aware that, otherwise, I will bear the consequences under the current legislation. Name, surname, signature, date, address, E mail, telephone number)___

POSITION

on reviewing scientific articles in the journal „Legea si viata”

1. Scientific articles received by the editors of the journal “Legea si viata”, pass through the peer review institute.

In the journal “Legea si viata” a four-level system of recensoring articles:

1st level - review by the main editor (main editor peer review);

2nd level - open peer review (author peer and the reviewer knows about each other) - a review presented in the editorialion by the author;

3rd level - one-way “blind” review (single -blind - the reviewer knows about the author, the author does not);

4th level - two-way “blind” peer review (double -blind - both do not know about each other).

3. All scientific articles received by the editors of our journal Ia, subject to mandatory bilateral blind peer review (double - blind - the reviewer does not know who the author of the article, the author of the article is not knows who the reviewer is). This peer review experts from the database of experts - specialists (reviewers), by order of the editors.

4. The editorial board, when evaluating reviews, draws attention to the presence in the material of relevance of the scientific problem solved by the author we. The review should uniquely characterize the theoretical or applied significance of the study, correlate the findings of the author with existing scientific concepts. Essential element reviews should serve as a reviewer assessment of the author’s personal contribution articles in solving the problem at hand. It is advisable to to write in the review correspondence of style, logic and accessibil-

ity of presentation the scientific nature of the material, as well as obtain an opinion on the fidelity and validity of conclusions.

5. After receiving the reviews, the issue of admission is considered. articles and the final decision is made based on the assessment reviews about the publication or refusal to publish articles. On the the basis of the decision to the author (s) by e-mail or mail at a letter is sent in which the general assessment of the article and the accepted decision. If the publication is refused, the reviewers remain anonymous- mi 6. The editorial board has the right to send articles to additional external anonymous peer review. Editor-in-Chief directs reviewer a letter requesting review. To the letter attached The article and the recommended review form are presented.

6. The editorial board has the right to send articles to additional external anonymous peer review. Editor-in-Chief directs reviewer a letter requesting review. To the letter attached

The article and the recommended review form are presented.

7. Having positive reviews is not sufficient the basis for the publication of the article. The final decision on the purpose according to publication accepted by the editorial board.

8. If the article contains a significant proportion of critical comments, reviewer and with the general positive recommendation of the editorial staff Guia can classify material as polemical and print it in order of scientific discussion.

9. The originals of the reviews are kept in the editorial office of the journal “Legea si viata.”

RECENZIE

asupra articolului științific intitulat:

„Conceptul măsurii speciale – investigația sub acoperire”

Demersul științific prezentat de către doctorandul Elena Cicala, cu titlul „Conceptul măsurii speciale – investigația sub acoperire” prezintă un interes deosebit pentru funcționarii ai subdiviziunilor specializate din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

În lucrarea sa, autorul prezintă diversitatea problemelor ce țin de măsura specială de investigații – investigația sub acoperire care reprezintă un amplu spectru de teme ce se cer a fi reflectate din ce în ce mai mult de către societatea contemporană în vederea evidențierii acelor condiții care nemijlocit favorizează apariția și evoluția fenomenului vizat.

Articolul științific este compusă din mai multe compartimente, care abordează pe larg tema de studiu. Însăși realitatea obiectivă ne demonstrează, că cunoașterea detaliată și implicarea nuanțată într-un asemenea domeniu al doctrinei de referință are o relevanță aplicativă deosebită, constituind o contribuție valoroasă în activitatea organelor de drept. Mai este de menționat că în literatura de specialitate autohtonă nu există cercetări suficiente, obiectul de preocupare al cărora l-ar constitui abordarea conceptuală a problematicii analizate în limitele prezentului studiu.

Din aceste acțiuni, considerăm, din start, că domeniul ales de către autor pentru cercetare este unul semnificativ și meritoriu, într-un domeniu în care asemenea implicații se cer a fi realizate în contextul multiplelor transformări de drept pe care le parcurge statul nostru.

Analiza aspectelor privitoare la domeniul de studiu al lucrării, surpulsată printr-o metodologie completă utilizată de către autor a conferit lucrării un vast și diferit potențial de informații. Înseși structura demersului științific este generată de un impuls masiv de informații, a cărei tangență a determinat autorul să elaboreze un plan consecutiv, ce denotă un spirit pragmatic și controlat față de cele analizate în lucrare.

Prin aspectul de originalitate și de noutate al temei abordate, articolul respectiv reprezintă un studiu valoros, constituind o sursă informativă cu cele mai importante aspecte investigativ operative referitoare la tema în cauză.

În concluzie, consider că articolul întrunește toate condițiile sub aspectul formei și a conținutului unei astfel de cercetări, motiv pentru care îl recomand spre publicare în reviste științifico-practice atât din țară cât și peste hotarele Republicii Moldova.

Recenzent:
doctor în drept,
conferențiar universitar

Marian GHERMAN

RECENZIE
la articolul științific
cu tema „*Conceptul măsurii speciale – investigația sub acoperire*”

Tema abordată de către autorul Elena CICALA se bucură de o actualitate și însemnătate deosebită datorită importanței sale teoretico-practice în procesul investigării infracțiunilor.

Cercetarea respectivă reprezintă o analiză teoretico-științifică a problemei „*investigația sub acoperire*” realizându-se atât după elementele obiective cât și subiective cu unele referiri la aspectele confuze și neclare de până la moment.

Autorul articolului, prin prisma unui studiu a opiniilor savanților din domeniul jurisprudenței, a efectuat o cercetare minuțioasă și multilaterală a procesului de cercetare a măsurii nominalizate, analizând în acest sens studiile naționale și altor state efectuate la acest capitol.

Autorul articolului științific și-a propus să elucideze succint principalele idei promovate de autori în materia ce vizează conceptul măsurii speciale de investigații – investigația sub acoperire, astfel realizând o paralelă între literatura de specialitate autohtonă și cea străină.

Se poate menționa aspectul calitativ și cantitativ al demersului științific, expunerea clară, concisă și coerentă a discursului, utilizarea unui bogat vocabular, iar limbajul fiind accesibil cititorului. Pe lângă bibliografia bogată utilizată, toate componentele structurale sunt fundamentate teoretic și însoțite de concluziile necesare și de recomandările constructive, oportune și relevante care sunt efectuate la finele articolului.

Pentru scrierea articolului științific autorul a consultat literatură la temă a autorilor români, ruși și autohtoni, studiile prezentate de specialiști și profesorii Academiei „Ștefan cel Mare” în cadrul unor conferințe științifico – practice.

Reușita lucrării se datorează sistematizării și analizei ample și sub toate aspectele teoretice și practice a problemei abordate, redării amănunțite și multilaterale a tuturor aspectelor referitor la conceptul măsurii speciale de investigații – investigația sub acoperire cu descrierea tuturor aspectelor pe parcursul aplicării, a spectrului surselor bibliografice folosite, precum și străduinței depuse.

În concluzie, ținând cont de conținutul, calitatea articolului, consider că articolul recenzat poate fi recomandat pentru a fi publicat în reviste științifico-practice atât din țară cât și peste hotarele Republicii Moldova.

Recenzent:
doctor în drept

Grigore Ardelean

RECENZIE

la articolul științific „Sistemul progresiv de executare a pedepsei - mecanism de realizare a scopului pedepsei penale”,

autor Crudu Alexandr, doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

Lucrarea propusă de dl Alexandr Crudu, reprezintă o analiză comprehensivă a sistemului progresiv de executare a pedepsei penale privative de libertate prin prisma legislației actuale, care, deși prezintă viduri legislative grave, cuprinde totuși o serie de instituții menite să contribuie la schimbarea regimului de detenție pe parcursul executării pedepsei. Astfel, tema analizei este importantă prin prisma faptului că procesul corecțional trebuie să fie orientat exclusiv spre atingerea scopului pedepsei penale consfințite în articolul 6 din Codul penal, iar sistemul progresiv poate fi considerat ca fiind cel mai eficient mecanism de reeducare aplicat în majoritatea statelor lumii.

Sursele citate de autor sunt relevante pentru momentul apariției articolului. Bibliografia este completă, fiind citate lucrările reprezentative ale personalităților notorii ce au efectuat cercetări în domeniu. De asemenea, autorul a identificat și a utilizat cuvintele cheie, ce oferă un tablou amplu al conținutului articolului. Autorul a folosit un limbaj clar, respectiv, lucrarea va fi accesibilă practicienilor în domeniu de referință. Obiectivele propuse de autor au fost realizate în întregime, fiind formulate propuneri concrete în scopul eliminării deficiențelor depistate.

În lucrare s-a reușit cu succes efectuarea unei analize a normelor care reglementează clasificarea condamnăților și diferențierea modului de executare a pedepsei în funcțiile de criteriile statuate de Codul de executare. Concluziile autorului sunt fundamentate pe analiza empirică a cercetărilor efectuate în domeniul formelor corecționale contemporane.

Acest articol este foarte important în contextul aprobării de către Guvern, prin Hotărârea nr. 636/2019, a Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023, care cuprinde acțiunea nr. 1.27.1, ce presupune promovarea regimului progresiv de executare a pedepselor. Prin urmare, cercetarea efectuată va fi utilă în fundamentarea inițiativei legislative ce urmează a fi elaborată până în luna septembrie 2021.

În acest context, lucrarea dlui Alexandr Crudu se recomandă a fi publicată pentru ulterioara ei aplicare de către persoanele interesate.

Oleg PANTEA,

doctor în drept, conferențiar universitar, facultatea de drept,

Universitatea de Stat din Moldova

RECENZIE

la articolul științific

al doctorandului CRUDU Alexandr

pe tema „Sistemul progresiv de executare a pedepsei - mecanism de realizare a scopului pedepsei penale”

1. **Actualitatea temei:** Lucrarea reprezintă o analiză fundamentată a sistemului progresiv de executare a pedepsei penale privative de libertate în calitatea sa de mecanism corecțional de eficientizarea procesului de reeducare a condamnatului pe parcursul detenției. Prin urmare, ținând cont de faptul că sistemul corecțional autohton se află actualmente într-un proces amplu de reformare inițiat odată cu aprobarea, prin Hotărârea Guvernului nr. 1462/2016, a Strategiei de dezvoltare a sistemul administrației penitenciare pentru anii 2016-2020, și ținând cont că introducerea sistemului progresiv este un obiectiv de bază al acestei strategii, consider că actualitatea temei propuse este înveredată, iar lucrarea oferă răspunsuri argumentate la cele mai esențiale deficiențe legislative actuale evidențiate de autor.

2. **Calitatea fundamentării științifice:** La redactarea articolului, autorul citează surse relevante, în special monografiile elaborate în domeniu de către autori autohtoni și autori din Federația Rusă, care au efectuat studii comprehensive în sfera concepției progresive de executare a pedepsei penale privative de libertate.

3. **Realizarea obiectivelor propuse:** Obiectivele de lucru prevăd analiza juridică a sistemului progresiv de executare a pedepsei și importanța acestuia în realizarea scopului pedepsei penale. Astfel, autorul a evidențiat necesitatea intervenției legislative în sistemul dreptului execuțional autohton pentru a crea un veritabil regim progresiv de executare a pedepsei.

4. **Relevanța practică a studiului efectual:** Concluziile și ideile formulate de autor sunt întemeiate pe o analiză juridică detaliată. Prin urmare, lucrarea poate constitui un suport științific semnificativ atât pentru practicienii în domeniu, cât și pentru persoanele cu drept de inițiativă legislative, care urmează să elaboreze proiectul de modificare a legislației execuțional-penale în scopul realizării obiectivului specific nr. 4.1. din Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului administrației penitenciare pentru anii 2016-2020. La fel, acest articol este foarte important în contextul amplului proces de reformare a sistemului autohton de executare a pedepselor penale privative de libertate, în special în partea ce ține de asigurarea respectării drepturilor și libertăților persoanelor deținute.

5. **Aprecierea atitudinii autorului față de cercetare:** lucrarea dlui Alexandr Crudu se recomandă a fi publicată.

Radion COJOCARU,

doctor în drept, conferențiar universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne

RECENZIE

la articolul elaborat de către **Vera Lupașco**, Magistru în drept,
Asistent Universitar, Universitatea de Sudii Europene din Moldova,
doctorandă, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM,
cu tema:

„DIRIJAREA ACTIVITĂȚII SOCIETĂȚILOR COMERCIALE PRIN PRISMA LEGISLAȚIEI UNIUNII EUROPENE”

Că tema articolului doctorandei Vera Lupașco, este una actuală, putem afirma cu certitudine, dat fiind faptul că societățile comerciale constituie pilonul dezvoltării socio-economice al societății.

Autoarea menționează importanța creării unui fon favorabil pentru activitatea productivă a agenților economici pe teritoriul statelor din cadrul comunității europene, corelativ cu normele reglementative ale comerțului internațional, care urmăresc ca societățile comerciale să beneficieze pe teritoriul altor state de o recunoaștere deplin drept a calităților sale de subiecte de drepturi, adică de o recunoaștere a personalității lor juridice fără de care participarea la comerțul internațional este de neconceput.

Pe parcursul articolului se relatează motivarea alegerii temei și se execută o analiză a armonizării reglementărilor cu privire la dreptul societăților comerciale și al guvernării corporative, precum și a celor privind contabilitatea și auditul, care sunt esențiale pentru crearea Pieței Unice în cadrul de Servicii Financiare și Produse. Pe parcursul elaborării articolului, se observă că au fost utilizate un șir de metode, cum ar fi: metoda analitică, logică, statistică, comparativă, descriptivă, calitativă, cantitativă, etc.

Articolul are o argumentare logică bine structurată conform cerințelor, iar în concluziile aduse de către autoarea articolului sunt reflectate ideile principale.

În contextul celor menționate, se poate afirma cu certitudine că articolul doctorandei Vera Lupașco, corespunde rigorilor înaintate și poate fi propus spre publicare.

Recenzent: Ion Bîtcă
doctor în drept, conf.univ.

RECENZIE

la articolul elaborat de către Vera Lupașco
Magistru în drept, Asistent Universitar,
Universitatea de Sudii Europene din Moldova,
doctorandă, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM,
cu tema:

„DIRIJAREA ACTIVITĂȚII SOCIETĂȚILOR COMERCIALE PRIN PRISMA LEGISLAȚIEI UNIUNII EUROPENE”

Instituția societăților comerciale prezintă un domeniu de interes deosebit pentru studiu, deoarece de întotdeauna și-a lăsat amprenta asupra dezvoltării economice a societății umane.

Din perspectiva actualității temei investigate, se poate afirma cu certitudine că ea constituie una completă și interesantă în acest domeniu, deoarece activitatea societăților comerciale, odată cu apariția acestora, totdeauna s-a aflat în vizorul statului. Căutându-se căi pentru o activitate prosperă și conlucrare între societățile comerciale nu doar pe teritoriul unui stat, cât și în afafra acestuia, Uniunea Europeană crează condiții de activitate, crează o nouă ordine economică internațională, care ia naștere pe baza relațiilor comerciale, pe fundalul teoriei și practicii liberului schimb. Pe acest teren are loc și integrarea europeană, care tinde să se extindă tot pe baza relațiilor economice internaționale, de piață liberă deschisă, unde un rol important îl au societățile comerciale.

În calitate de autor, doctoranda Vera Lupașco a demonstrat pe parcursul elaborării articolului dat, capacități creatoare, pricepere de a mânui principalele metode științifice și a formulat concluzii bine argumentate. Ca metode și tehnici de cercetare au fost folosite: metoda logică, istorică, sistematică, metoda sociologică, analiza documentară, observația directă, analiza informațiilor și a datelor obținute în urma analizării unor situații concrete. În secțiunea privind conținutul de bază al articolului este bine argumentată și reflectată esența studiului în lumina legislației și doctrinei Uniunii Europene, prin prisma Directivelor UE

În concluzie, putem afirma că articolul nominalizat al doctorandei Vera Lupașco, corespunde tuturor cerințelor și rigorilor înaintate față de un astfel de tip de lucrări și merită a fi propus spre publicare.

Recenzent: Virginia Zaharia,
Doctor în drept, conf.univ., avocat

